

Biblioteks*blad*et

FÄNGELSEBIBLIOTEK: **Läsning höjer självkänslan**

PÄR STRÖM: **Om bibliotek och personlig integritet**

IFLA: **Nedslag från konferensen i Seoul**

MAGNUS FLORIN: **”Mina bibliotek”**

- 3** RFID – ett hot mot den personliga integriteten?
Jacob Harnesk
- 6** Den gamla jukeboxen spelar igen!
Åsa Ekström
- IFLA SEOUL 2006**
- 7** IFLA – en höjdpunkt på ett ständigt pågående arbete.
Jan Nilsson
- 9** "Once in a lifetime".
Gunilla Lilie Bauer
- 13** Sms-service till låntagare.
Åsa Ekström
- 14** Svensk Biblioteksförnings valdebatt. Åsa Ekström/
Henriette Zorn
- 14** Tore Nordström in memoriam.
Catharina Engström
- 15** Musikhjättar och fri nedladdning. Åsa Ekström
- 16** Gensvaret stort på regionala rapporter. Henriette Zorn
- 17** **BOK & BIBLIOTEK 2006**
Åsa Ekström/Henriette Zorn
- 23** Sveriges minsta böcker.
Åsa Ekström
- 24** Bibliotek bakom murarna.
Åsa Ekström
- 25** En studie av internernas läsning vid anstalten Hinseberg. Åsa Ekström
- 26** "Bedtime Stories".
Suzanne Mortensen
- 28** Forum för bibliotekschefer: styrgrupp och organisation klar. Henriette Zorn
- 30** Mina bibliotek. Magnus Florin

Avdelningar

- 12** På nya jobb
- 29** Debatt och kommentar
- 32** Utblick
- 34** Saxat
- 35** Inblick
- 36** Recensioner
- 40** Vem är ...?
- 41** Besserwisser
- 42** Föreningsnytt
- 46** Kalendarium

FÖR SOMLIGA ÄR det en tid av förväntan, för andra en tid av förundran och oro. Förändringens vind blåser men hur stark vindstyrkan blir (blir det männe kastbar?) återstår att se.

Hur blir det med biblioteken? Litteraturkanon? Reformen med fri entré på statliga museer? Hur tänker man från den nya regeringens sida hantera fildelningsfrågan? Kommer man inom alliansen att kunna enas om stödet till folkbildningen? Är det slut nu med statsbidrag till böcker, film och teater som, enligt liberal retorik, ju bara några få eller ingen vill ha? Ändå säljs det böcker som aldrig förr. Och försök få en biljett till Dramaten eller Stadsteatern – för att vara uppsättningar som ingen vill ha är det ovanligt slutsålt för jämnar.

Frågorna hopar sig och svaren lär dröja. Kulturfrågorna och -politiken var inte det som vare sig socialdemokraterna eller alliansen gick till val på och en gissning är att kultur inte heller för den nya regeringen är något som direkt kommer att prioriteras – åtminstone inte när det gäller satsningar på befintlig statlig infrastruktur. Först och främst får man väl försöka ena sig kring vad man egentligen tycker både inom respektive parti och inom alliansen. Beträffande frågan om avgifter på bibliotek visste ju inte ens moderaterna sinsemellan vad de tyckte bara någon vecka före valet. Kändes lite väl som pekfinger i luften när Fredrik Reinfeldt slutligen lämnade besked till Svensk Biblioteksförning: "Moderaterna har inget förslag om att införa avgifter för boklån på biblioteken." Nej, inte nu, knappast före valet men hur blir det sedan? Och stödet till folkbildningen: moderaterna vill skära, centern satsa och kd och fp tycker folkbildning är bra och viktigt.

Vem som blir kulturminister är vid pressläggningen av detta nummer, mindre än en vecka efter valet, inte klart. Finge man önska sig kan man ju alltid hoppas på någon som har mer behov av att verka än att synas, någon med ett engagemang för kultur, någon som förmår hävda värdet av kultur, någon som inser att kultur handlar om politik, fördelning, tillgänglighet, allas delaktighet, kritiskt tänkande och alternativ och inte i första hand om konsumtion.

Kanhända ges en fingervisning om hur vindarna blåser i den budgetproposition som läggs fram inom kort men det är långt ifrån säkert. Tiden har ju varit knapp.

I detta andra nummer efter sommaren bjuder vi på en blandad kompost. Det blir nedslag på IFLA och bokmässan i Göteborg. Vi har en intervju med Pär Ström som kallar sig integritetsombudsman. Han berättar om riskerna i det moderna övervakningssamhället, om hur de elektroniska fotspår vi lämnar efter oss hotar att nagga den personliga integriteten i kanten och vilka risker den numera på bibliotek så populära RFID-tekniken innebär.

Flera artiklar i detta nummer handlar om fängelsebibliotek och läsningens betydelse för fångarna. Årets Aniarapristagare heter Magnus Florin. Han har skrivit en text speciellt för BBL.

Hos oss blåser förändringarnas vindar inte så hårt – it's business as usual.

HENRIETTE ZORN

Tidskrift för Svensk Biblioteksförning

Postadress

Box 3127
103 62 Stockholm

Besöksadress

Saltmätargatan 3A
Svensk Biblioteksförning
Tel. 08-545 132 30
BBL Tel. 08-545 132 40
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksförnings hemsida
<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 500:- (Sverige), utanför Sverige, 600:-

Ansvarig utgivare Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslag: Paolo Sangregorio

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvarar ej.

Annonser

Bo Eriksson,
Box 109, 133 22 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 57 eller 070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksförning är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen.

Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 27 september.

Den här tidskriften är TS-kontrollerad.

RFID – ett hot mot den personliga integriteten?

Tänk om någon ser vad jag läser, ser vad jag skriver, vet vilka böcker jag lånar. Tänk om någon hör vad jag säger i telefon och vet vem jag ringer till. Tänk om någon finns inne i mitt vardagsrum och noterar vilka tv-program jag ser på. Tanken skrämmer – men är kanske inte längre en orwellsk dystopi utan något som redan är här. BBL har träffat Pär Ström, integritetsombudsman, för ett samtal om elektroniska fotspår och det moderna övervakningssamhället.

– GOOGLE SPARAR redan information om alla sökningar man gör hos dem tillsammans med uppgifter om IP-nummer och tidpunkt. Allt lagras. IP-nummer är visserligen inte alltid kopplade till en viss person men ofta är den information man samlar in tillräcklig för att kunna identifiera vem som sökt, säger Pär Ström.

Det finns många exempel på att information av det här slaget "läcker". Det mest tydliga fallet är när Internetleverantören America Online (AOL) av misstag lade ut en gigantisk loggfil över alla sökningar som gjorts. Det tog inte lång stund för en journalist på New York Times att identifiera en 62-årig kvinna som gjort misstaget att söka information om "singelmän över 60", "resor till Italien" och "hundar som kissar överallt".

– Det var en symboliskt viktig händelse som visar på riskerna, fortsätter Pär Ström.

– Alla databaser läcker, förr eller senare. Om man studerar AOL-sökorden hittar man massor av känsliga uppgifter, till exempel sökningar på "commit suicide" eller "depression treatment".

Pär Ström, som är civilingenjör och författare till boken *Övervakad*, berättar lugnt och behärskat om hur vår personliga integritet hela tiden naggas i kanten när övervaknings-

– Den nya RFID-tekniken kan innebära en risk. Det kan leda till att man kan läsa av vilka böcker en medresenär på tunnelbanan just lånat på biblioteket, trots att de ligger i en stängd väska, säger Pär Ström.

samhället växer sig starkare. Han berättar om EU-beslutet om att lagra uppgifter om alla våra telefonsamtal, e-brev och sms. Han berättar om Echelon, det USA-styrda systemet för övervakning av all e-post och datatrafik, vars existens fortfarande inte har erkänts officiellt. Han berättar om TIA – Total Information Act, som stoppades av den amerikanska kongressen i sista stund.

– TIA skulle ha inneburit en drakonisk

övervakning. Man skulle samköra uppgifter från tusentals databaser, offentliga register, hur människor rör sig, vad de gör på nätet, vem de ringer, vilka böcker de lånar. Sedan var tanken att man genom oerhört avancerad teknik skulle skapa profiler över misstänkt terroristbeteende, säger Pär Ström.

Men är det inte bra att samhället kan stoppa terrorister?

– Självklart är det bra att polisen kan över-

”Allt mer av det vi gör på nätet kan sparas och spåras men bibliotek har kunnat fungera som en anonymitetens fristad. Men i takt med att datoranvändningen på bibliotek allt oftare kräver inloggning eller annan identifikation, minskar den möjligheten.”

vaka misstänkta brottslingar, säger Pär Ström.

– Men det nya – och det är på väg även i Sverige – är att man vill övervaka vissa grupper, eller till och med hela befolkningen utan att det finns misstanke om brott. Frasen ”terrorism och annan grov brottslighet” har blivit ett politiskt mantra, en murbräcka, som används för olika inskränkningar i våra medborgerliga rättigheter.

Vilka risker finns när det gäller bibliotek och den personliga integriteten?

– Den nya RFID-tekniken kan innebära en risk. Man har redan visat att man kan ”skimma”, alltså lyssna av information från RFID-chipet. Det kan leda till att man kan läsa av vilka böcker en medresenär på tunnelbanan just lånat på biblioteket, trots att de ligger i en stängd väska.

Allt mer av det vi gör på nätet kan sparas och spåras men bibliotek har kunnat fungera som en anonymitetens fristad. Men i takt med att datoranvändningen på bibliotek allt oftare kräver inloggning eller annan identifikation, minskar den möjligheten.

– Man kan jämföra med Italien, säger Pär Ström.

– Där har man just infört en lag för Internetcaféer. Där måste personalen begära legitimation av alla som vill surfa, installera övervakningsprogram på datorerna som visar vad man gjort samt leverera loggfiler och kopior av id-handlingar till polisen med jämna mellanrum. Italien är inte Sverige men det är ändå en västerländsk demokrati.

Varför är det viktigt att vara anonym?

– Anonymiteten är låset på mina elektroniska fotspår, som ju säger massor om mitt privatliv. Det kan röra uppgifter om mina politiska åsikter, min sexuella läggning. Uppgifter som kan skada en yrkeskarriär eller förstöra en relation. Vi har rätt att behålla en personlig sfär enligt artikel 12 i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.

Pär Ström är knuten till tankesmedjan ”Den nya välfärden”, som är politiskt oberoende men inte gör någon hemlighet av att man ideologiskt står nära Timbro. Han kallar sig Integritetsombudsman.

– I många andra länder har man medborgarrättsorganisationer som driver sådana här frågor, fortsätter Pär Ström.

– Men i Sverige är vi lite naiva och tror att staten alltid vill oss väl. Vi befinner oss på ett sluttande plan där vi tar många små steg på vägen mot ett 1984-samhälle. Driver man

övervakningslinjen in absurdum så avskaffar man grundläggande mänskliga rättigheter och det kan vi som medborgare inte acceptera.

Finns det andra ”e-risker” som rör biblioteken?

– Jag ser en stor fara i DRM-tekniken, alltså Digital Rights Management, säger Pär Ström.

– När allt mer av bibliotekens information blir elektronisk innebär det stora risker. Från upphovsrättsbranschen finns flera initiativ som innebär att man registrerar vem som läser vad. Varje gång man tar fram ett verk på skärmen så registreras det och man kopplas upp mot en rättighetsdatabas. Detta är högst reella farhågor.

Man kan, menar Pär Ström, dra en parallell till det senaste pdf-formatet från Adobe. Formatet innebär att man kan utforma sitt dokument på ett sätt som gör att varje gång det används skickas information om detta till Adobe. Även här är motivet rättighetsskäl.

Bibliotek börjar nu involvera sina låntagare i communities för boktips och annat i det sk Bibliotek 2.0-konceptet. Risker?

– Det finns risker med allt vi gör. I USA håller nu myndigheterna på att tröska igenom personinformation från alla typer av communities och socialt nätverkande. Genom sk profiling kartlägger man massor av människor och kan beskriva deras politiska och religiösa uppfattning eller deras sexuella läggning. Man motiverar det självklart med grov brottslighet, men det finns alltid risker för ändamålsglidning, där den insamlade informationen plötsligt börjar användas för helt andra syften, avslutar Pär Ström.

Och hur var det med den där avlyssningen av vilka tv-program jag tittar på i mitt eget vardagsrum? Det måste väl ändå vara fantasier? Nej. I skrivande stund nås jag av att Google planerar att börja avlyssna våra hem via datorernas mikrofongångar. Google försäkrar att man enbart är intresserad av att veta vilka tv-program vi ser för att sedan kunna skräddarsy reklam som skickas till datorn. Vem i hela världen kan man lita på?

JAKOB HARNESK

bibliotekskonsult och skribent i BBL

SJÄLVBETJÄNINGS-TERMINALER från CODECO

MARK 3

Terminal för utlån och återlämning. Fristående placering i biblioteksklokal.

MARK 4

Återlämningsterminal För fast placering i
– biblioteksklokal
– lobby
– i vägg mot gata medger 24 timmars återlämningservice.

PLASTFODRAL TILL CD-DVD-VIDEO-CDROM från Sund Sound

Platsbesparande Streckkod & larm på mediet Anpassade för användning i självbetjäningsterminaler

Codeco Sverige AB

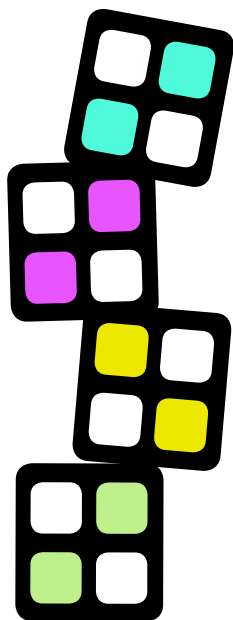
Teknikringen 8
583 30 Linköping

Telefon 013-23 99 50
Fax 013-23 99 55
Webb www.codeco.se

CODECO

Länkar:

Stoppa Storebror: <http://www.stoppastorebror.se/>
Databas med alla söktermer från AOL:
<http://www.aolsearchdatabase.com/>
Artikel om Googles avlyssning:
<http://tinyurl.com/qwyhr>

Paketlösningar för mindre rutin och mer aktivitet.

Mindre administration och bevakning, mer aktivitet och verksamhet. Kvalitetsurval via BTJ Medieurval™.

Bilderböcker, dvd-filmer för barn, dvd-filmer för vuxna, ljudböcker på svenska, musik på cd, skönlitteratur för vuxna, skönlitteratur på engelska för vuxna samt deckare och spänningslitteratur för vuxna.

Teckna abonnemang före årets slut så bjuder vi på avgiften för 2007. Vill du veta mer om BTJ Medieurval? Kontakta Katarina Sköldebrink, katarina.skoldebrink@btj.se, 046-18 02 31.

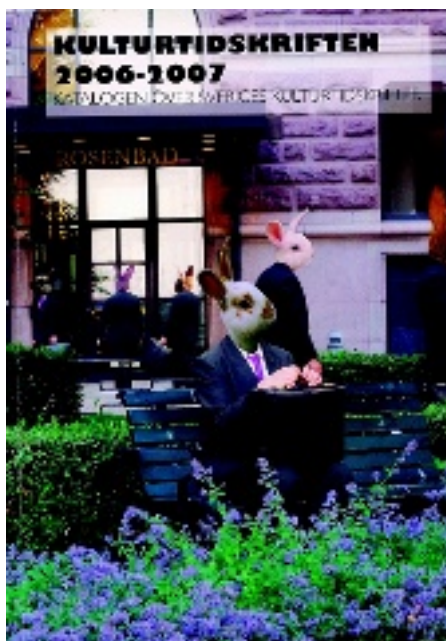
BTJ Sverige AB, Traktorvägen 11, 221 82 Lund, telefon 046 18 00 00, fax 046 18 01 25, www.btj.se

Kulturtidskriftskatalogen färdig till mässan

DEN FÖRSENADE Kulturtidskriftskatalogen blev klar lagom så att den kunde presenteras och spridas på Bok & Biblioteksmässan. Nytt för i år är att den tryckta katalogen ska räcka i två år och att den numera beställs från www.tidskrift.nu (och inte från Kulturrådet som tidigare var fallet) som från i år både producerar och distribuerar katalogen med stöd från Kulturrådet. Årets katalog rymmer 386 tryckta tidskrifter och 81 nättidskrifter, motsvarande siffra för 2005 var 372 respektive 84. Statsvetaren Stig-Björn Ljunggren har i år skrivit den redaktionella texten i katalogen – en artikel om politisk kultur under rubriken: Hur vi ska förstå partismen? Och om det är någon som undrar över det roliga omslaget på tidskriftskatalogen – en massa kostymklädda kaniner utanför Rosenbad – ska läsa Ljunggrens artikel. Där finner man förklaringen till hur man associerat vid formgivningen av omslaget.

HZ

Bok & Bibliotek 2006 i siffror

BESÖKARNA MINSKADE och antalet journalister ökade. Nej, årets mäsaslog inga nya rekord när det gäller besökare. Det fina sensommarvädret gjorde förmodligen att många valde att vara ute och njuta istället för att vara inne och trängas i mässvimmel.

Lite statistik:

	2006	2007
Besökare	ca 100 000	ca 107 000
Utställare	850	840
Representerade länder i utställn	20	22
Akcrediterade journalister	1 420	1 366
Antal seminarier	468	444
Antal programpunkter totalt	2 226	2 200
Antal medverkande totalt	1 700	1 890

Läs mer om årets Bok och Bibliotek på sidan 17.

Den gamla jukeboxen spelar igen!

Nya besökare ska lockas till biblioteken med en mediejukebox. Tanken är att folk ska strömma till biblioteken för att tanka in film och ljudböcker till sina mediaspelare. Men det finns skeptiker.

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

FÄRRE ÄN VÄNTAT laddade ner från Musikwebb så nu satsar flera bibliotek på nya apparater inne i biblioteken. Redan har ett tiotal bibliotek köpt mediejukeboxen som Förlag Ett lanserar. Låntagarna ska kunna tanka ner den film, ljudbok eller språkkurs som man vill ha, direkt i sin mediaspelare. Och intresset är stort, enligt Christer Andersson på Förlag Ett. Vilka bokförlag och filmbolag som finns representerade med produkter i mediejukeboxen vill han inte avslöja. Emellertid står det klart att Folkets Bio finns med. Christer Andersson betonar dock att det i mediejukeboxen finns ett brett utbud som passar de flesta.

– Det primära är att få fler till biblioteken. Det kommer vi lyckas med eftersom vi har paketerat för kvalitet, säger Christer Andersson.

Det har dessutom tagit tid, ett och ett halvt år, att få fram en produkt som inte går att piratkopiera och med en begränsad lånetid där filerna förstörs när den har gått ut. Flera har påpekat att iPod-användare ställs utanför eftersom WMA-formatet inte fungerar i den mest använda spelaren. Hur ser Förlag Ett då på det faktum att de stora musikbolagen snart kommer att erbjuda gratis nedladdning av material?

– Less is more! Mediejukeboxen kommer att utvecklas tillsammans med bibliotekari-

erna. Vi vet att den är konkurrenskraftigt eftersom alla varken vill eller kan leta bland 1,3 miljoner titlar på nätet. Istället står mediejukeboxen för en mer public service-aktig syn med ett bra kvalitetsutbud. Här finns de bästa europeiska filmerna och smalare film från t ex Indien – inte bara de stora kassasuccéerna från USA.

Men det finns kritiker mot mediejukeboxen. Peter Giger, bibliotekarie vid Blekinge Tekniska Högskola i Karlskrona, anser att det inte är helt lyckat att ta en självklar Internet-funktion och pressa ner den i en speciell apparat, bara för att tvinga människor till den fysiska bibliotekslokalen.

– Det ser ju mer ut som om man värnar mer om att räkna biblioteksbesökare än om vilka behov som finns. Tomma bibliotek innebär ju att lokalerna är överflödiga vilket man fruktar. Istället borde man fråga sig varför biblioteken behövs och hur de ska se ut, säger Peter Giger.

När BBL påpekar att det förstås är lätt att sitta på ett bibliotek med statliga anslag och kritisera de fattigare kommunala kusinerna skrattar Peter Giger och tillägger:

– Visst, jag hoppas innerligt att jag har fel och att det blir en succé. Men faktum kvarstår: varför och på vilket sätt behövs biblioteken idag? Skulle mediejukeboxen trots allt bli något att räkna med så finns risken att biblio-

teken blir ett slags bensinstationer där man kan tanka sin mediaspelare efter skolan eller jobbet. Fortfarande skulle få utnyttja kulturutbudet – som dessutom är ganska sparsmakat – på biblioteken, tror Peter Giger.

Han menar att i den allra bästa av världar kanske biblioteken lever vidare på samma sätt som de gjort i alla år, dvs att förlagen och bolagen fortsätter dela med sig av det de har. Trots att dagens upphovsrätt begränsar just utlåning av material.

– Men med dagens teknik är det mest ideal att slippa momentet att ta sig till det fysiska biblioteket för att låna e-böcker och musik. Det behövs ju inte!

– Frågan är om inte denna klockrena funktion, att låna ut material som kan avlyssnas under en temporär tid, helt enkelt är för bra för att lanseras på Internet. Mediekoncernerna skulle kanske aldrig tillåta tjänsten i full skala för att den helt enkelt är för bra. De tillåter kanske funktionen enbart för att de vet att det inre motståndet som finns mot att ta sig till bibliotekslokalen är stort. Det är det motståndet som gör att funktionen ändå blir en parentes i medieutbudet, tror Peter Giger.

– Istället för att försöka hålla sig från Internet så kanske man skulle försöka anamma den nya dimensionen i tillvaron. Inse att Internet + Bibliotek = Sant.

ÅSA EKSTRÖM

IFLA – en höjdpunkt i ett ständigt pågående arbete

FOTO: JAN NILSSON

Goda inblickar i statistikkommitténs inre arbete, diskussioner kring e-medier och kvalitetsfrågor – Jan Nilsson rapporterar från konferensen i Korea.

ATT KOMMA TILL Seoul i Sydkorea är, konstigt nog, inte en kulturchock. Frånsett att människorna är mycket vänliga och att en del skyltar är på koreanska är skillnaden mot europeiska miljonstäder liten. Glas, stål och betong präglar nybyggnationen. Tunnelbanan fungerar som andra tunnelbanor. Den koreanska maten går att äta, om man ställer sig. Storseoul är en gigantisk stad – närmare 20 miljoner invånare – vilket bland annat märktes på att inte ens taxichaufförerna hittar här. Som på andra konferenser rör man sig dock oftast i grupp vilket gör att risken att komma bort inte känns så skrämmande.

IFLA:s årliga världskongress, den sjuttio-

andra i ordningen, och med underrubriken *Libraries: Dynamic Engines for the Knowledge and Information Society*, är också gigantisk. Närmare 5000 delegater från ett hundratal länder i världen varav 39 anmälda från Sverige. 200 frivilliga ser till att allt det praktiska fungerar. Programhäftet innehåller 215 punkter och för att orientera sig i detta är det nödvändigt att vara väl förberedd. Självt hade jag bokat för ett tiotal punkter, främst om kvalitet och statistik, men också punkter som behandlade utvecklingen av elektroniska medier och kommunikation.

Genast skall sägas att IFLA-konferenserna inte är ett forum där man presenterar senaste nytt inom biblioteksteknik eller nya biblio-

teksvisioner, utan mer en årlig höjdpunkt i en ständigt pågående dialog och ett ständigt pågående arbete med olika biblioteksfrågor. På sitt sätt är organisationen lik den som finns i Svensk Biblioteksförning, med en styrelse, ett stort antal specialgrupper och ett arbete som pågår året runt.

STATISTICS AND EVALUATION SECTION är den sektion som närmast motsvarar den jag själv jobbat med i Sverige, nämligen Biblioteksförningens *specialgrupp för kvalitetsarbete och statistik*. Jag fick möjlighet att delta i sektionens Standing Committee's möte vilket gav en god inblick i kommitténs inre arbete. Ett samarbete har startats med Unesco kring

Bibliotekarier på vift i Seoul. Från vänster Kristin Olofsson, Libris, Jette Guldborg Jensen, Malmö högskola, Wilma Mossink, SURF-foundation, Holland, Susanna Broms, KB och Christina Jönsson Adrial, Högskolan Kristianstad.

vilken biblioteksstatistik som skall samlas in globalt. Ansvaret ligger på Unesco som nu använder en trettio år gammal modell som skall revideras.

Diskussionen kring denna fråga visar på en övergripande tendens eller utvecklingsinriktning inom hela biblioteksvärlden, – den mot användning av elektroniska informationskällor, elektroniska medier och användandet av elektroniska kommunikationsformer.

En av huvudfrågorna blev, lustigt nog, huruvida man skall skilja på tryckta och elektroniska böcker när man räknar dem. Amerikanerna i sektionen hävdade med enfaset att det inte längre är meningsfullt, eller ens möjligt, att bry sig om formen på en bok. Européerna, med Roswitha Poll i spetsen, fd chefsbibliotekarie från Münster och sektionens sekreterare, menade att om syftet med frågan är att visa hur långt den elektroniska penetrationen kommit i olika länder är det nödvändigt att skilja dem åt.

En annan fråga, som också har med elektroniska medier att göra, är den om hur man mäter användningen av elektroniska resurser. Här var deltagarna överens om att det

bästa är om biblioteken kan använda ett mått för all användning och det mått som föreslogs var number of content downloads – motsvarar närmast fulltextnedladdningar – ett mått som också är överensstämmande med den internationella Counter-standard. Måttet ingår i den svenska nationella forskningsbiblioteksstatistiken sedan 2002.

DISKUSSIONEN OM E-MEDIER fortsatte under programpunkten *Acquisition and Collection Development with Serials and Other Continuing Resources*. Vi fick bilder från konsortieförhandlingar och modeller från Korea och Finland samt försäljarnas syn på saken av en representant från amerikanska Ebrary. Heltade till gjorde det när en engelsk bibliotekarie, och förmodligen före detta förläggare, tyckte att biblioteken måste ta sitt ansvar och inte prisprensa förlagen för hårt eftersom de då riskerar att gå i konkurs...

Kanske något för Bibsam att tänka på vid sina förhandlingar!

UTVECKLINGEN AV DIGITALA referenstjänster har varit explosionsartad under de senaste åren. Det är nu inte ovanligt att användar-

na, via en mängd olika kommunikationsvägar, kan få tillgång till referensbibliotekarier dygnet runt, veckan runt – 24/7 som facktermen lyder – dessutom på ett stort antal språk i varje land.

Frågan är hur vi kan mäta kvaliteten – och hur vi kan säkerställa den. Som alltid när det gäller kvalitetsfrågor är det en bra idé att fråga användarna. Risken är att cirka åttio procent svarar bra eller mycket bra. Så brukar det bli när man gör kundundersökningar, oavsett vad det gäller för tjänst eller service.

Ett annat sätt är att noggrant analysera frågesessionerna och jämföra med upprättade standarder och principiella tillvägagångssätt. Detta är ett håstjobb eftersom det måste göras på ett stort antal sessioner och också innefattar förnyad kontakt med frågeställaren.

I slutet blev alla överens om att den enklaste och bästa metoden är att mäta *repeat users* dvs hur många som återkommer med nya frågor. Det är ett säkert mått både på nytta och på kvalitet.

MUHAMMEDTECKNINGARNA debatterades – inte. IFLA Committee on Free Access to Information and Freedom of Expression, FAIFE, hade bjudit in till debatt om publiceringen av Muhammedkarikatyrerna i Jyllands-Posten.

Alla sade vad som förväntades: att å ena sidan alla naturligtvis får säga vad de vill med undantag av det som är förbjudet enligt lagen, att å andra sidan man inte får säga sådant som riskerar att uppröra eller kränka en massa människors, här religiösa, känslor. Enda undantaget var en svensk delegat som kort och kärnfullt tyckte att religionen i dag är en så stark maktfaktor att den får tåla lite kritik. Han fick inga applåder.

DURBAN, QUÉBEC – SEN MILANO. IFLA-konferensen avslutades på traditionellt och ganska humorbefriat sätt med att alla inblandade på rad tackade varandra. Durban gav en försmak på nästa års konferens med afrikanska rytmer och många afrikaner på konferens(dans)golvet.

Det tillkännagavs att 2009 års konferens kommer att hållas i Milano. Glada italienare bjöd in till en konferens där den italienska maten och vinet lovades en framträdande roll. De fick applåder.

JAN NILSSON

Bibliotek 97/ Malmö högskola

**ÄNTLIGEN VISAR VITTERHETS-
AKADEMIENS BIBLIOTEK SINA...**

www.devo.se

”Once in a lifetime”

I Korea har man förstått att utbildning och bibliotek hör ihop och att dessa är av strategisk betydelse för samhällets utveckling och välbefinnande. Bland annat har man nyligen gjort en stor strategisk satsning på skolbiblioteken. Gunilla Lilie Bauer skriver om sina intryck från en dynamisk konferens och en stad som präglas av vänliga och hjälpsamma invånare.

TEMAT FÖR 2006 års konferens: ”Libraries: Dynamic Engines for the Knowledge and Information Society” innehåller ett nyckelord som jag tycker kännetecknade både konferensen, landet Korea och staden Seoul nämligen: **”dynamic”**. Jag skulle också vilja lägga till **”friendly”** eftersom koreanernas vänliga bemötande och hjälpsamhet var mycket påtaglig och gav ett starkt och mycket positivt intryck. Denna hjälpsamhet visade sig redan vid ankomsten till Incheon, Seouls flygplats, där vi efter drygt tio timmars flygresor, bland annat i sällskap med tre emigrerade hästar (!), blev tilltalade av en vänlig korean som visade vilken flygbusslinje vi skulle ta för att komma till hotellet och som även försäkrade sig om att vi kom rätt vid ankomsten till Seoul. Och så fortsatte det hela tiden! Om man stod i ett gathörn och läste karta tog det i genomsnitt tre minuter innan någon vänlig själ kom fram och frågade om man behövde hjälp.

Vid ett besök på den svenska ambassaden pratade vi om denna, för oss svenskar tyvärr alltför ovanliga, inställning och fick förklaringen att det berodde på konfucianismen som så starkt präglar det koreanska sinnet och samhället. Det är också förklaringen till den ovanligt låga kriminaliteten.

Den demokratiska republiken Syd-Korea har ca 48 miljoner invånare, av dem bor ca 11 miljoner i Seoul. Den koreanska familjen har

FOTO: JAN NILSSON

Det enorma COEX, Seouls Convention and Exhibition Centre, där IFLA-konferensen hölls.

i genomsnitt 1,3 barn. Andelen barn som går i skolan är bland världens högsta där lägstadiet står med siffran 100 %. Så många som över 70 % går vidare och skaffar sig en akademisk utbildning, som dock inte är kostnadsfri vilket är skälet till att många föräldrar avstår från att skaffa fler än ett barn. Sambandet mellan samhällsligt välbefinnande och utbildning är tydligt för koreanerna, med glädje

kan man konstatera att det uppenbarligen även innefattar synen på bibliotek och IT-användning. Syd-Korea har världens högsta andel Internetanvändare och ett av världens mest utbyggda bredbandsnät.

MAN BRUKAR JU PRATA om det japanska undret, men det finns all anledning att även prata om det koreanska undret. På ambassa-

Tradition och modernitet samsas i Seoul.

den fick vi veta att Syd-Korea på tio år har tagit sig upp från en jumboplats i BNP-ligan till tionde plats. Medelinkomsten är ungefär som i Sverige, dvs mellan 20 och 25 000 kronor och det är inte ovanligt att en familj har 3-4 bilar. Många bilar drivs med gas, vilket var väldigt påtagligt på Seouls gator. Trots en intensiv och högljudd trafik, var gatorna varken smutsiga eller illaluktande och blanka, nya Hyundai eller Kia-bilar dominerade gatubilden. Även trafikvettet präglades av hänsynstagande och vänlighet, och även om motorcykelbud trängdes med gångtrafikanterna vid övergångsställena varken såg eller råkade vi ut för några incidenter. Gatuskyltar finns för det mesta inte och restauranger med både engelsktalande personal och me-

nyer är det väldigt ont om vilket gjorde måltiderna extra spännande. Men vi lärde oss snabbt att känna igen nationalrätten Kim Chi (Koreas svar på Sveriges surströmming) som fanns i ett hundratal varianter. Grunden består av syrad kål som serveras till allt, morgon, middag och kväll tillsammans med Bulgogi, dvs marinerat kött som tillagas på fotogenkök direkt på matbordet och som man äter i blad tillsammans med ris, grönsaker och såser. Bibimbap är en annan populär rätt där man blandar kött, ris, sesamolja och såser. Vi kunde konstatera att de koreanska restaurangerna satsar lika mycket på "självservice" som biblioteken eftersom många rätter tillagas av gästerna själva vid bordet så vi kände oss (nästan) som hemma. Vinet liknar

inte det vi kallar vin och bör helst undvikas, men det koreanska ölet är desto bättre.

Konferensen avhölls i det enorma COEX, Seouls Convention and Exhibition Centre. IFLA-deltagarna uppslukades i den stora byggnaden som lätt härbärgerade ett antal lika stora evenemang med flera tusen deltagare samtidigt. Det innebar att de spontana kontakter, som är en av de stora vinsterna med att delta i en IFLA-konferens, inte var lätta att få – särskilt inte eftersom konferensrummen låg i helt olika delar av byggnaden. Den konferensdeltagare som roade sig med att med hjälp av en stegräknare räkna antalet dagliga steg på COEX, kom vanligtvis upp i drygt 10 000 steg!

Som vanligt kunde man välja mellan flera hundra programpunkter. Många finns tillgängliga på www.ifla.org, därför nöjer jag mig med att beskriva några stycken:

Libraries on the Agenda

Claudia Lux, som blir IFLAs nästa president, har fastställt ett motto för sin presidentperiod 2007–2009: "Libraries on the Agenda."

...ROSENHANE-PLANSCHER.

BookView – programmet som ger fler tillgång till våra kulturskatter.

Testa själv på <http://katalog1974.raa.se/rosenhane>

www.devo.se

Vid den session som kallades för the *President-Elect's Planning Session* presenterade hon ett "kick off paper". Det var föremål för diskussion under en förmiddag med cirka 80 deltagare som i grupper fick diskutera metoder och strategier för att få biblioteken på politikernas agenda. Vid det tillfället kände jag mig stolt över att kunna berätta att vi i Sverige har en nationell biblioteks förening med en ordförande som är riksdagsledamot och för demokratiminister och som verkligen arbetar för – och till stora delar har lyckats med – att sätta biblioteken på de svenska politikernas agenda. Den nationella bibliotekskampanj som Svensk Biblioteks förening planerar kan man också se som en parallell aktivitet till det som Claudia Lux avser att göra under sin tvåårsperiod som president.

Nationell bibliotekspolitik i Syd-Korea

Ett av de mer minnesvärda föredragen handlade om biblioteksutvecklingen i Syd-Korea. Ordföranden i den koreanska organisationskommittén, Sang-wan Han – som också är President i the Korean Library Association – berättade om den stora strategiska satsningen som nyligen gjorts på skolbibliotek och "miracle libraries" i Syd-Korea. Här finns en nationell bibliotekspolitik, grundad på insikten att utbildning och bibliotek hör ihop

och att dessa är av strategisk betydelse för samhällets utveckling och välbefinnande.

Management & Marketing

Sektionen för Management & Marketing, där jag ingår i the Standing Committee, hade ett program som innehöll två introducerande presentationer (Environmental Scanning: Discover What is Happening Outside of the Library Doors Christie Koontz, Program Chair. Planning for strategic communication – tools for management and marketing used at Stockholm University Library Gunilla Lilie Bauer, Program Co-chair) och fyra föredrag på temat "Strategic planning tools for the tomorrow people – library and information professionals of the 21st century". Cirka 360 personer lyssnade till bland andra J E Davies från Loughborough University i Storbritannien som talade om "Meaningful missions, valid visions and virtuous values: an exploration, och till Larry White från East Carolina University, Greenville, USA med föredraget "Using the LEAD Technique to turn your competition into an emergent strategic tool" (LEAD står för Learn your competitive arena; Entrepreneurial spirit; Access, accountability and alignment; Demonstrate your success).

Sektionen för Management & Marketing

delade också ut priset The 4th IFLA International Marketing Award, som numera har SirsiDynix som sponsor. Första pris gick i år till Cindy van Kranenberg från folkbiblioteket i Spijensisse, nära Rotterdam, som har drivit en kampanj för att locka bibliotekets "icke-kunder" med hjälp av vykort med texten "We miss you".

Once in a lifetime

Sist men inte minst, vill jag nämna en dans och musikföreställning i den jättelika teatern Sejong Centre. Vi transporterades dit med hjälp av bussar som eskorterades av blåljusblinkande motorcykelpoliser. Dansare och musiker förtrollade oss med solfjädersdanser och bedövade oss med koreanska trummor i "The Grand Drum Ensemble". Det var en oförglömlig och helt fantastisk upplevelse i kategorin "once in a lifetime"!

De orden får även sammanfatta och avsluta min rapport från IFLA-konferensen i Seoul 2006.

GUNILLA LILIE BAUER

Chef för Riksdagsbiblioteket

Blev du nyfiken på att veta mer om Korea? Läs mer på www.korea.net

CODECO

Självbetjäningsautomater & R F I D

Codeco erbjuder biblioteken självbetjäningsautomater och ett komplett koncept av RFID utrustning inklusive RFID etiketter (chips), larmbågar, konverteringsstationer, inventarieläsare, utrustning till personalarbetsplatser och självbetjäningsautomater

STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK

LUMA FILIALEN, HAMMARBY SJÖSTAD

Ett 100% RFID bibliotek med utrustning från Codeco

CODECO SVERIGE AB
TEKNIKRINGEN 8
583 30 LINKÖPING

www.codeco.se

Tel : 013 23 99 50
Fax: 013 23 99 55
E-mail: sales@codeco.se

På nya jobb

FOTO TORIKEL EDENBORG

Gunilla Lilie Bauer, ny chef för Riksdagsbiblioteket

FOTO TORIKEL EDENBORG

Margaretha Eriksson, ny länsbibliotekarie i Skåne.

Annsofie Oscarsson, ny bibliotekschef vid Mälardalens högskola.

Birgit Jakobsson, ny chef för BTJ förlag.

DET RÖR PÅ SIG i biblioteksvärlden – och särskilt bland kvinnorna. En rad nya tillsättningar har ägt rum eller kommer att äga rum i höst. Den 1 september blev Gunilla Lilie Bauer ny chef för Riksdagsbiblioteket. Hon efterträder överbibliotekarie Eva Falk som ska vara tjänstledig för studier. Gunilla Lilie Bauer var tidigare informationschef vid Stockholms universitetsbibliotek och hon är ledamot i Svensk Biblioteksförnings styrelse.

– Jag är glad, det känns som ett stort förtroende att komma till ett bibliotek som en gång har utnämnts till Årets bibliotek. Det ställer sina krav och det förpliktigar. Jag hoppas att mina erfarenheter från universitet och ledarskap ska komma väl till pass. Innan jag kom till universitetsbiblioteket var jag chef för sektionen för Information och bibliotek vid Svenska kommunförbundet som organisationen Sveriges kommuner och landsting (SKL) tidigare hette. Ämnesmässigt ligger det biblioteket nära Riksdagsbiblioteket, dvs samhällsvetenskap och juridik och inte minst det offentliga trycket.

– En annan sak som känns spännande är att bli en del av den enhet som samlar Riksdagens informationsfunktioner: EU-upplysningen, Informationsenheten, Från Riksdag & Departement och Riksdagstryckeriet. Jag är övertygad om att journalister, informatörer och bibliotekarier har bra förutsättningar för och kan utnyttja varandras kompetens på ett konstruktivt sätt. Det har jag också jobbat med förut, både vid Kommunförbundet och i projektet som startade webbplatsen Sverige.se, då under namnet Sverige Direkt. Sedan känner jag mig också privilegierad som än en gång går från ett jobb som jag trivs väldigt bra med till ett nytt, som jag är säker på kommer att bli minst lika utvecklande och engagerande, säger Gunilla Lilie Bauer.

Den 2 oktober tillträdde **Margaretha Eriksson** tjänsten som ny länsbibliotekarie i

Skåne. Hon efterträder Bente Knudsen som går i pension.

– Jag ser fram emot att få arbeta med utvecklingsfrågor tillsammans med alla Skånes 33 kommuner. Jag ser också fram emot en inspirerande biblioteksdialog regionalt och nationellt samt att visa att biblioteken är viktiga mötesplatser som främjar kreativitet, tolerans och dynamik, att få visa bibliotekens demokratiska funktion.

Margaretha Eriksson har bred erfarenhet inom biblioteksområdet: både som bibliotekarie, bibliotekskonsulent och som produktchef på Bibliotekstjänst. Hon kommer närmast från en tjänst som kultur- och bibliotekschef i Hässleholm. Tidigare hade hon samma tjänst i Karlshamns kommun. Åren 2002–2006 satt hon i Svensk Biblioteksförnings styrelse.

– Från Skåne nordost och Hässleholm tar jag med mig många nya vänner och nätverk, erfarenheter från delregionalt biblioteks-samarbete och kaxighet, säger hon.

Annsofie Oscarsson, avdelningschef för Information & lån vid Umeå universitetsbibliotek, har utsetts till ny chef för biblioteket vid Mälardalens högskola.

– Efter att ha arbetat på Umeå universitetsbibliotek i "hela mitt liv", känns det mycket spännande och roligt att ta steget och byta jobb. Detta innebär för min del inte bara att byta arbetsplats och få nya kollegor utan även att byta landsända, ny boendemiljö, nya grannar, vänner..., säger Annsofi Oscarsson som börjar sitt nya jobb den 15 oktober.

– Att arbeta på universitets- och högskolebibliotek blir allt mer spännande i och med Bolognaprocessen, och att verka för bibliotekariernas del i den pedagogiska processen kommer att bli en av mina viktigaste uppgifter även i Mälardalen. Vikten av att biblioteket blir både en angenäm fysisk som digital mötesplats, är en annan viktig uppgift.

Ett annat viktigt område som Annsofi Os-

carsson kommer att engageras i är det samverkansprojekt som pågår mellan Örebro universitet och Mälardalens högskola. Mälardalens högskola har i dag två campus, dels i Västerås dels i Eskilstuna.

– Min personal kommer alltså att finnas på båda orterna. Själv blir jag stationerad i det vackra nya biblioteket i Västerås men kommer att röra mig mellan Västerås och Eskilstuna där för övrigt kommande utbyggnad av det befintliga biblioteket också blir ett roligt projekt att se fram emot när jag tillträder, säger Annsofie Oscarsson.

Sedan många år arbetar hon både i nationella och internationella nätverk och i dessa kommer hon att fortsätta att verka. Under flera år var hon också ledamot av styrelsen för Svensk Biblioteksförning och är idag aktiv i specialgruppen för referensarbete.

Sedan ett par månader tillbaka är **Morgan Palmqvist** ny överbibliotekarie på Mittuniversitet i Sundsvall. Mittuniversitet har förutom i Sundsvall campus i Härnösand, Örnsköldsvik och Östersund. Morgan Palmqvist är 35 år, bibliotekarie och musikforskare, och kommer närmast från en tjänst som avdelningschef för humaniora vid Göteborgs universitetsbibliotek. En fylligare text om Morgan Palmqvist är planerad till ett kommande nummer av BBL.

Från BTJ meddelas att **Birgit Jakobsson** är ny förlagschef på BTJ Förlag efter Kent Björnsson som numera är produktchef på Go'boken i Malmö. Birgit Jakobsson tillträdde den 1 september och kommer närmast från förlaget Studentlitteratur där hon under sammanlagt tolv år har arbetat inom olika enheter. BTJ förlag ger ut 15–20 titlar per år, företrädesvis idé- och metodböcker och litteraturöversikter men även författarporträtt.

HENRIETTE ZORN

Kostar än så länge mer än det smakar

Det är inte bara optikern, tandläkaren och bilprovningen som insett fördelen med sms. Allt fler bibliotek köper sms-tjänster för att bättre nå låntagarna. Redan 2003 införde Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, sms-service till låntagarna.

SEDAN I VÅRAS har Värmdö bibliotek använt sig av en lösning där låntagarna kan nås via sms, e-post och vanliga brev. När det börjar bli dags att lämna tillbaka en bok, hämta en bok eller annan information så skickar bibliotekets länssystem automatiskt iväg en påminnelse, på det sätt som kunden själv önskat, allt med ett enkelt knapptryck.

Enligt Per Johnsson, IT-ansvarig, Värmdö bibliotek i Gustavsberg sker detta arbete enligt rutin varje morgon.

– Det primära har inte varit kostnadsbesparingar – även om det kanske sker på sikt – utan vi har haft medborgarna i fokus. De sitter ju inte ständigt uppkopplade framför datorn men med mobilen på fickan är man i stort sett alltid nära.

Tjänsten kallas ”sms för biblioteket och hela kommunen” och kommer från företaget Brainpool. Framtidsvisionen är att alla kommuninstanser smidigt ska kunna erbjuda samma sms-service till kommuninvånarna. Dessutom kan det finnas fördelar i att få en kommunal lösning som passar alla kommunens datasystem. Hittills har även Södertälje och Enköpings bibliotek köpt programvaran som passar flera system.

– Än så länge kostar det lite mer än det smakar, säger Per Johnsson men understryker att antalet användare stadigt ökar.

Enligt Brainpool kostar tjänsten 13 600 kronor i engångsavgift, 750 kronor/månad i fast avgift samt 0,75 kronor per sms. I en del kommuner tas den fasta månadskostnaden (750 kronor) på det centrala IT-kontot så biblioteken betalar bara kostnaderna för koppling och det rörliga sms-priset. Tanken är väl att ju fler förvaltningar som använder sig av

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

systemet desto billigare blir det. Senare i vår ska Värmdö bibliotek utvärdera tjänsten.

– Men redan nu kan jag säga att låntagarna uppskattar sms-tjänsten och möjligheten att välja själv, säger Per Johnsson.

Tekniska Högskolan (KTH) i Stockholm var troligen först i Bibliotekssverige med att erbjuda sms-service till låntagarna. De som anslutit sig till tjänsten får samtidigt ett meddelande via både sms och e-post. Tjänsten kostar som ett vanligt textmeddelande och låntagaren betalar enbart för de meddelanden som hon eller han skickar. I dag är det ungefär 350 användare som använder sig av sms-servicen.

– Men så fort vi gör reklam för sms-tjänsten så strömmar det till låntagare som vill ha tillgång till servicen. Så det skulle nog kunna bli fler, säger Annika Swedén, avdelningsschef på biblioteket vid KTH.

Det är det finska företaget Portalify Ltd som sålt programvaran Liblet för sms-tjänster. Programvaran ligger utanför KTH:s egna biblioteksdatasystem vilket har nackdelen att det innebär vissa tekniska problem när bibliotekets eget system uppdateras.

– Då får systembibliotekarien mycket jobb

för att få systemen synkroniserade. Men vi har haft samma system sedan 2003 och anser att det i övrigt fungerar utmärkt. Fördelen är även att det inte kräver något extra arbetsmoment för att nå låntagarna via sms.

Men rent ekonomiskt kostar det fortfarande lite för mycket, årskostnaden är cirka 30 000 kronor. I Göteborg har det lett till att Chalmers tekniska högskola lade ner sin sms-tjänst i augusti 2005 efter bara ett drygt år eftersom den blev för dyr.

– Det blev inte kostnadseffektivt. Eftersom vi inte har några avgifter görs inga besparingar som vid Malmö högskola. Dessutom hade vi bara ett hundratal användare. Så här i efterhand är det heller ingen som frågat efter den numera nedlagda tjänsten, konstaterar Kerstin Brütte, systembibliotekarie på Chalmers bibliotek.

Meddelanden om att lånetidens slut närmar sig eller att beställda böcker finns att hämta etc skickas nu via e-post eller vanlig post. Det flesta av Chalmersstudenterna är ändå nära och oftast uppkopplade eftersom de har små handdatorer på fickan eller inbyggt i mobilen.

ÅSA EKSTRÖM

Fp svängde om bibliotekslagen

NÅGRA VECKOR INNAN valet anordnade Svensk Biblioteksför-
ening och DIK Bibliotekarieför-
bundet en valdebatt med politiker
från samtliga riksdagspartier. Och tur var väl
det. När nu maktskiftet är ett faktum så kan
man väl säga att det var bra att föreningen så
där fem i tolv fick besked om hur alliansen
kommer att agera i fråga om bibliotekslagen.
Ett oväntat utspel från folkpartiets Cecilia
Wikström om att partiet har svängt i frågan
om bibliotekslagens avskaffande gör att det i
alliansen inte längre finns någon majoritet
för att riva upp den.

Ett femtiotal åhörare hade lockats till de-
batten och debattledaren Barbro Thomas,
biblioteksråd på KB, såg till att politikerna
inte höll allt för långa och utsvävande inlägg.
Vilket var för väl eftersom långt ifrån alla de-
battörer var pålästa. Varken socialdemokra-
ten Nikkos Papadopolus och centerns repre-
sentant Cecilia Önfelt höll måttet och deras
okunskap om biblioteksfrågor var näst intill
genant.

Kristdemokraternas Inger Davidsson var
också hon tydlig med att hennes parti vill be-
hålla lagen. Moderaternas Lena Adelsohn
Liljeroth som sitter i kulturutskottet, och
centerns Cecilia Önfelt medgav att deras par-
tier på sikt vill avskaffa lagen men att de inte
aktivt kommer att driva frågan vid en eventu-
ell borgerlig valseger. Lena Adelsohn Lilje-
roth bedyrade att det inte ska införas några
avgifter på boklån i framtiden. Bara någon
vecka senare sade Fredrik Reinfeldt i SVT:s
partiledarutfrågning att moderaterna var
öppna för en mindre avgift på biblioteken.
Hur skulle de egentligen ha det? I öppet brev
krävde Svensk Biblioteksför-
ening ett svar på
frågan om vem man kan lita på – Adelsohn
Liljeroth eller Reinfeldt? Partiledaren ändra-
de sig och menade till slut att det i dagsläget
inte finns några förslag om avgifter på bok-
lån. Debatten visade att de flesta är eniga om
att en utvärdering av bibliotekslagen bör gö-
ras och att en nationell handlingsplan bör tas
fram. Alla kramade skolbiblioteken hårt och
betonade att det är där en större satsning
måste göras.

ÅE/HZ

BBL frågade samtliga politiker som deltog i
valdebatten:

När var du själv en aktiv biblioteksanvän-
dare, dvs lånade en bok, cd etc?

Cecilia Wikström (fp):

– Jag var för tre dagar sedan inne på stads-
biblioteket i Uppsala för att läsa ett antal
tidskrifter i tidningsrummet. För några
veckor sedan på Carolina Rediviva och för
någon månad sedan biblioteksanvändare
vid universitetets institutionsbibliotek. När
sommaren kom lånade jag många böcker
ur riksdagsbibliotekets rika bestånd.

Peter Pedersen (v):

– Jag besöker bibliotek då och då men har
svårt att ange senaste tillfället när jag var
en aktiv låner av bok eller CD.

**Lena Adelsohn Liljeroth, riksdagsleda-
mot (m):**

– Oj, nån gång på 70-talet när jag plugga-
de, skulle jag tro. Jag vill helst äga mina
böcker.

Inger Davidsson, riksdagsledamot (kd):

– Senast jag lånade en bok på bibliotek var
strax före sommaren, någon gång i juni.

Cecilia Önfelt, stadshuskandidat (c):

– Oh, jag är en flitig användare eftersom
jag bor nära huvudbiblioteket. Var där
senast 1/8. De har ju stängt för reparation
just nu, men man kan beställa fram böcker,
vilket jag gjorde. Jag lånar både skönlitte-
ratur och fackböcker, inte så ofta filmer
men det har hänt.

Nikos Papadopolus (s) har inte svarat på
frågan.

Tore Nordström in memoriam

FÖRRE KULTUR- och bibliotekschef-
en i Örnsköldsvik, Tore Nordström,
har avlidit.

Tore Nordström kom 1955 till Örns-
köldsvik som bibliotekschef. Han fick till
uppgift att utveckla och modernisera bib-
lioteket. Han startade sagostunder och pro-
gramverksamheten Lördagsforum, som
bjöd på föreläsningar och debatter och ord-
nade konstutställningar, teaterföreställ-
ningar och konserter. Utlåningen steg och
1959 låg Örnsköldsvik tvåa i landet när det
gällde utlåning per invånare. Han var med
om att starta landstingets taltidning i Väs-
ternorrland, vars utgivning förlades till
Örnsköldsvik. Också utlåningen av 16 mm-
filmer kom att ligga under Örnsköldsviks
stadsbibliotek.

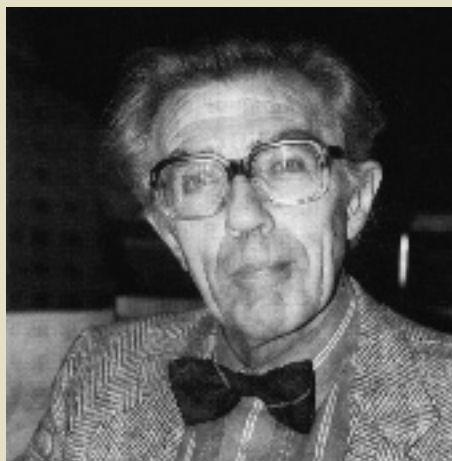
Inför kommunsammanslagningen 1971
hade han utrett, kartlagt och planerat bib-
lioteks- och kulturverksamheten för den
nya storkommunen. 1970-talet blev en ex-
pansiv period inom kulturområdet. Örns-
köldsvik fick både ett kulturhus i det gam-
la rådhuset och ett kommunalt museum.
Tore Nordström gick i pension 1988.

Tore Nordström var en flitig skribent, de-
battör och recensent i *Biblioteksbladet*. Un-
der en period var han ordförande i Sektion
fyra, enskilda medlemmars sektion, i Sveri-
ges Allmänna Biblioteksför-
ening och han
var sekreterare i SFF, Svenska folkbibliote-
karieförbundet 1959–1962. Han hade också
breda intressen såsom idrott och musik och
han var med om att starta den svenska film-
studiorörelsens tidskrift *Filmrutan* för vil-
ken han var redaktör och ansvarig utgivare
åren 1958–1962.

1974 gick han i polemik med Erik Östling
i boken *Ska biblioteken göra allt?* som gavs ut
av Bibliotekstjänst. Till skillnad från Erik
Östling hävdade han att biblioteken hade
en självklar roll som kulturcentrum. I bo-
ken *Örnsköldsvik 100 år*, som gavs ut 1994,
har han skrivit kapitlet *Kulturen lever*.

1968 fick Tore Nordström Bengt
Hjelmqvists pris. Den främsta anledningen
till att han fick priset var hans engagemang
och arrangemang för ungdomar på biblio-

Musikjättar och fri nedladdning

teket. Med Corner Club, en popklubb, fick han varje lördag ett stort antal ungdomar till biblioteket, där de kunde lyssna på musik och dansa.

Tore Nordström var också lärare och gästföreläsare på bibliotekshögskolan och på assistentutbildningar.

Han hade en ovanlig förmåga att entusiasmera sina medarbetare och hade stort förtroende för deras kunskaper och förmåga att utveckla biblioteksverksamheten.

CATHARINA ENGSTRÖM

Bibliotekarie bl a på Örnköldsvik stadsbibliotek och Kalmar stadsbibliotek, numera pensionär

Flera skivbolag kommer att erbjuda "gratis" nedladdning av musik via musiktjänsten Spiralfrog. Den nya webbtjänsten lanseras i december och ska finansieras av Internetreklam.

DET ÄR MYCKET stora pengar som står på spel. Mediespelare säljs som aldrig förr och nedladdning av både film, e-böcker och musik pågår ständigt. I dag är det Apples iTunes som dominerar marknaden för lagligt nedladdad musik med hjälp av kopplingen till musikspelaren iPod. Men den musiken kostar. Den bästa moteld som de stora musikbolagen kan ge idag är väl kostnadsfri nedladdning av musikfiler. Först ut är världens största musikkoncern Vivendi Universal och bolaget EMI som kommer att erbjuda laglig kostnadsfri nedladdning av musikfiler på Internet – men enbart i Nordamerika. Spiralfrog samtalar även med Warner och Sony BGM om att knyta fler till tjänsten som man hoppas ska minska den illegala nedladdningen av musik. Sedan en längre tid har det även ryktats om att Universal kommer att köpa både EMI och Sony BGM. Visst liknar det ett gigantiskt monopol på den så kallade fria marknaden. Samtidigt lanserar dataföretaget Microsoft en egen musikspelare och nät-tjänsten Zone, som ska krossa Apples dominans på marknaden.

De stora musikbolagen hoppar alltså på "nedladdningståget" och hoppas samtidigt ge piratsajterna en match. Affärsidén med Spiralfrog är att erbjuda gratis nedladdning i utbyte mot att besökarna tittar på olika former av reklam. Förutom musik ska även film och annat digitalt material finnas tillgängligt för nedladdning. Men helt fritt är det naturligtvis inte. Det finns detaljer som är begränsande, t ex är filerna kopieringsskyddade (DRM), de är i Windows Media-format (WMA) vilket innebär att de inte fungerar i en iPod, de går inte att avlyssna i mobiltelefonens mp3-spelaren och inte att bränna till en cd. Dessutom är man tvungen att logga in en gång i månaden på Spiralfrog för att kunna fortsätta lyssna på musiken, allt för att ta del av reklamen. Universal får därmed ett gigantiskt kundregister som det förmodligen kommer att använda sig av på något sätt.

Konsumenten har inte heller mycket att sätta emot den dagen musikbolagen bestämmer sig för att strypa flödet och återigen kräva betalning för att komma åt materialet.

Det intressanta är att musikindustrin utgår från att annonsintäkter ska finansiera tjänsten. Men om förlusterna av olagliga nedladdningar nu är så groteskt stora som de stora musikbolagen hävdar så undrar man ju om annonsintäkter verkligen räcker för att finansiera den nya gratistjänsten. Å andra sidan kanske lagen kan anpassas för att passa musikjättens syften. VD:n för Vivendi Universal, Jean-René Fourtou, är nämligen gift med EU-parlamentarikern Janelly Fourtou, som drivit frågor som berör immaterialrätt och upphovsrätt, t ex infocodirektivet och datalagringsdirektivet som inneburit större makt åt världens mediekoncerner.

ÅSA EKSTRÖM

X-ref Bibliotekssystem

**Ver 4 är .NET- och SQL-baserat
Centraldrift möjlig
Gratis Installation • Gratis Inköp
Humana underhållspriser
www.x-ref.se**

Digital BiblioteksGUIDE

WAGNER

www.wagnerform.se

Gensvaret stort på regionala rapporter

RESPONSEN BLEV STOR på de 20 rapporter – Regionala förutsättningar för kunskapssamhället – som Svensk Biblioteksförning sammanställt och som presenterades i slutet av augusti. Rapporterna är regionala bearbetningar av Statens Kulturråds folkbiblioteksstatistik för 2005 och syftet med dem är att ge en bild av de lokala förutsättningarna för bibliotekens verksamhet. Länsvis redovisas antal nya böcker per invånare, antal barnböcker per barn, total utlåning per invånare, driftskostnader m m. Rapporterna visar att de lokala och regionala skillnaderna är stora.

”Sörmland satsar på biblioteken” (Eskilstuna-Kuriren)

”I det tysta pågår en nedmontering av biblioteken”, stod det bland annat i det pressmeddelande som Svensk Biblioteksförning skickade ut i samband med rapporterna. En mening som också flitigt användes som rubrik eller citerades i text när lokalpressen runt om i landet kommenterade det egna länets siffror. Och det har man gjort. Rapporterna är mumma för kalenderbitare: Vilken kommun är bäst eller sämst i det egna länet? Hur ligger länet till i förhållande till andra län, i förhållande till riket?

”Biblioteken har en stor grupp aktiva låntagare” (Bergslagsposten)

En hastig genombläddring i skörden av pressklipp ger ändå vid handen att många – men långt ifrån alla – har valt att lyfta fram det positiva framför det som är negativt i rapporterna. Särskilt verkar man ha tagit fasta på det där med aktiva låntagare. Finns det inget annat att glädjas över kan man alltid

framhäva dem: Andelen biblioteksbesök minskar men de som kommer till biblioteket är desto aktivare. Någon annan väljer att lyfta

”Aktiva låntagare i Örebro län” (Karlskoga tidning)

fram att man är bäst i landet på AV-medier medan en tredje fokuserar på kommunbibliotekets låga driftskostnader i förhållande till länets övriga bibliotek. Alla varianter finns. Men rapporterna lockade också till valpolitisk debatt. I Kalmar skrev t ex Joachim Håkansson, Brigitte Kühne och Sverker Thorén, samtliga riksdagskandidater för folkpartiet, en debattartikel om kulturen som tillväxtfaktor i samhället och bland annat föreslår man ett stopp för fortsatt nedläggning av bibliotek, ökat stöd till studieförbund och andra folkrörelser samt ökad tillgänglighet för kultur i glesbygd.

”Skåning flitig lånare” (Skånska Dagbladet)

Också bibliotekskramarna vädrade morgonluft. I Länstidningen Östersund fattade krönikören Mikaela Munck Af Rosenschöld penan för att berätta en ”alldeles sann historia om kärleken till bibliotek och mirakler som

kan äga rum även när det är krig”. Miraklet var att hennes mamma överlevde ett bombanfall genom att sitta kvar på biblioteket istället för att, som alla andra gjorde, rusa till skyddsrummet. Alla i skyddsrummet dog men hon som satt kvar på biblioteket överlevde. ”Folkbibliotek är det finaste ord jag vet”, avslutar krönikören sin berättelse. Med oro ser hon på det faktum att antalet filialer sedan 1990 har minskat med 382 stycken. Inte så konstigt. Bibliotek kan ju rädda liv...

”Fler barnböcker lånas ut” (Norrbottens-Kuriren)

I oktober kompletterar Svensk Biblioteksförning de tjugo rapporterna med rapporter för samtliga kommuner i Sverige, 290 stycken! Samma siffror men i ny förpackning – allt för att politikerna ska bli medvetna om bibliotekens betydelse för kunskap och utveckling på lokal nivå.

HZ

”Biblioteken i Dalarna tillhör de bästa i landet när det gäller AV-medier” (Falu Kuriren)

	Topp	Jumbo
Antal bibliotek per 1000 inv	Jämtlands län	Stockholms län
Total driftskostn (kr) per inv	Jönköpings län	Kronobergs län
Kostnad per lån (bok+AV)	Hallands län	Västernorrlands län
Antal böcker per inv	Jämtlands län	Stockholms län
AV-bestånd per inv	Dalarnas län	Stockholms län
Nyförvärv, böcker per inv	Gävleborgs län	Stockholms län
Antal barnböcker per barn	Blekinge län	Stockholms län
Tidskrifter, pren per 1000 inv	Kalmar län	Stockholms län
Total utlåning per inv	Västerbottens län	Stockholms län

Patriot Act i Europa – det holländska exemplet

VAD HÄNDER MED den personliga integriteten när en lagstiftning antas som i praktiken kan göra utbildade bibliotekarier till ett slags assistenter i underrättelsetjänsten?

Temat yttrandefrihet genomsyrade årets mäs­sa och enligt mässledningen blev satsningen en stor framgång med uppmärksamhet både nationellt och internationellt. På scenen vid yttrandefrihetsmontern framträdde 140 personer i totalt 60 program som samtliga samlade många åhörare. Också nere på mässgolvet var det många som på olika sätt valde att anknyta till årets tema i framträdanden, i sina grafiska profiler eller med olika budskap som anknöt till yttrandefrihet.

Svensk Biblioteks­förening­ens stora seminarium handlade också det om yttrandefrihet. Det som bjöds var en hö­gintressant genomgång av Marian Koren från nederländska folkbiblioteks­föreningen, om reaktioner och aktiviteter i kölvattnet på den lagstiftning som började gälla i Nederländerna från 1 januari 2006 och som i mångt och mycket har likheter med den amerikanska Patriot Act. Myndigheter kan alltså kräva att få information om vilka personer som har lånat en särskild bok eller film och de kan även plocka fram uppgifter om sexuell läggning, för­enings­stillhörighet, politisk hemvist etc.

Det förslag som låg till grund för den nya lagen gick bland annat ut på att

- polis och åklagare fick ökade befogenheter när det gäller att uppmana till att lämna ut uppgifter
- lägre tjänstemän får större befogenheter att lämna ut uppgifter
- man blir skyldig att lagra allt fler uppgifter
- mer användning av IT, dvs lagen öppnar för fler möjligheter till att samköra och matcha uppgifter

Efter händelserna den 11 september 2001 hamnade lagförslagen i en ny belysning som fick konsekvenser för biblioteken. Hur ska biblioteksuppgifter behandlas? Hur skyddar man besökarens integritet? Det var frågor som aktualiserades jämte frågor om bibliotekets roll och den professionella etiken. Från bibliotekens sida visste man till en bör-

Köerna växte utanför mässans olika entréer. Årets tema yttrandefrihet väckte stort intresse. Även Svensk Biblioteks­förening­ens stora seminarium med anknytning till temat lockade många åhörare.

jan inte hur man skulle agera. Man var oförberedd (Patriot Act kan inte hända oss), det fanns brist på sakkunnigt folk och dessutom förelåg tidsnöd, man hade inte lång tid på sig att agera.

Det man från folkbiblioteks­förening­ens sida gjorde var att man till en början försökte skapa uppmärksamhet kring lagförslaget och dess konsekvenser genom till exempel artiklar i branschtidningen. Man upp­vakta­de den ansvarige ministern och riksdagen med brev och inlägg och man försökte skapa debatt genom seminarier med internationell och juridisk expertis.

Trots ett omfattande lobby­ing­arbete från de holländska bibliotekens sida antogs visserligen lagen men man fick till stånd att den ska utvärderas vart tredje år och i den utvärderingen är biblioteken garanterade ett inflytande. Arbetet ledde också till att man ökade de egna kunskaperna kring lagen och dess konsekvenser och att biblioteken och dess verksamhet synliggjordes.

Lagen fanns och nu gällde det att förhålla sig till den. Det handlade också om att hantera ett merarbete som både praktiskt och psykologiskt kunde bli betungande och komplicerat.

Därför har man skapat riktlinjer för bibliotekspersonal om hur man ska hantera ålägganden om utlämning av uppgifter.

– Vi kan inte vägra att lämna ut uppgifter men vi har utformat tio budord för biblio-

tekspersonalen för att de inte ska lämna ut fler uppgifter än nödvändigt, berättade Marian Koren.

Man har alltså skapat ett slags uppförandekod som handlar om hur man ska bemöta ålägganden och som faktiskt också komplicerar livet för de myndigheter som kräver ut uppgifter. Man ska till exempel alltid begära att få åläggandet skriftligt, att den som begär ut uppgifter identifierar sig genom ID, man ska aldrig lämna ut fler uppgifter än som begärs, man ska dokumentera vilka uppgifter som lämnas ut, till vem och varför, man ska anmäla varje åläggande till biblioteksstyrelsen/organisationen och även till paraplyorganisationen, man ska aldrig agera på egen hand utan hänvisa till ansvarig chef/sekretesskoordinator, man ska följa sekretesslagen och om möjligt inskränka tiden som uppgifter blir lagrade – för att bara nämna några exempel på de riktlinjer som man ställt samman. Det är alltså inte möjligt att bara storma in i ett bibliotek och få ut allt man vill.

USA ligger långt borta, ett betryggande avstånd kan tyckas. Men detta har hänt i Holland – ett land nära oss. Britta Lejon, ordförande i Svensk Biblioteks­förening, är övertygad om att vi i Sverige slipper se en liknande lagstiftning och hänvisar till den debatt om buggning som förts. Å andra sidan, inte heller i Holland trodde man på allvar att det kunde hända – om jag förstod Marian Koren rätt.

HENRIETTE ZORN

På tal om yttrandefrihet

BO WESTAS, utredare på DIK och ledamot av IFLA:s internationella kommitté för informations- och yttrandefrihet, hade tagit fasta på temat för årets mäsas och talade under titeln "Ordets frihet – bibliotekariens själ".

Han inledde med att påpeka att bibliotekariens roll är att värna om de demokratiska värdena. Detta i en tid när man på olika sätt försöker förhindra informations- och yttrandefrihet. Det vanligaste sättet är väl politiskt förtryck, menade Bo Westas.

– Men det största hindret är individuell och nationell fattigdom, avsaknad av infrastruktur som gör det omöjligt att ta del av världens information. Avskaffa fattigdomen och bygg ut. Ännu i dag är allmän läskunnighet långt ifrån självklar överallt.

Bo Westas angav tre olika metoder för att förhindra eller strypa tillgången på information.

– Den första är censur i alla former, att tysta ner politiskt oppositionella. Den andra är självcensuren som bland annat finns bland bibliotekarier, till exempel i uppbyggandet av samlingar. Det tredje sättet är den enda tankens politik: att få alla att prata – helst samtidigt.

Massmediekrantar öppnas som ger effekter som mer information – mindre mening. Det är de mest demokratiskt utvecklade länderna som agerar och där kombinationen övervakning och desinformation växer. Den nationella säkerheten är hotad samtidigt som det råder en omsorg om att försvara "our way of living". Som exempel nämnde Westas The USA Patriot Act, antiterroristlagarna som skapades efter 11 september 2001.

– Frågan är vem som är förövare och offer? Där säkerheten växer – växer också faran. De öppna och offentliga rummen är inte fredade när kallt krig pågår. FN:s deklaration om mänskliga rättigheter är så självklar att den glöms bort. Kraften hotas av samhällets egna försvarsmekanismer. Slutsatsen är ta bladet från munnen. Försvara det öppna samhället! avslutade Bo Westas.

ÅE

Skolelever som läser är mer toleranta

ELEVER SOM LÄSER regelbundet är mer toleranta i sin inställning till omvärlden. Det slår Lärarnas Riksförbund (LR) fast i en ny rapport om elevers attityder, värderingar och läsvanor som presenterades vid årets Bok & Biblioteksmässa och som ackompanjerades av debattartiklar som publicerades i både DN och Göteborgs-Posten. Attitydundersökningen har skickats till 74 klasser runt om i landet. Lärare och elever (i årskurs 9) har fått svara på två separata enkäter. När det gäller eleverna visar undersökningen bl a följande:

- 10 % av eleverna anser att alla människor inte har lika värde
- närmare 18 % anser att homosexualitet är en sjukdom
- var femte elev tycks vara beredd att hålla med om att HIV och AIDS bland homosexuella män är ett straff för ett perverst levnads-sätt
- 33 % av eleverna anser att det talas för mycket om nazismen och utrotningen av judar.
- Pojkarna är mer intoleranta än flickorna. Det gäller framför allt synen på invandrare, homosexuella, judar etc
- Mer än var tionde elev har inte läst en enda skönlitterär bok i skolan under den senaste terminen. Dubbelt så många killar (17 %) som tjejer har uppgivit att de inte läser några skönlitterära böcker.

När man korskört resultaten visar det sig också att det är upp till 21 % av dem som inte läser skönlitterära böcker som anser att människor inte har lika stort människovärde.

Mot bakgrund av detta föreslår LR en rad åtgärder. Man uppmanar regeringen att snarast ta initiativ till en nationell läskampanj som syftar till att introducera läsning i skolan på ett tidigt stadium. Andra åtgärder som föreslås är att arbeta med pojkarnas attitydproblem, fler män behövs i läraryrket! Lärarutbildningen måste förbättras och endast utbildade och behöriga lärare bör anställas. Se över formerna för värdegrundsarbetet och fler böcker som riktar sig till pojkar, ingår också på LR:s åtgärdslista.

Man kan ta del av rapporten i sin helhet på www.lr.se

HZ

Ett gladare BTJ på mässan

STRAX INNAN Bok & Biblioteksmässan blev det klart att BTJ blir återförsäljare av det digitala artikelarkivet Mediearkivet till folk- och skolbibliotek och utbildningsinstitutioner som komvux, grund- och gymnasieskolor i Sverige. Tjänsten nås via BTJ:s portal för sök- och beställningstjänster.

I praktiken innebär det att man får tillgång till Nordens största digitala tidningsarkiv med material från tidningar, tidskrifter, eter och nyhetsbyråer.

Mediearkivet kompletterar den redan etablerade tjänsten ArtikelSök.

Kanske är detta ett led i att vässa klorna i fråga om det som är BTJ:s kärnverksamhet.

– BTJ:s ambition är att vara bibliotekens bästa partner i en tid av omfattande förändringar, menade Sophie Persson vd i BTJ Sverige och BTJ Group på ett miniseminarium på Bok & Bibliotek.

Det ska man bli genom att vara lyhörda (lyssna på vad biblioteken efterfrågar), affärsmässiga (ta betalt), ärliga (har man inte varit det förut?) och nyskapande (Musikwebb och Bibliotek 2.0?). Det var i alla fall ett BTJ med både snygg monter (minimalistisk i signalfärger, budskapsorienterad snarare än high tech) och gott självförtroende som deltog vid årets mäsas. En kvartsten runt halsen är borta i och med försäljningen av Seelig, man anstränger sig för att korta leveranstiderna och överhuvudtaget verkar man väldigt på när det gäller framtida (e-) lösningar för biblioteken. BTJ har förändrats, menade Sophie Persson, och processen har inte varit lätt. Under tiden man pysslade med annat etablerade sig nya aktörer med kikarsiktet inställt på biblioteken.

– Det har varit en smärtsam process, eftersom Internet har öppnat för ett antal nya aktörer som konkurrerar om delar av vår affär. Inom medieproduktion är vår styrka att vi har marknadens bredaste utbud. Våra konkurrenter är vassa på korta leveranstider.

I kristallkulan ser Sophie Persson att betydelsen av urvals- och profilfjänsster kommer att öka i framtiden och att formatet kommer att minska i betydelse till förmån för ett innehåll som i än högre grad är baserat på fakta och kunskap.

Den som lever får se. Sophie Perssons föredrag kan läsas i sin helhet i det nya numret av Ikoner (nr 4/2006).

HZ

Stafett om framtidens bibliotek

ETT BIBLIOTEK MED tusen entréer där låntagaren precis som i ett virtuellt rum kan navigera fritt? Ett bibliotek där man kan läsa på toaletten eller framför brasan insvept i en filt eller på en divan? Ett bibliotek som tar hänsyn till människors behov av livsrum, som lämnar utrymme för det kroppsliga, fysiska?

Till ett av de mer spännande biblioteksrelaterade seminarierna på mässan hörde *Ett samtida bibliotek 2013*, som arrangerades av Stockholms stadsbibliotek i samarbete med Sveriges Arkitekter. Spännande därför att formen var annorlunda och innehållet visionärt. Moderator var Kerstin Wixe från SR P1 och formen hade hon lånat från programmet Stafetten – ett diskussionsprogram där människor talar **med** varandra och inte till varandra. Utgångspunkten är den tillbyggnad av Asplunds ikonbygge som Stockholms stadsbibliotek står inför: Vad ska den innehålla och hur ska den se ut? Vilka krav ställs det på ett modernt bibliotek? Det diskuterades i ett stafettsamtal mellan en framtidsforskare, en förläggare, en företagsekonom, en konstnär, en arkitekt och stadsbibliotekarien i Stockholm Inga Lundén.

Arkitekten Christer Malmström såg framför sig ett bibliotek som liknar en badanläggning i Schweiz som han hade besökt.

– Ett bad där det finns tjugofem olika möjligheter att bada.

Konstnären och ekonomistuderande Simon Goldin tyckte att det vore synd om alla de 800 miljoner kronor som ska satsas i det nya biblioteket bara ska gå till arkitektur.

– Satsa hälften av pengarna på människor, idéer och lobbyverksamhet. Villkoren för framtidens informationsspridning står inför ett vägval. Bibliotek är så mycket mer än form och hus. Det vore tokigt om alla pengarna går till nybyggnaden.

Den framtida bibliotekarien då? Vem är det? Ja, enligt framtidsforskaren Ivars Jeger (själv bibliotekarie) är han eller hon mindre mediaadministratör och mera vägledare, en som hjälper låntagaren att bli av med sin oro och sina frågor, en person som tar sin utgångspunkt i människorna och deras vardag snarare än i medierna.

– En vägledarfunktion som inte finns på nätet.

Inga Lundén för sin del citerade den förra ärkebiskopen när hon framhöll att även i det

moderna biblioteket med både faktiska och virtuella platser måste kärnverksamheten bevaras: Det är inte staketet som ska hållas hela utan det är kärnan som ska hållas intakt.

HZ

SKL: Biblioteksplaner hämmar kreativiteten

NÅGRA HADE EN plan att berätta om hur en biblioteksplan kan skapas och bli ett kraftfullt instrument för utvecklingen av skolbiblioteken. Närmare bestämt Svensk Biblioteks-förening och Nationella skolbiblioteksgruppen hade för avsikt att presentera detta på ett miniseminarium. Men Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) – som är representerat i Nationella skolbiblioteksgruppen – hade en annan plan. Olle Wendt från SKL gjorde gemensam sak med Ilmar Reepalu som dagen innan i en biblioteksdebatt satte ner foten rejält med betoning på det kommunala självstyret (Se notis sid 20).

Av någon anledning har dessa herrar fått för sig att bibliotekslagen är alldeles för detaljerad.

– Vi tycker inte att biblioteksverksamheten ska omges av regler och anvisningar, det hämmar kreativiteten. Ska vi fortsättningsvis ha en lag ska den vara en målbeskrivning inte ett dokument som reglerar hur och på vilket sätt, menade Olle Wendt.

Han ser också en fara i att biblioteksplaner hämmar den utveckling av att ”öppna upp” som skolbiblioteken är inne i. En utveckling som biblioteksplanerna ”snävar in”. Riktigt vad han menade var det nog ingen som begrep. Sedan undrar man om de verkligen har läst lagtexten. ”Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek...” (§5 bibliotekslagen).

Lämpligt fördelade? Kan det bli luddigare?

HZ

Bebis+bok=sant

VARMA LEENDEN spreds när filmen med bebisbokprat visades. Fem små bebisar sitter storögt på biblioteket och lyssnar koncentrerat på högläsning ur boken Mu säger kon av Dick Bruna.

Men när det blir högläsning ur en för tråkig bok så kryper bebiserna Hilda plötsligt iväg. Då är det dags för en bokatuggarpaus på fem minuter – eller efter behag. Då blir det även plats för lite joller och bebisarna får bekanta sig närmare med lite tuggvänliga böcker. Det är väl lite av ett tidsfenomen att även biblioteken satsar på bebisar – detta i en tid när det görs teater för bebisar, anordnas babysimkurser, babyrytmik etc.

– Det enda problemet med högläsning för bebisar är att pekböckerna är så små. De små live har helt enkelt svårt att se bilderna, säger Anette Kohkoinen, litteraturpedagog vid Umeå Länsbibliotek.

Det är hon som delar med sig av sina erfarenheter av bokprat med bebisar. Sedan 2004 har hon haft bokprat med bebisar och barnen som deltar är från fem månader och uppåt.

– Vi brukar hålla på ungefär 25 minuter. Både föräldrar och barn har kul och biblioteket förknippas med något positivt.

Lässtunderna har hon då biblioteket är stängt eftersom det blir lugnast så. Amning och blöjbyten gör att det varierar lite hur länge man håller på. Böckerna som hon läser ur är bland andra *Barnens konståb* och Pernilla Stalfelts *ABC-bok – från apglad till örönvax*.

– En härligt okonventionell ABC-bok. Det är ju så mycket roligare med ordet raggabil än blomma. Annars kan jag rekommendera bilderböcker med starka kontraster och starka färger. Sedan spelar det naturligtvis roll hur man läser. Rytm är viktigt.

– Alla kan göra det. Våga göra det på ditt sätt. Det är det enda rätta sättet. Det gäller bara att tro på sig själv och inse att det går att väcka läslust redan i tidig ålder.

Det ryktas redan om nästa projekt för Anette Kohkoinen: Pytteposesi för bebisar från tre månaders ålder!

ÅE

SFF:s nya bibliotekspolicy

SVERIGES FÖRFATTARFÖRBUND, SFF, har utarbetat en ny policy för folk- och skolbiblioteken. I den slås det fast att folkbiblioteken är till för alla oavsett ålder, språk, nationalitet, religion eller samhällsklass och att folkbibliotekens huvuduppgifter är att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur. Folkbiblioteken stärker informations- och yttrandefriheten och är en förutsättning för demokratin.

Förbundet anser att det nu behövs konkreta åtgärder för att uppnå målen, t ex genom att bibliotekslagens och skollagens möjlighet att vara pådrivande förstärks. Det finns skäl att rikta skärpt uppmärksamhet på tillståndet för folk- och skolbiblioteken som har fått allt större krav på sig som en följd av den snabba utvecklingen inom bl a utbildning och mediesektorn. Digitaliseringen och Internet har skapat användare som ställer andra krav på biblioteken. Denna utveckling har skett samtidigt som folkbiblioteken inte fått något tillskott av nya resurser vilket lett till

en ökad ojämlikhet i landet. En allt mer pressad ekonomisk situation har bland annat fått till följd att bokinköpen minskat, närmare 500 000 elever i grundskolan saknar tillgång till ett bemannat skolbibliotek etc.

SFF kräver därför:

- att lagstiftningen inom biblioteksområdet förstärks
- att en nationell bibliotekspolitik etableras
- att det på varje skolenhet inrättas ett vältutrustat bibliotek, bemannat med kompetent personal
- att boken, litteraturen och läsandet också i fortsättningen ska stå i centrum för bibliotekens verksamhet
- att de läsfrämjande åtgärderna, t ex genom arbetsplatsbibliotek, prioriteras i folkbibliotekens åtaganden

Vad gäller skolbiblioteken menar SFF att erfarenheten har visat att det inte räcker att skolbiblioteken tas upp i bibliotekslagen. Skollagen bör innehålla bestämmelser om

att alla grund- och gymnasieskolor har skyldighet att erbjuda alla elever bemannade bibliotek. Särskilda statliga medel bör avsättas speciellt för att rusta upp skolbiblioteken.

Biblioteken inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka, säger bibliotekslagen. Den nuvarande samverkan mellan skol- och folkbiblioteken är enligt SFF otillräcklig och därför ställs tydliga krav på en nationell bibliotekspolitik.

Nationella bibliotekssamrådet (NABIS), med Statens kulturråd och KB/BIBSAM som ansvariga, fungerar i dag som ett nationellt forum för frågor av gemensamt intresse för forskningsbiblioteken och folkbiblioteken, inklusive skolbiblioteken. Rådet är inte beslutande och har ingen egen budget. Enligt SFF måste detta samråd utvecklas och förstärkas. Inte minst för de kommunala biblioteken bör det vara av värde att komma till tals i ett representativt utsett nationellt forum. SFF vill även att en utredning snarast tillsätts för att utvärdera och föreslå förstärkningar av lagstiftningen inom biblioteksområdet.

ÅSA EKSTRÖM

Nej tack till statlig bibliotekspolitik!

Under mässan diskuterades behovet av en nationell biblioteks- och skolpolitik. Ilmar Reepalu, Malmös kommunalråd tillika ordförande för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), delade med sig av sina tankar om bibliotekens framtid i ett samtal med Författarförbundets Jan Ristarp och Christer Hermansson. På frågan om behovet av en statlig bibliotekspolitik sade Ilmar Reepalu att det kommunala självstyret är nummer ett.

– Det behövs en samsyn vad gäller biblioteken. Men behövs det regleras? Hur mycket är lika? Förutsättningarna varierar ju i landets kommuner.

– Biblioteksplan är mest en massa ord. Ingen detaljstyrning behövs. Behoven är så olika ute i landets kommuner och därför måste det kommunala självbestämmandet stå överst

Christer Hermansson menade ändå att bibliotekslagen behövs och att utan den hade än fler bibliotek lagts ned.

– Och det skulle ha skett i en tid när det råder ett slags politisk konsensus i landets kommuner och där det nästan inte finns några gränser för hur älskade folk- och skolbiblioteken är.

Ilmar Reepalu:

– Men jag tror det vore olyckligt om man ska reglera hur just den verksamheten ska styras. Istället borde man förenkla för varje enskild huvudman att driva biblioteket på bästa sätt. Utvecklingen ska ske i samverkan och i en lokal dialog mellan de olika aktörerna. Behoven är olika i stad och glesbygd.

Som exempel tog han Almedalsbiblioteket i Visby, som drivs som ett folk- och högskolebibliotek, i samarbete med kommun och stat. En livaktig dialog behövs för att biblioteken ska fortsätta utvecklas.

– Och visst är det effektivt för KB att ta betalt för lån till Sollentuna folkbibliotek, samtidigt som det omvända inte sker. Nej, folkbiblioteken ska kunna ha rätt att ta betalt för sina tjänster, menade Reepalu och slängde ut en retorisk fråga:

– Vem är allmänheten som besöker biblioteken? Jo, bland annat en massa småföretagare som inte har egna arbetsplatsbibliotek som de större företagen. Där borde man kunna få ta betalt. Bibliotekslagen är ett hinder i det fallet.

Jan Ristarp och Christer Hermansson

Fr v Christer Hermansson, Jan Ristarp och Ilmar Reepalu i debatt om nationell skolpolitik.

poängterade att en halv miljon elever saknar ett bemannat skolbibliotek, inga extra resurser har tillförts till biblioteken samtidigt som kraven ökat. Vad ska man göra?

Ilmar Reepalu betonade att det är viktigt att biblioteken finns kvar och utvecklas.

– Jag är positiv till bibliotekslagen som ett slags mållagstiftning och vill även att lagen utvärderas och stärks. Men jag vill inte ha en detaljstyrning med en massa regler som begränsar. Och ingen litteraturkanon!

ÅSA EKSTRÖM

Gammalt möter nytt i nya Pedagogiska biblioteket

”Lillasyster har flyttat in till stan”. Så sa överbibliotekarie Agneta Olsson vid invigningen av det nya Pedagogiska Biblioteket i Göteborg. Efter många år på vischan har Pedagogen blivit ett modernt citybibliotek.

FOTO: GÖRAN OLOFSSON, GÖTEBORGS UNIVERSITET.

Yttervägg har kongenialt blivit till en innervägg, en offentlig gata har blivit ett inre rum och studenterna har redan gjort nya Pedagogen till sitt.

”ATT MAN ÄNTLIGEN har blivit placerad i ett sammanhang”. Det är en fras jag hör upprepas flera gånger vid invigningen av det nya Pedagogiska biblioteket, i en innovativ tillbyggnad till gamla Sahlgrenska/Sociala huset mitt i centrala Göteborg.

Det tycks som om det är just sammanhanget som saknats tidigare. Sedan sjuttioalet har pedagogiska institutionen varit placerad i Mölndal, långt ifrån det övriga akademiska livet i Göteborg. Det har skapat en känsla av isolering, och många, både studenter och personal, har varit angelägna att flytta därifrån. Efter sjutton år och många turer har det äntligen skett. Nu finns man mitt i smeten, med universitetet ett stenkast bort. I den nyinvigda Pedagogen sitter redan studenter och fikar och löser världsproblem som om de aldrig gjort något annat. Och längst in ligger det halvcirkelformade biblioteket – arkitektoniskt ett fint exempel på hur gammalt och nytt inte nödvändigtvis behöver skära

sig mot varandra. Dag Cavallius på Nyréns arkitektkontor har bl a gjort en luftig glastillbyggnad som på många sätt lyfter fram den ursprungliga strukturen. Den K-märkta sjukhusbyggnaden från 1849 placeras in i ett modernt sammanhang som inte begår våld på historien. Det märks inte minst i biblioteket, där en yttervägg kongenialt blivit till en innervägg, en offentlig gata har blivit ett inre rum. Färgerna i inredningen är sobra, långt ifrån de knallfärger som präglade det gamla sjuttiotalsbiblioteket i Mölndal.

– Men det vinnande arkitektförslaget var ett helt annat, berättar bibliotekschef Birgitta Brown. Det placerade biblioteket i den nya glasbyggnaden. Men då det inte mötte bibliotekets krav på bl a tysta läsesalar fick det ritas om.

Ett av studenternas krav var just fler tysta läsesplatser. I det nya biblioteket finns en speciell tyst läsesal med ett klosterliknande välvt tak. Ellen Åberg, informatör och bibliotekarie på Göteborgs UB anspelar lite på klosterliknelsen och kallar skämtsamt personalen för ”Birgittasystrarna”. Utanför läsesalen, men separerat från den offentliga bibliotekssalen, finns datorer och grupprum.

Magasinet är däremot tämligen begränsat. Utrymmet i det nya biblioteket är mindre än det gamla i Mölndal, och vid flytten fick man gallra beståndet till hälften. En grannliga uppgift för ett forskningsbibliotek.

– Men det var säkert behövt, säger bibliotekschef Birgitta Brown.

– Vi hade inte gallrat på länge. Ett ställningstagande vi har tagit utifrån lokalen är tex att vi numera inte har skönlitteratur för vuxna. Det är kanske lite synd, men å andra sida ligger Stadsbiblioteket ju nu mycket närmare till för studenterna.

Hon är glad och nöjd över att äntligen vara på plats. Det har varit en lång resa, säger hon. Lokalen är lättarbetad för personalen, och Birgitta Brown nämner särskilt ljuset och de ”förnämliga arbetsrummen” som personliga favoriter. Hon är också mycket förtjust i hur den yttre fasaden har byggts in i biblioteksrummet. Nu hoppas hon bara på lite mer

pengar i nästa års budget. Intresset för den nya Pedagogen är stort. Vid den stora invigningen av hela huset den 1 september bröt personräknaren samman efter 12 000 besök, men man räknar med att det kom många tusen fler.

När Gunilla Jonsson från Kungliga biblioteket klippte det blågula bandet för biblioteket några veckor senare var vi något färre. Men så snart invigningen var över strömmade studenterna in. Det är tydligt att de redan gjort det nya biblioteket till sitt. Birgitta och hennes systrar lär få mycket att göra framöver.

ANNINA RABE

PEDAGOGISKA BIBLIOTEKET I GÖTEBORG:

Nya Pedagogen i stort består av tre byggnader, varav biblioteket ligger tillsammans med Utbildningsvetenskapliga fakultetens administration, studerandeservice och café.

Byggnaden ritades ursprungligen av Victor von Gegerfeldt 1849–55 och fungerade som sjukhus fram till 1900-talets början. Hösten 2004 påbörjades ombyggnaden för pedagoger, och den stod klar sommaren 2006.

Arkitekt: Nyréns, Stockholm

Inredning: Torbjörn Windseth, WSP arkitektur, Umeå

Konstnärlig utsmyckning: Maria Lindberg

Personal i biblioteket: 10 personer (9,5 tjänster).

ÄNTLIGEN!
Liten behändig
bokvagn för
både låntagare
och biblioteks-
personal!
Besök vår
hemsida!

www.innorent.se
Arkitekter Design Inredningar
Tel. 046-524 41

Årets Bok & Bibliotek i sammandrag

FOTO: HENRIETTE ZORN

Åsa Lund Moberg, chef för Nordiska Afrikainstitutets bibliotek, tog emot priset Årets bibliotek.

Årets bibliotek: Nordiska Afrikainstitutets bibliotek som "med skicklighet och systematik byggt upp en unik samling information om det moderna Afrika", enligt DTK som delar ut priset.

Årets skolbibliotekarie: Christina Strömwall som arbetar på Skönadalsskolans skolbibliotek i Kävlinge kommun i Skåne. Barnboksförlaget Bonnier Carlsen, som delar ut priset tycker att hon "med entusiasm och glöd bedrivit ett långsiktigt biblioteksarbete väl förankrat i personalgruppen på Skönadalsskolan."

Årets barnbibliotekarie: Åsa Oxenmyr, Älmhults bibliotek, för att hon med "stort engagemang, professionalism och uthållighet har byggt upp och satt sin prägel på flera samverkansprojekt inom kommunen", enligt juryn för prisutdelaren Rabén & Sjögren.

Årets lektör: Annika Johansson från Åsbro för att "hennes personligt skrivna recensioner, präglade av engagemang och läsglädje, utgör informativa och pålitliga inköpsunderlag för biblioteken", menar de svenska biblioteken som för BTJ:s räkning röstat fram henne.

Årets kulturtidskrift: Lyrikvännen "för ett redaktörskap som lyft en traditionell lyrik-tidskrift från en slumrade tillvaro i marginalen till att bli Sveriges bredaste, vildaste och mest nyskapande poesiforum."

Årets DAISY: Sölvesborgs bibliotek "för att personalen kreativt och flexibelt utnyttjar bibliotekets centrala roll i samhället genom att söka och etablera samarbete permanent och i projekt till gagn för talboksläsandet i DAISY-form".

Årets nättidskrift: O-tidskrift "för sin förmåga att töja nätets gränser". Hedersomnämningen fick Nättidningen Rötter och KistaChic.

Årets indragning: Essäpriset 2006 som juryn valde att inte dela ut i år för att man inte hittade någon essä som motsvarade förväntningarna, i alla fall kunde man inte enas kring någon.

Årets förläggare: Iranskan Shahla Lahiji, som fick internationella förläggareföreningens frihetspris på Bok & Bibliotek. Kallar sig kulturaktivist!

Årets alternativa bokmässa: Arrangerades av nätverket Tromb utanför entrén till mässan. Föreningen vill öka ungdomars engagemang i samhället men de vill även ha större mångfald och menar att de stora bokförlagen leder till enfald eftersom de åter upp en stor del av press- och litteraturstödet.

Årets kungliga: Jan Bernadotte som i egen hög person lanserade sin memoar *Jan Bernadotte - kungasläktens svarta får*.

Årets monter: Svensk Biblioteksförerings monter enligt en entusiastisk student i grafisk design från Beckmans.

Årets statement: Yttrandefriheten kan inte lyftas ur sin kontext.

Årets doldis: Wilhelm von Braun, poet, känd för en bredare allmänhet som mannen bakom texten till Mors lilla Olle, han skrev förlagan som Alice Tegnér sedan omarbetade. Wilhelm von Braun-sällskapet vårdar hans minne. 2013 fyller han 200 år!

Årets blondaste: Systrarna Graaf

Årets rödhätta: Heidi von Born

FOTO: HENRIETTE ZORN

Årets kasse: Sedan Piratförlagets limegröna kupp för två år sedan har ingenting riktigt lyckats utmana. I år tycker BBL att Amnestys kasse är fin. Och så är budskapet angeläget.

Årets grabbigaste: Lagom till B&B lanserades nya Svensk Bokhandel. Som vanligt ett mycket läsvärt och nyhetsspackat nummer, gjord av en stor (Ja, lilla BBL är lite avundsjuk på det) och mycket manlig redaktion... Men hur sjutton ser tidningen ut? Ny layout och ny logotyp men inte är den speciellt fräck och nydanande. Även om bildillustrationerna av Christer Themptander är snygga så går tankarna snarare åt Coop-hållet och tidningen Mersmak... Inget ont om den.

FOTO: HENRIETTE ZORN

Årets Gösta: Linderholm som tillsammans med fru Lena kränger egenproducerande idyller i bokform.

Sveriges minsta böcker

Pixieböcker för vuxna! I Borås ges landets minsta vuxenböcker ut. Bakom satsningen av de så kallade Piudix-böcker står poeten och konstnären Thomas Wahlström.

DE ÄR SMÅ – endast tolv gånger tolv centimeter – och billiga. Dessutom är böckerna enkla att göra, om man viker en A4 kan man få fram tolv små sidor. Det går även att få till en lite tjockare variant med hela 24 sidor. Det krävs alltså inte en hel förmögenhet för att ge ut dessa små böcker.

– Det ska vara enkelt att göra konst. Böckerna ska även ses som ett konstprojekt och jag hoppas samlare ska intressera sig för dem, säger konstnären och poeten Thomas Wahlström, som ligger bakom Piudix-böckerna, en bokserie noveller, dikter, essäer och liknande.

Thomas Wahlström är uppvuxen i Eskilstuna och när musikervännerna i rockbandet Kent gav ut singlar i mitten av 1990-talet gjorde han det också. Dikter i singelformat. När han senare fick barn upptäckte han på nytt barndomens Pixie-böcker.

– Visst är det mycket nostalgi men jag insåg tidigt att här finns också en grund för att enkelt skapa och föra ut konst. Personligen tror jag att böckerna kan få lite kultstatus och locka till sig samlare.

Hittills har han gett ut två Piudix-böcker: novellsamlingen *Pank igen* av honom själv och *Vrakgods* av författaren tillika bibliotekarien Lars-Inge Nilsson. En tredje bok kommer i november, *Den vägen är smal*, skriven av Maja Hjertzell, författaren och bibliotekarien som bland annat skrivit *Före och efter Bella* och *Henrietta är min hemlighet*.

– Jag vill inte ge ut vad som helst och gör inte avkall på kvaliteten. Varje bok ska stå för sig, säger Thomas Wahlström.

Redan i december kommer författaren Håkan Boströms korta japanska dikter att publiceras. Vad gäller framtiden har Thomas Wahlström även en tysk poet och en dansk konstnär på gång.

Kostnaden för att ge ut 300 exemplar av Piudixboken är ungefär 3 000 kronor. Varje bok säljs för 25 kronor med moms betalad. Böckerna distribueras av Sveriges Bokhisto-

riska Förlag i Eskilstuna. Varken han eller författarna tjänar egentligen någonting på utgivningen.

– Jag önskar jag kunde betala författarna men som så ofta i kulturvärlden är det i princip ideellt arbete bakom. Men ingenting hindrar ju författarna från att köpa flera exemplar av böckerna som de sedan kan ta mer betalt för i andra sammanhang.

Thomas Wahlström hoppas kunna sprida böckerna bland annat via museer och bibliotek. Men det är inte helt oproblematiskt att ge ut böcker i ett ovanligt format. Både Kungliga Biblioteket och Bibliotekstjänst har protesterat. Bibliotekstjänst har framfört synpunkter på ”det svårhanterliga formatet”.

– Jag har föreslagit att man kan förvara böckerna i de små plastfickor som redan finns och som idag används för cd-singlar.

KB anser att Piudixböckerna är tidskrifter eftersom det är en serie som ges ut. Thomas Wahlström har då påpekat att en andra del av en Strindbergbok i så fall också det är en tidskrift. Via e-post har de bägge parterna argumenterat för sin sak. Thomas Wahlström känner att han gett med sig enbart för att det

FOTO: ANJA ÅBERG

Thomas Wahlström, förlagschef för de minimala böckerna som han ger ut under namnet Piudix.

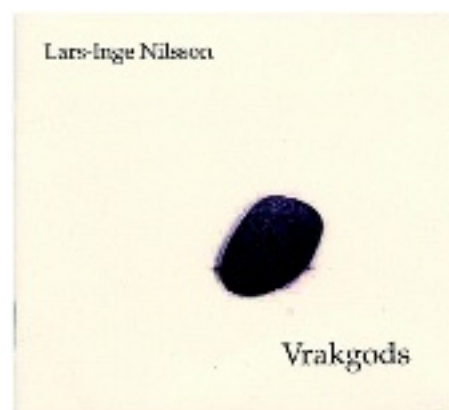
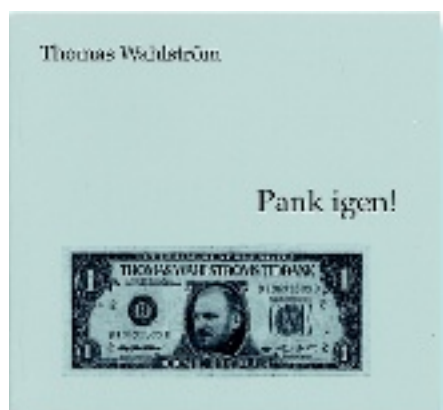
känns som om KB inte varit direkt flexibelt och förändringsbenäget.

– KB gör som det alltid gjort. För så ska det vara.

Det blir alltså både ISSN och ISBN för Piudix-böckerna.

– En unik bok som kan hittas via två sökvägar, konstaterar Thomas Wahlström.

ÅSA EKSTRÖM

Bibliotek bakom **murarna**

– De intagna läser mer än vad vårdarna gör, säger Kriminalvårdens biblioteksansvarige Birgitta Persson.

Hon menar att Kriminalvården i dag satsar mer på biblioteken eftersom man inser att det ger konkreta vinster.

SJUTTIOTALETS SLAGORD "riv alla murar!" känns väldigt avlägsen i dag när man diskuterar superfängelser och hårdare tag. Då kramade man ihjäl fångarna, i dag begränsar man för dem. Säkerhetsläget har hårdnat så pass att minsta rymning påverkar rörelsefriheten för alla innanför murarna. Men det finns ljus i mörkret...

I dagens kunskapssamhälle inser man värdet av att läsa böcker för att bättre kunna ta del av det alltmer komplicerade samhället, men även för att bättre förstå sig själv och andra. Redan 1840 gjordes de första satsningarna på boksamlingar på fängelserna eftersom man insåg att det skulle mildra isoleringens skadliga verkningar. Ny forskning visar att interner vill studera, och de som studerat är mer motiverade att studera vidare efter avtjänat straff eller när de har lämnat kriminalvården. Studier på anstalt höjer också självkänslan när man ska ut och konkurrera på arbetsmarknaden. Ungefär 20 % av den dagliga sysselsättningen för landets intagna på anstalt ägnas åt utbildning.

Kriminalvården satsar nu på utbildning och målet är att till senast 2007 ha byggt upp en nationell utbildning inom hela kriminalvården. Stor vikt läggs då vid lärcentra där lärarna även ska kunna samarbeta med biblioteken. Tidigare har det varit så att folkbiblioteken haft avtal med anstalten. I dag finns serviceavtalen kvar men tendensen är att anstalterna själva satsar på att anställa bibliotekarier.

– Kriminalvårdsverket anställer själva i all större utsträckning lärare och bibliotekarier för att få rätt person på rätt plats. Satsningen på våra lärcentra prioriteras och vi hoppas på goda resultat genom samarbeten mellan de

båda, säger Birgitta Persson, verksamhetsutvecklingschef och biblioteksansvarig på Kriminalvården.

Det är en stor vinst för hela samhället att utbilda människor inne på anstalterna. Internerna blir stärkta och självbilden bättre vilket kan vara ett litet steg på vägen till förändring. Men allt är inte frid och fröjd. Samtidigt som Sverige har den dyraste kriminalvården i Norden varierar biblioteksresurserna inne på anstalterna väldigt mycket.

– Det råder en självklar enighet om att det ska finnas bibliotek på fängelserna. Däremot kan ju standarden variera vilket är anstaltsledningens ansvar, säger Birgitta Persson.

Hon är dock inte oroad för bibliotekens framtid eftersom Kriminalvården i dag satsar hårt på utbildning vilket gör att man även inser värdet av biblioteket inne på anstalten.

– Det blir fler vinster om en bibliotekarie anställs för att just han/hon vill jobba innanför murarna. Dessutom får Kriminalvården större kontroll vad gäller säkerhetsrisken. Det är självklart enklare att ha en och samma person inne på fängelset.

Rune Ellehammar, bibliotekarie på Häktet och Högsboanstalten, berättar att han enbart har böcker och tidskrifter i beståndet eftersom bestämmelserna gör att tex cd-skivor anses vara en säkerhetsrisk.

– För bibliotekets del har det ändå blivit bättre under de sex år som jag har arbetat här, konstaterar han.

År 2000 sa kriminalvården i Göteborg upp avtalet med stadsbiblioteket och drev biblioteket på Högsbo och Häktet i egen regi. Besparingskrav var skälet. Men nu har man återigen skrivit på ett serviceavtal men med grannkommunen Mölndals bibliotek. Alf Andersson, tidigare verksamhetsansvarig vid

Högsboanstalten och den som drev på en uppsägning av avtalet, menar ännu idag att man gjort vinster men att man varit motarbetad från första början.

– Vi hade inte ett tillmötesgående stadsbibliotek efter det att vi sa upp avtalet, konstaterar han.

Per Björkgren, regional programexpert på kriminalvården i Göteborg, är ansvarig för avtalsbytet till Mölndals bibliotek. Han konstaterar att man fått samma biblioteksservice fast till ett mycket bättre pris av Mölndal.

– Vi har sparat 100 000 kronor på ett år genom att välja Mölndal och det fungerar utmärkt.

Per Björkgren är mycket kritisk mot hur upphandlingar inom biblioteksvärlden går till.

– Det är alltför stora skillnader vad man får från biblioteken för samma summa. Det innebär inte med automatik samma service.

BIBLIOTEKARIE Rune Ellehammar är fortfarande anställd av kriminalvården men har nu genom serviceavtalet möjlighet till bibliotekets kataloger, system och framför allt till det samlade bokbeståndet.

– Det underlättar betydligt att slippa vara en vanlig låntagare. Det var oerhört tidskrävande förr, även om jag hade institutionskort. För internernas del innebär det att de nu kan beställa böcker. Förr gjorde kostnaden och administrationen det omöjligt. Det är även betydligt enklare att hitta böcker på olika språk genom kommunbiblioteket.

Innan Rune Ellehammar upptäckte att det gick att beställa inplastade böcker från Adlibris satt han och plastade in själv. Han arbetar deltid på åttio procent idag men skulle vilja ha en heltidsanställning.

– Det finns liten förståelse för det tidskrävande inre arbetet. Jag syns ju bara när jag kommer med min bokvagn. Det är en pressande arbetssituation att vara ensam. Å andra sidan har jag ju viss kontakt med lärarna numera och är bland annat med på deras arbetsplatsmöten.

Medieanslaget för Högsboanstalten och Häktet, med nästan 300 intagna, är i dag på 50 000 kronor. Det finns drygt 3 500 böcker inne på biblioteket på anstalten och i häktet. Många av dem är gåvor från anställda eller interner.

– Fantasy, spänningslitteratur och självbiografiska böcker är populära som t ex Michael Hjalmarssons *Rannsakan* om polisparens sparkar och slag som fick sonen att bli en iskall brottsling och *Iskallt och stenhårt* av Rikard Flinck som satt tjugo år i amerikanskt fängelse för mord han begått. Men det kommer även bokförfrågningar om *Allt om husvagn* eller nobelpristagare på originalspråk.

De läser allt!, säger Rune Ellehammar.

Lånar vakterna böcker då?

– Nja, det händer väl ganska sällan. Men då det händer får man ibland tjata på dem att de ska lämna tillbaka böckerna i tid.

ÅSA EKSTRÖM

FÄNGELSEBIBLIOTEKSKONFERENS

Svensk Biblioteksförnings specialgrupp för uppsökande social biblioteksverksamhet håller en nationell konferens den 12–13 oktober i Tidaholm kring arbetsformer i och utveckling av fängelsebiblioteken. Besök på Tidaholmsanstalten med dess fängelsebibliotek ingår liksom rika möjligheter till samtal och diskussioner med kollegor om det praktiska arbetet på landets fängelsebibliotek.

Porrtidningsärende prövas i Regeringsrätten

REGERINGSRÄTTEN ska pröva målet med en intagen dömd för sexualbrott som vill ha rätt att läsa porrtidningar på anstalten. Kriminalvården förbjöd mannen att läsa porrtidningar eftersom det motverkar hans behandling. Men Kammarrätten i Sundsvall slog fast i en dom i mars i år att informationsfriheten ger honom rätt att inneha porrtidningar. Kriminalvården överklagade då domen till Regeringsrätten, som nu alltså beviljat ärendet prövningstillstånd.

Däremot avslog Regeringsrätten Kriminalvårdens begäran att Kammarrättens dom skulle upphävas tills frågan prövats igen. Den intagne får alltså fortsätta läsa porrtidningar så länge.

ÅE

”Hur stor skulle världen vara om jag inte kunde läsa?”

En studie av internernas läsning vid anstalten Hinseberg.

– Vi valde att skriva om kvinnliga interner därför att det är en av flera marginaliserade och resurs-svaga användargrupper som försummas. Deras behov riskerar dessutom att få stå tillbaka än mer med den utveckling och de prioriteringar som görs idag, säger Mikael Gille, bibliotekarie vid Avesta bibliotek.

MIKAEEL GILLE och studiekamraten Per Schmidt skrev en magisteruppsats i B&I vid Borås Högskola om de kvinnliga internernas läsning. Kvinnor i fängelse är en marginaliserad grupp även i förhållande till manliga fångar. De har ofta sämre utgångsläge vad gäller bostad, relationer och missbruk. Det är även skillnad på biblioteksverksamheten vid anstalterna för män jämfört med anstalterna för kvinnor (se även BBL nr 2/2002). Inom forskningsområdet är det få som koncentrerat sig på de kvinnliga internerna.

– Det står klart att det överhuvudtaget finns väldigt lite forskning om ett möjligt samband mellan kvinnliga interners livsvillkor och läsning. En bidragande orsak är för-

FOTO: PER ARONSSON

Bibliotekarierna Mikael Gille och Per Schmidt valde i sin uppsats att fokusera på en bortglömd användargrupp – kvinnorna i fängelset.

stås att det är så få kvinnor som sitter i fängelse, endast sex procent. Men det är ändå rätt anmärkningsvärt att man tycks vara så ointresserad av just kvinnliga kriminella och interner, säger Mikael Gille.

Han och Per Schmidt har djupintervjuat nio interner mellan 20 och 60 år. Av dem visade sig tre ha högskoleutbildning, två hade gymnasieutbildning och tre hade grundskoleutbildning. Tre av de nio fångarna hade rötterna i andra länder än Sverige.

Det första som sker med dem som sitter i fängelse är ett slags "avhumaniseringsprocess" där ens jag tillintetgörs för att bli mer hanterligt. Ett slags anpassningsprocess genomförs eftersom man dagligen under flera år ska leva i ett kollektiv tillsammans med människor som man inte själv har valt att vara tillsammans med.

– Läsning som verklighetsflykt stämmer verkligen i flera fall. Det kan vara ett sätt att förtränga saker i det förgångna eller ett medel för att dra sig undan nuet. Hos andra kan det vara ett sätt att upprätthålla kontakten med samtiden och vad som fanns före anstaltsvistelsen.

Gille och Schmidt konstaterar även att några interner som tidigare läst mycket, säger sig må så dåligt på anstalten att de saknar förmåga att läsa. De kan eller orkar inte koncentrera sig så pass att de kan ta sig igenom en bok. En del av de mer läsovana upplever dessutom att det är svårt att orientera sig i biblioteket. Några interner menar också att det är svårt att hinna med att läsa eftersom livet på anstalt är så hårt strukturerat att "fritiden" drabbas. Medan andra som tidigare levtt ett liv i tungt missbruk nu har fått andra rutiner som också ger utrymme för läsning som meningsfull aktivitet.

Vad läser man då? När det gäller facklitteratur visar det sig att juridikböcker tillhör de mest lånade och lästa enligt bibliotekarien på Hinseberg. Man läser även för att förkovra sig på ett mer traditionellt sätt via utbildning och kurser. På detta sätt stärks framtida arbetsmöjligheter. När det gäller övrig litteratur spänner den över alla genrer även tidningar och tidskrifter av alla de slag läses. Kriminalromaner, romantik och äventyrsromaner är det som ger den största upplevelsen för dem som vill ha verklighetsflykt.

– Biblioteken borde betraktas som ett betydelsefullt inslag vad gäller kriminalvård. Det som flera interner uppfattar som en meningslös förvaring kan med hjälp av läsning ge ett mer meningsfullt innehåll. Det är dessutom en förhållandevis billig form av rehabilitering. Oavsett människosyn kan man inte heller bortse ifrån att det är en investering i

individer som en dag ska återkomma i samhällslivet, menar Mikael Gille.

Samtliga intervjuade i studien är positiva till biblioteket vid anstalten men likgiltiga inför annan biblioteksverksamhet än den klassiska utlåningen. Läsecirklar, bokprat och författarbesök skulle kanske kunna råda bot på det. Å andra sidan är detta inte något som prioriteras av dagens kriminalvård. Dagens resurser är helt enkelt för knappa. Mikael Gille är ändå försiktigt optimistisk vad gäller de kvinnliga internerna.

– Oftast är det tyst om denna grupp. Men visst finns det positiva undantag t ex boken *Gärningsmannen är en kvinna* av Suzanne Kordon och Anna Wetterqvist. I boken tar de upp flera fall där de tittat närmare på domslut och medierapporteringen i samband med kvinnors brott. I musiksammanhang finns Kajsa

Grytts album *Brott & Straff*, som är baserat på texter från interner på ett kvinnofängelse. Så kanske en förändring är på gång, menar Mikael Gille.

ÅSA EKSTRÖM

Länk: <http://www.hb.se/bhs/svbf/arkiv/schmidt-gille.pdf>

FAKTA:

I Sverige sitter totalt 250 kvinnor i fängelse vilket är ungefär sex procent av det totala antalet fängelsedömda. Cirka 5 000 personer satt förra året i fängelse. Det finns 57 fängelser i Sverige, fem av dessa är särskilda anstalter för kvinnor. Hinseberg är den största med plats för hundra interner. Stöld, rattfylleri och trafikbrott är de vanligaste brotten bland dömda kvinnor. Kvinnorna som kommer till den slutna avdelningen på Hinseberg är ofta långtidsdömda för grovre brott. På dagarna arbetar fångarna, studerar eller går i behandling för sina missbruksproblem och/eller psykiska problem.

”Bedtime Stories är det enda vettiga jag gjort under min fängelsetid”

På en anstalt i Leicester i England har man i ett databaserat läsprogram satsat på att låta de interner som är läsovana läsa in sagor till sina barn – ett enkelt sätt att stärka dessa läsovana pappor och ett projekt med vinster för både samhället och internerna. Suzanne Mortensen från stadsbiblioteket i Malmö har besökt en anstalt i Bristol där ett liknande projekt pågår.

EFTER säkerhetskontrollen och en lång vandring genom tomma korridorer är vi framme vid biblioteket. Alison Duffy bjuder på te och berättar att hon varit fängelsebibliotekarie i nio år. Ett meningsfullt arbete, säger hon med övertygelse i rösten.

Alison Duffy är fängelsebibliotekarie i Bristol i sydvästra England. För tre år sedan

Fängelset i Bristol har 600 fångar varav tolv är livstidsdömda.

FOTO: SUZANNE MORTENSEN

startade hon Bedtime Stories, en kurs som ger internerna chansen att skriva godnattsagor till sina barn. Initiativet har uppmärksamrats i engelska tidningar.

– Bristols fängelse har 600 fångar varav tolv är livstidsdömda. Oavsett strafftiden ska internerna förberedas för en framtid utanför murarna. Det sker genom kurser och utvecklingssamtal. En hög procent av våra intagna

Alison Duffy är fängelsebibliotekarien som drog igång kursen *Bedtime Stories* för internerna.

har bristfällig skolgång och usla betyg. Genom *Bedtime Stories* förbättras deras läs- och skrivförmåga och IT-kunskaper. Skrivarkursen hjälper också till att bryta deltagarnas isolering. Många interner förlorar kontakten med sina anhöriga under anstaltsvistelsen vilket försvårar deras möjligheter att anpassa sig till ett normalt liv efter frigivningen. Fängelseledningen försöker förändra situationen. Det tjänar hela samhället på.

Hur är verksamheten upplagd?

– När kursen är fulltecknad skriver jag brev till internernas anhöriga med utförlig information om *Bedtime Stories* och frågar om de är intresserade av kontakten. Utan deras medverkan blir det ingen fortsättning. Lyckligtvis händer det väldigt sällan att familjerna tackar nej till erbjudandet. Inte ens om det finns skilsmässa med i bilden.

*Har verkligen interner som misslyckats i skolan självförtroende nog att anmäla sig till *Bedtime Stories*?*

– Det är ett stort steg för många men när de pratar med andra fångar som vågat delta rycks de med eftersom de inser att de kan göra något positivt för sina barn. Fördelen med skrivarkursen är att både akademiker och lågutbildade kan vara med på lika villkor. Vi har en suverän lärare, Kate Gold, som håller i undervisningen. Hon lär ut berättarteknik, hjälper till med stavningen och lånar ut barnböcker som får igång inspirationen, säger Alison Duffy.

Vanligtvis blir det godnattsagor men ramssor, dikter och vaggvisor förekommer också. Berättelsen behöver inte vara påhittad utan kan bygga på en händelse ur livet. När texten är klar skriver kursdeltagarna in den snyggt och prydligt i datorn, ritar egna bilder eller letar fram illustrationer på Internet. Materialet trycks som en enklare bok.

Nästa steg är att spela in texten och bifoga en personlig hälsning till barnet. Om internerna stakar sig eller har svårt för att göra berättelsen levande får de följa lärarens röst rad för rad. Hennes medverkan raderas bort i ett senare skede.

Inspelningarna skickas till fängelset i

Dartmoor där de redigeras och förses med ljudeffekter och musik. En saga som tar tio minuter att läsa kan kräva två till tre timmars genomgång. Särskilt om den rymmer flera fel. Redigeringen sköts av fångar som utbildats i tekniken och som kan använda sina erfarenheter senare i yrkeslivet. Redigerarna är mycket noggranna och måna om att resultatet ska hålla hög klass.

Någon vecka senare anländer CD-skivorna till fängelset i Bristol. Nu ska internerna godkänna resultatet innan paketen skickas ut till barnen. Enligt Alison Duffy är det alltid lika spännande att ta del av deras reaktioner. Fångarna är så stolta över sina insatser. Deras självkänsla förbättras. De förstår att de kan ha inflytande över sina familjers liv fastän de sitter inspärrade. Många inser att böcker är viktiga för barns utveckling och kreativitet. Andra inspireras till att gå kurser i föräldraskap. En del fortsätter låna böcker från biblioteket och utvecklar sitt skrivande.

Hur tas försändelserna emot av barnen?

– Barnen älskar sagopaketen. De lyssnar på CD:n och följer med i boken samtidigt. De kan höra pappans röst när de vill. Många barn far illa under den påtvingade separationen. Ilska, sorg och vanmakt är vanliga reaktioner. Presenterna får dem att förstå att de är älskade och saknade.

Kan internerna spela in flera sagor?

– Ja, efter tre månaders väntetid. Först måste medfångarna ges chansen. Skrivargrupperna ska inte vara för stora. Då räcker läraren inte till.

*Är det svårt att finansiera *Bedtime Stories*?*

– Efter all positiv publicitet som verksamheten fått i pressen är det lätt att söka anslag ur olika fonder för välgörande ändamål. Dessutom är kostnaderna små. Datorerna fanns redan. Inspelningsutrustningen var ingen dyr investering. Lärarlönen är den enda löpande utgiften.

Bedtime Stories eller liknande projekt bedrivs på ett på ett fyrtiotal anstalter i Storbritannien. Även på kvinnoängelser.

– Uppläggningsen varierar. Här i Bristol skriver internerna egna berättelser. På andra ställen läser deltagarna högt ur kända sago-böcker. Skriv inte att det var min idé från början. Jag hakade bara på i ett tidigt skede, säger Alison Duffy.

Den engelske litteraturprofessorn John Carey gav nyligen ut *What good are the arts?* I boken diskuteras olika spännande konst- och litteraturprojekt på ungdomsvårdsskolor och fängelser. Det verkar finnas ett stort engagemang för den här sortens verksamhet i Storbritannien.

– Det är glädjande att det pågår en mängd

läskampanjer och litteraturprojekt på våra fängelser. National Literacy Trusts hemsida har en fullständig förteckning över dem. Ta gärna en titt på www.literacytrust.org.uk.

Alison Duffy visar några nya böcker från skrivarkursen och jag får höra ett par inspelningar. Den första beskriver ett födelsedagskalas. Den andra handlar om ett spännande djungeläventyr med rytande lejon och tjattande apor i bakgrunden. Inspelningarna låter onekligen proffsiga.

*Har det gjorts någon utvärdering av *Bedtime Stories*?*

– Responsen har varit överväldigande, svarar Alison Duffy och låter mig gå igenom tre buntar med svarsenkäter. Här är några exempel:

Internernas åsikter:

Jag har aldrig läst sagor för min dotter förut. Nu vill jag fortsätta med det efter frigivningen.

Jag fattar inte att inspelningen kunde bli så bra. Alla mina misstag var borta.

Bedtime Stories är det enda vettiga jag gjort under min fängelsestid.

Barnens åsikter:

Jag tog med CD:n till skolan och spelade den för mina klasskompisar. Alla gillade den och ville ha en likadan.

Jag lyssnar på sagan när jag känner mig ensam eller saknar pappa. Då blir jag glad igen.

Pappa har lovat mig en ny saga i julklapp.

Mammornas åsikter:

Svärmor orkar inte höra inspelningen. Hon bara gråter.

Mina barn lyssnar på sagan varje kväll innan de somnar.

Jag har sällan råd att åka och hälsa på i fängelset. På det här sättet kan vår son ändå ha personlig kontakt med sin pappa.

Min besökstid närmar sig sitt slut. I biblioteket håller fyra interner på med bokuppsättning och bokvård. De blir genast intresserade när Alison Duffy förklarar mitt ärende. Två av dem har just deltagit i *Bedtime Stories* och är mycket nöjda med resultatet. Kursen borde finnas på alla anstalter, säger de innan vi skiljs åt. Underbara ord för en bibliotekarie att höra. Litteraturen är livsviktig. Den kan förändra människors tillvaro och tänkesätt på ett positivt sätt.

SUZANNE MORTENSEN

bibliotekarie på Malmö stadsbibliotek

Forum för bibliotekschefer: styrgrupp och organisation klar

SVERIGES UNIVERSITETS- och högskoleförbund (SUHF) har nu tillsatt en styrgrupp och dragit upp riktlinjerna för det nya Forum för bibliotekschefer vid Svenska Universitet och Högskolor som inrättades den 1 juli i år (se även BBL nr 1, 2 och 5/2006).

Forumet kommer att ledas av en styrgrupp bestående av bibliotekschefer samt en representant för universitets- och högskoleledningar. Den första mandatperioden är satt till och med utgången av 2007. Därefter är mandatperioden satt till två år.

– Jag är övertygad om att Forum för bibliotekschefer som en grupp inom SUHF blir en utomordentlig viktig plattform för gemensamma diskussioner, men kanske viktigast en plattform för att initiera diskussioner med och ställningstaganden från uppdragsgivaren. Självklart kommer vi också att diskutera samverkan, samordning, gemensamma utvecklingsprojekt och tjänster, säger Lars Bjørnshauge som utsetts till vice ordförande i styrgruppen.

Övriga medlemmar i styrgruppen som har mandat till utgången av 2007 är:

Göran Sandberg, Umeå universitet, ordf
Annika Annemark, Blekinge Tekniska högskola

Anna Carin Börjesson, Högskolan Väst

Marie-Louise Fendin, Handelshögskolan i Stockholm

Jette Guldborg, Malmö Högskola

Terje Høiseth, Luleå Tekniska universitet

Annika Sverrung, Chalmers, Göteborg

Till styrgruppens sekreterare har Berit Nilsson från biblioteksdirektionen vid Lunds universitet knutits. SUHF:s kansli kommer att hjälpa till med utskick och viss administration.

Forum för bibliotekschefer har bland annat i uppdrag att främja samverkan mellan medlemmar och agera i frågor av gemensamt intresse, verka för en god informationsförsörjning till högre utbildning och forskning samt en ändamålsenlig utveckling av den akademiska biblioteksverksamheten. Man ska informera SUHF om viktiga utvecklingstendenser, ge underlag till remissvar samt på förbundets uppdrag agera samtalspartner gentemot myndigheter och organisationer.

Inom ramen för sammanslutningen kan arbetsgrupper tillsättas som verkar inom olika programområden. Gör man aktiviteter ska dessa i möjligaste mån vara självbärande, större (ekonomiska) åtaganden måste godkännas av SUHF:s presidium. Vill man dra igång större projekt kan det först ske efter klartecken från SUHF:s styrelse som i vissa fall kan vilja invänta förbundsförsamlingens beslut. Styrgruppen ska fortlöpande informera förbundets presidium om verksamheten samt vid årsskiftet lämna en verksamhetsberättelse med ekonomisk redovisning och en handlingsplan för nästkommande år.

Enligt Lars Bjørnshauge är man inom styrgruppen redan nu i färd med att definiera ett antal områden där man vill tillsätta arbetsgrupper. Troliga områden som kan bli aktuella för arbetsgrupper att verka inom är sådana som handlar om:

- Högskolans elektroniska publicering
- Kvalitetsfrågor och utvärdering av bibliotekens verksamhet
- Gemensamma licenser till digitala informationsresurser
- Bibliotekets roll i utbildning och pedagogisk utveckling
- Bibliometri
- Kompetensutveckling
- Visionsarbete för universitets- och högskolebibliotekens framtida verksamhet på lärosätena och för det som universitets- och högskolebiblioteken vill/bör verka för

– Styrgruppen jobbar just nu med att formulera mer specifika uppdrag till arbetsgrupperna som kommer att bestå av bibliotekschefer och experter från universitet och högskola samt även andra experter med kompetens inom arbetsgruppens område. Under oktober kommer alla bibliotekschefer från universitet och högskola att träffas för att diskutera det vidare arbetet, säger Lars Bjørnshauge.

HZ

Finländskt ordenstecken till riksarkivarien

FINLANDS PRESIDENT Tarja Halonen har förlänat Sveriges riksarkivarie Tomas Lidman Finlands Lejons ordens kommendörstecken. Detta för att hans arbete på många sätt har berikat kulturutbytet och förståelsen mellan länderna Sverige och Finland. Han har varit "en förgrundsgestalt i utvecklandet av samarbetet mellan de svenska och finska riksarkiven samt flera universitetsarkiv. Hans insatser för såväl finsk, sverigefinsk och finlandssvensk kultur och litteratur har varit anmärkningsvärda."

Vid sidan av Tomas Lidman dekorerades ytterligare två svenska medborgare som ett tack för värdefulla insatser som främjat relationerna mellan länderna: kommunalrådet Hans Ekström (Finlands Lejons riddartecken av första klass) för hans aktiva arbete för sverigefinnarnas väl i Eskilstuna samt Lennart Backlund (Finlands vita ros orden) för att under många år ha befrämjat det s k Mittnordens-samarbetet.

Ordenstecknen överräcktes i början av september i Stockholm av Finlands ambassadör Alec Aalto.

HZ

Höjd biblioteksersättning 2007

BIBLIOTEKSERSÄTTNINGEN höjs nästa år med två miljoner till närmare 120 miljoner kronor. Grundbeloppet per boklån blir 1 krona och 22 öre. Biblioteksersättningen utgår till upphovsmän av litterära verk – författare, översättare, tecknare och fotografer – för användningen och utlåningen av deras böcker vid landets alla folk- och skolbibliotek. Ersättningen fördelas dels som individuella, statistiskt beräknade ersättningar till författare m.fl. för den utlåning som skett, dels i form av stipendier och bidrag.

Ersättningen regleras i en överenskomst mellan regeringen, Sveriges författarförbund, Föreningen svenska tecknare och Svenska fotografers förbund.

HZ

Missförstånd och flera faktafel

*Yvonne Gruvberger, enhetschef för Uppsökande verksamheten/
Stockholms stadsbibliotek svarar på Ingrid Lindvalls debattartikel i
BBL nr 6.*

I sin insändare "Vänsterpolitiker i Stockholm sviker eftersatta grupper" i Biblioteksbladet berör Ingrid Lindvall frågor om hur man från politiskt innehåll ser på den uppsökande biblioteksverksamheten. Ingrid Lindvall har tidigare skickat skrivelser med liknande innehåll till Stockholms stads kultur nämnd. I de tjänsteutlåtanden hon fått till svar framgår att Kulturförvaltningen delar hennes grundläggande inställning att Stadsbibliotekets uppsökande verksamhet, riktad mot sjukhus, äldre vård, kriminalvården samt arbetsplatser, är en viktig och mycket angelägen uppgift inom förvaltningens verksamhetsområde, men också att förändringar och omorganisationer ofta leder till frågor och oro. Det är mot den bakgrunden missförstånd troligen uppstått. Ingrid Lindvall undertecknar sin insändare med att hon är tidigare enhetschef på Stockholms stadsbibliotek. Då är det också värt att nämna att på tre och ett halvt år bör hon inte ha haft någon inblick i verksamhetsfrågor. Kanske en förklaring till att insändaren innehåller flera faktafel.

• Endast det privatägda Capio St Görans sjukhusbibliotek finns kvar". Stockholms stadsbibliotek har utöver St Görans sjukhusbibliotek på Sabbatsbergs sjukhus, Karolinska universitetssjukhuset, Astrid Lindgrens barnsjukhus, Röda Korsets sjukhus. Sjukhusbiblioteket på Bromma sjukhus, ägt av Brommageriatriken AB, är för närvarande stängt av arbetsmiljöskäl men verksamheten kommer att återupptas när lokalen sanerats.

• Avsnittet om bantningen av mediedepån innehåller ett flertal felaktigheter. Man sparade inga 5 miljoner kronor på den uppsökande verksamheten utan 2,5 miljoner. Texten låter också påskina att verksamheten är nedlagd, det stämmer inte. Mediadepån har sparat på

lokalyta och personal, men är nu helt nischad med "specialmedia" mot äldre och funktionshindrade – bildverk, storstil lättläst, dia och bildspel, video och musik m.m.

• Stockholms stadsbibliotek har inte lagt ned ett enda arbetsplatsbibliotek. Där verksamheten upphört är det utifrån beslut som företagen tagit beroende på egna ekonomiska eller praktiska omständigheter.

Arbetsplatsbibliotek lades ner även under Ingrid Lindvalls tid som enhetschef, minst tio stycken. Det är dock svårt att i efterhand uppskatta siffran då muntliga överenskommelser inte alltid följdes av skriftliga avtal.

• I texten som handlar om mediadepån står det "vårdpersonal, både läkare och paramedicinare försökte rädda vad som räddas kunde från olika containers". Vilka containers? Här råder troligen en hopblandning av vad som hänt dels mediadepån, dels sjukhusbiblioteken. Men några "containers" har inte varit inblandade i något fall.

• I äldreomsorgsplanen för åren 2001–2005 finns en skrivning (sid 24) där det slås fast att "Musik, böcker och konst kan betyda aktivisering och livskvalitet för den äldre" men det är dock ingen skall-formulering. Det står: "Det är också angeläget att det finns en fungerande biblioteksservice vid alla äldreboenden."

• Ingrid Lindvall skriver "Kulturombudsutbildningarna (kompetensutbildning för vårdpersonal) försvann." Uppsökande enheten tillsammans med regionbiblioteket kommer att se på dessa utbildningsinsatser på ett annat sätt i framtiden. Tidigare innehöll utbildningarna till stor del moment av "inspiration"-teater, stadsrundturer, supéer osv. Vi vill nu fokusera på metodutveckling, konkreta metoder och praktiska exempel riktat till

bibliotekspersonalen för samverkan med vård- och omsorgspersonal i länsinspiration för äldre.

• Ingrid Lindvall: "Möjlighet för bibliotekspersonal att söka resestipendium från Lisbet Hööks fond har lagts på is." Villkoren för Lisbet Hööks fond är tydliga i att det man får röra är endast avkastningen på räntan, inte själva kapitalet. Trots detta skedde det under Ingrid Lindvalls tid som enhetschef. Det har legat på is enbart för att räntan skulle få en chans att växa till en skälig summa igen.

• Stycket om bokomater saknar också förankring. Ingrid Lindvall riktar sig till Martin Hafström och menar igen "du har medverkat till att lägga ned arbetsplatsutlåning vid både vård-, omsorgs- och industriarbetsplatser." Detta är som tidigare skrivet taget ur luften och saknar all sanningshalt. Bokomaterna ingår i ett projekt med medel från Kompetensfonden, och är ingenting som belastar Stockholms stadsbiblioteks budget. Att placera en bokomat på St Görans sjukhusbibliotek har inte skett, men var ett förslag bland flera som diskuterades internt i en arbetsgrupp. Var Ingrid Lindvall fått sina uppgifter ifrån är oförståeligt.

YVONNE GRUVBERGER

*Enhetschef Uppsökande verksamheten/
Stockholms stadsbibliotek*

Pedagogisk OrienteringsBILD

WAGNER

www.wagnerform.se

Mina bibliotek

DEN FÖRSTA BOK jag fick att recensera för Västerbottens-Kuriren var Erik Beckmans *Sakernas tillstånd* (1973). För att försöka förstå vad som pågick i boken (med dess undertitel "ansökningar, provtryck och 30 dikter") gick jag till Umeå Stadsbibliotek för att låna de tidigare böckerna: *Farstu*, *Någon, något*, *Hertigens kartonger*, *Varifrån dom observeras*, *Inlandsbanan*, *Kyss er!* och *Kameler dricker vatten*. Det var inte första gången jag gick till biblioteket, det hade pågått ett tag, inbegripet sektionen för grammofonskivor – där jag tidigt hade upptäckt Sveriges Radios utgåvor av text- och ljudkompositioner som man kunde låna hem. Men mest var det förstas böcker det hade gällt och gällde, och medan jag stod där och samlade ihop alla Beckmanböckerna i famnen kunde det inte hjälpas att det också (som vanligt) slank med några grannböcker. Det fanns på prosahyllan till exempel en med samma efternamn, Staffan Beckman, och en bit bort Hjalmar Bergman, och på poesihyllan Tobias Berggren och Peter Bergman och Gunnar Björling och Bo Carpelan. Det räckte med någon meters promenad, så var man vid nästa bokstav, Tage Danielsson, Carl-Göran Ekerwald, Folke Fridell, Lars Gyllensten, Gösta Oswald, Arne Sand, Staffan Seeberg, Kjell Sundberg, Birger Vikström. För att nu bara nämna de svenska, för det fanns ju också Beckett, Blake, Borges, Brecht, Büchner. Ingen särskild ordning, dvs ofta var det bokstävernas, alfabetets, grannskapets, närhetens ordning som fick avgöra, samma med kortlådorna där kortet man bläddrat fram hade lockande grannkort, före sig och efter sig. Inte så att det var någon enveten metod, det blev bara så, boken stod ju bredvid. Det var också så att just vid slutet på en hylla med skönlitteratur – H, med sina underavdelningar, exempelvis HC.07 (Svensk folkdiktning) – kunde det stå en annan hylla med något helt annat, till exempel L (Biografi, med genealogi) eller P (Teknik, industri och kommunikationer) eller V (Medicin) eller S (Krigsväsen) eller B (Allmänt och blandat). Tog man nu språnget till en sådan hylla fann

man att varje bokstav bara var en port till bokstavskombinationer, som Lz (Särskilda personer), Pn (Fotografi och filmteknik), Vlbb (Hypnos), Sva (Armborst och bågar) och Bl (Omstridda fenomen och företeelser). Medan jag skriver detta kikar jag i Bibliotekstjänsts utgåva av "Klassifikationssystem för svenska bibliotek", säkert har ordningarna och benämningarna ändrats och utvecklats sedan början av sjuttioalet. Avdelningen Puh (Datorstödd konstruktion och tillverkning, CAD/CAM) fanns inte då. Jag tänkte inte då på hur beroende klassifikationssystemet varit och är av både samhällsutveckling och ideologi. Det fick jag ett begrepp om långt senare, när jag läste Joacim Hanssons avhandling *Klassifikation, bibliotek och samhälle. En kritisk hermeneutisk studie av "Klassifikationssystem för svenska bibliotek"* (1999) – läs till exempel avsnitten "Nationalism och internationalism" och "Bilderna av kvinnan".

Bland mina bokhyllor har jag en särskild hylla för "låg litteratur". Det är inte fråga om böcker som ansetts vulgära, plumpa, råa, nej, inget lågsinnat alls, bara låga, dvs inte så höga böcker, inte mer än ungefär sjutton centimeter. Där finns bland annat *Den gamla fabeln om Tälje tokar* (I–II, 1949 och 1950), där första delen har tryckår 1948 inne i boken, men årtalet 1949 med stora siffror på omslaget. Där finns Lars Bjurmans antologi *Fantastika* (1964) med klingande författarnamn som öppnade grotthor: Ferry, Jarry, Nerval, Stendhal, Arrabal, Rimbaud, Blanchot, Prévert, Jouhandeau, Lautréamont. Där finns *Till skuggornas lov* (1998) av den japanske författaren Junichiro Tanizaki (1886–1965), skriven i det milda skenet av en oljelampa i protest mot den kalla blottställande västerländska elektriska belysningen. Där finns en italiensk utgåva i fyra band av Dantes *La divina commedia* som jag fick av Olof Lagercrantz i juni 1983 när jag intervjuade honom vid tiden för publiceringen av Björkesons översättning. Fyra band som sagt, men de är mycket små och låga, tio cm på höjden, sju cm på

bredden. Där finns Cavefors' utgåva av *Giftskåpet. Tre betänkliga bilderböcker* (1965) av den amerikanske bokkonstnären Edward Gorey, med den otäcka berättelsen "Det olyckliga barnet" ("Han förde henne till en eländig håla")/"Han sålde henne till en usel drinkare"), den mer tillmötesgående roliga storyn "Klumperump" och så den allra ruggigaste, ordlösa "Västra flygeln", en svit frusna vandringar i ett hus vars tapeter och mattor sväljer liv. Där finns flera andra låga böcker och det gäller för dem detsamma som för dem jag nämnt att de inte har placerats på den där hyllan för att de har något visst innehåll, det bara hampar sig så att andra högre böcker har tagit all plats på de andra hyllorna, men på den här hyllan har de högre böckerna ingen chans, här får de låga böckerna vara ifred.

Det värsta biblioteket är lika med böckerna som man hade, men som man inte hittar, för att man ställde dem på fel ställe, eller lånade ut dem till någon utan att minnas till vem, eller böckerna som man inte alls hade fast man trodde att man hade dem och gärna fortfarande vill tro att man har dem, men var?

Ibland får man ärenda till specialbibliotek och särskilda samlingar. Till exempel Bankmannaförbundets arkiv, som jag studerade när jag sysslade med boken *Cirkulation*, med sparade bankmannaminnen om klädförordningar, rutiner vid bokslut, instruktioner för räknemaskiner som en gång var nya och fantastiska, och regler för kaffepauser och giftermål mellan anställda. När jag förberedde *Syskonen* satt jag på golvet i Nordiska museets bibliotek, högt upp, man kom dit via en trång hiss, det var högt upp i huset, man kände sig som en fladdermus hängande i vindstaket, fast jag satt med benen i kors på golvet i en liten hörna av biblioteket, omgärdad av broschyrer, album, mappar, pärmor och böcker, fördjupad i skildringar av djurembelmen hos de svenska apoteken, beskrivningar av inventarier, verktyg och metoder hos färg-

och droghandlare och fotodokumentationer av nedlagda apotek i Skåne. Plötsligt tyckte jag att det hade blivit så tyst runtomkring mig. Jag reste mig upp och det var verkligen dödstyst. Som det kan bli i en gigantisk byggnad med tjocka stenväggar när det töms på folk och röster och rörelser. Dessutom var belysningen minimal och jag fick treva mig fram till dörren, som visade sig vara låst. Jag insåg att biblioteket hade stängt, och inte bara biblioteket, utan hela Nordiska museet hade stängt. Så vad gör man då? Sover över på golvet, med några folianter till kudde? Trafiken därute hördes dovt. Nej, övernattningsverkade inte så lockande. Alltså, vad gör man? Man ringer vakten. Vilket jag gjorde, för det fanns telefon, och jag blev hämtad av en fämäld vakt (uniformerad, nyckelknippor i bältet) och lotsad via den trånga hissen och så nedför trapporna, ut i ljuset, lustigt lättad över att ha befriats från valens mage, men samtidigt väldigt nöjd över den speciella stunden, en sorts tillfälligt beviljad förlängning.

MAGNUS FLORIN

FAKTA

Magnus Florin, född 1955, debuterade som skönlitterär författare med *Berättelsens gång* (1989). Många av hans romaner har hyllats av både kritiker och läsare. Den Augustprismominerade *Trädgården* (1995), iscensattes även som opera på Drottningholmsteatern och *Syskonen* (1998), också Augustprismominerad, utsågs till årets bästa roman av Sveriges Radios P1:s lyssnarjury. Senast utkom romanen *Leendet* (2005). Magnus Florin var under 1980- och 90-talen dramaturg vid Dramaten. Åren 2000 till 2006 (sommaren) var han chef för Radio-teatern vid Sveriges Radio.

Svensk Biblioteksförnings Aniara-pris utdelas årligen sedan 1974 till en svenskspråkig författare av skönlitteratur för vuxna. Prissumman är på 10 000 kronor.

Juryns motivering till varför Magnus Florin får Aniara-priset:

”Aniara-priset tilldelas Magnus Florin för hans samlade skönlitterära produktion, där varken vanvett eller skoningslös samhällskritik saknas. Med sparsmakad humoristisk finess och en fingertoppskänsla för mänskliga relationer och mekanismer driver han läsaren att med skräckblandad förtjusning följa berättelsens gång från början till slut. Det är sorgligt, det är fasansfullt, det är –roligt.” Priset utdelas i november i Stockholm.

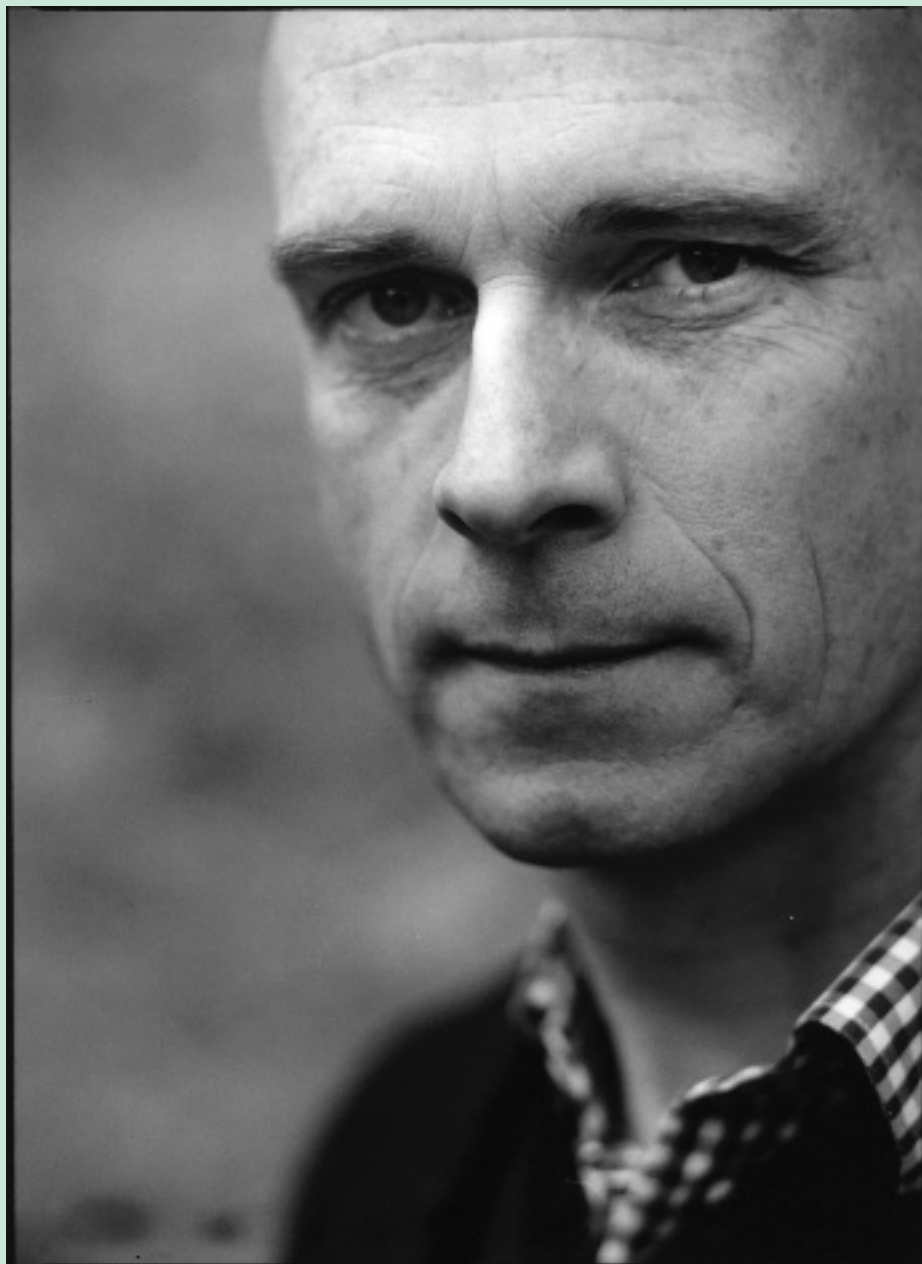

FOTO: CATO LEIN

av Tottie Lönn

DANMARK

Censur eller kvalitetsurval?

Återigen är Internetfilter på bibliotek ett hett ämne i Danmark. Ursprungligen ville kulturminister Brian Mikkelsen göra det obligatoriskt med filter både på skol- och folkbiblioteken men det stötte naturligtvis på patrull från olika håll. Genom påbudet skulle kulturministern lägga sig i kommunala angelägenheter, det skulle bli dyrt, grupper som ser filter som censur skulle protestera och undervisningsministern var dessutom ovillig, skriver *Søndag Aften*. I stället blev det bara ett erbjudande om bidrag för filter till folkbibliotekens barnavdelningar. I *Nyt fra Biblioteksstyrelsen* skriver Brian Mikkelsen att avsikten inte är att införa censur utan att göra biblioteken till trygga platser fria från tillgång till pornografi. Filtreering är materialval, menar han och skriver: "Jeg håber, I vil tage imod tilbuddet i den konstruktive ånd, som det er givet."

Tre miljoner danska kronor, "Tilskud til internetformidling", skall nu ge landets folkbibliotek Internetfilter till barnbiblioteken. Staten betalar etableringen och licensen första året men kommunerna ska stå för driftskostnader, teknisk support och fortsatta licenser. Biblioteksstyrelsen har ett ramavtal med Atea Danmark A/s. Hårdvaran Sonic-Wall Content Security Manager 2100 (CSM 2100) har valts. Hur biblioteken kommer att reagera på anbudet är en annan historia.

(Nyt fra Biblioteksstyrelsen 2006:2, www.bs.dk, *Søndag Aften* juni 2006 m.fl.)

NEPAL

Bibliotek för samhällsutveckling

Nepal är ett fattigt och politiskt oroligt land. Av Nepals 28 miljoner invånare bor nio av tio på landsbygden och inte ens hälften har tillgång till elektricitet. Halva befolkningen är analfabeter.

För att ge människorna möjlighet till egen utveckling har Rural Education and Development (READ) i huvudstaden Katmandu sedan 1991 arbetat med att införa ett bibliotekssystem på landsbygden. Organisationen har belönats för sitt arbete av Bill & Melinda Gates Foundation med 2006 års "Access to Learning Award" på en miljon dollar.

READ har hittills hjälpt till att etablera 39 bibliotek i landet och när med dessa över en halv miljon av invånarna. Det är ingen lätt uppgift. Många av biblioteken ligger i mycket avlägsna bergiga trakter. När det allra första biblioteket skulle inrättas 1991 i den lilla byn Junbesi bar sex bärare 900 böcker på sina ryggar i tre dagar över ett nästan 4 000 meter högt bergspass!

Varje bibliotek har mellan 3 000 och 5 000 böcker på det officiella språket nepali (ca 38 språk talas i Nepal), en läsesal för vuxna, en kvinnoavdelning, en ungdomsavdelning och en barnavdelning med läroböcker, multimedia och en till fem datorer (med Internetanslutning där det är möjligt). De som inte kan läsa kan få kunskaper genom att se på video eller lyssna på ljudböcker.

Det är en fascinerande historia om hur byborna deltar från starten ofta genom stora egna uppoffringar. READ bidrar under förutsättning att samhället kan stå för tomtmark och 20 procent av bibliotekets etableringskostnader. Byborna gör upp en ekonomisk plan för att själva kunna klara kommande, löpande kostnader. Byar har t ex startat möbeltillverkning, tryckeri, kvarn eller fiskdamm. Dessa verksamheter har ofta gett mer pengar än biblioteket behöver och har då kunnat användas till annan samhällsservice. READ hjälper bl a byborna att välja bibliotekskommité, belägenhet, bibliotek och bibliotekarie. Fler bidrar till samhällsbyggandet genom READ:s samarbetspartner, däribland Nepals myndigheter, Nepals nationalbibliotek, Asia Foundation och UNESCO.

(www.gatesfoundation.org)

TYSKLAND

Farväl bibliotek

En virtuell tysk kyrkogård för bibliotek kan man besöka på Internet. Här berättas den bedrövliga historien om nedlagda och hotade tyska bibliotek. BIB (Berufsverband Information Bibliothek e.V.) har satt igång och vårdar kyrkogården i hopp om att den skall väcka opinion. Besökare uppmanas anmäla dödsfall. Stängningar och nerdragningar av allmänna och vetenskapliga bibliotek hotar att göra Tyskland till en andrerangsnation när det gäller litteratur- och informationsförsörjning. Det är nödvändigt med en bibliotekslag, manar BIB.

(www.bib-info.de/bibliothekssterben.de)

USA

MySpace – vems?

Ska biblioteken ge tillgång till chattar och sociala nätverk på Internet för att locka tonåringar? Det är många krafter som vill nå och påverka unga. Internetplatsen MySpace är enormt populär hos tonåringar och därför attraktiv för annonsering. Förra året köpte mediemogulen Rupert Murdoch platsen för 580 miljoner dollar och kunde i slutet av året redovisa 29 miljoner besök och annonsintäkter på 13 miljoner dollar i månaden.

Platsen har fått dåligt rykte och avskys av föräldrar p g a en del fall där äldre män har först tagit kontakt med och sedan förgripit sig på minderåriga flickor. MySpace innehåller miljontals hemsidor där unga flickor kan visa upp sig själva, ofta i provocativa bilder. En del annonsörer har därför dragit örnen åt sig. Även politiker är bekymrade.

I USA har ett lagförslag "Deleting Online Predators Act" (DOPA) behandlats i representanthuset. Lagförslaget innebär att bibliotek och skolor som har statliga bidrag till Internet måste hindra att minderåriga får

tillgång till chattar och sociala nätverk, som MySpace. Det godkändes trots invändningar från en del demokrater som ansåg att lagen är ineffektiv och onödig. Dessutom menar American Library Association att lagen Children's Internet Protection Act redan finns. Den kräver att biblioteken blockerar sådant innehåll som kan vara skadligt för barn.

(The Economist 1/4 2006, www.ala.org)

Förbjuden Manga

Bland de böcker som väckt protester under det senaste halvåret finns Paul Gravetts "Manga: 60 years of Japanese Comics" och detta för en enda bildscen. Bibliotekschefen för San Bernardino County Library i Kalifornien förklarade för American Libraries att "99 procent av boken är helt ok", men att det räckte med en skildring av sex med en stor hamster för att göra den omöjlig. Den har nu tagits bort från områdets samtliga bibliotek. National Coalition Against Censorship har protesterat.

(American Libraries 2006:June/July)

Nervöst om Kubaböcker

En mer ovanlig ståndpunkt är att en bok är för neutral och opolitisk. "A visit to Cuba" har anklagats för detta och för att inte beskriva "the true evil of Castro's government and the oppression of the Cuban people". Den togs därför bort från samtliga skolbibliotek i Miami-Dade County. Fallet fördes till domstol i juli. Utslaget blev att boken och de andra delarna i en serie på engelska och spanska om unga i andra länder skulle återinföras i biblioteken.

I augusti var det dags igen i samma område. En bilderbok om livet på Kuba, "Cuban Kids" av George Ancona, ska nu tas bort från ett skolbibliotek. I boken finns ett foto av ett barn med ett gevär och av barn som viftar

med kubanska flaggan åtföljd av bildtexten: "We will be like Che!"

Domstolarna måste hindra denna växande "book-banning-cancer", säger Howard Simon, ledaren för American Civil Liberties Union of Florida. "Det är beklagligt att skattebetalarnas pengar ska användas till att pröva något i domstol som från början är så självklart."

(www.ala.org)

FBI hot mot fri forskning?

Tidigare i år upprördes USA:s universitetsvärld över FBI:s krav att få tillgång till journalisten Jack Andersons 200 lådor av efterlämnade papper som av hans familj donerats till George Washington Universitys bibliotek. Jack Anderson, som dog förra året i december, var en grävande journalist som avslöjade Iran-Contras-affären, CIA:s planer att mörda Fidel Castro och korruption inom Kongressen. Jack Andersson fick Pulitzerpriset 1972 för sitt avslöjande om hemlig amerikansk inblandning i kriget mellan Indien och Pakistan 1971.

Det FBI är ute efter är ett hemligstämplade dokument. Association of Research Libraries fruktar växande kontroll av forskningen.

(www.ala.org)

Biblioteksorganisation belönad

I USA arbetar American Library Association intensivt och brett med yttrandefrihetsfrågor. Den har som första organisation fått årets "John Peter Altgeld Freedom of Speech Award". Utmärkelsen hedrar en person eller en organisation som försvarar yttrandefrihet och åsiktsfrihet. Fler liknande priser finns som bekant, t ex det nu aktuella Publishers' Freedom Prize.

(www.ala.org)

Riktat läsprojekt till Malmöbarn

MALMÖ STADSBIBLIOTEK startar från och med höstterminen 2006 ett lässtimulerande projekt för alla barn i årskurs 2 och 5. Det gör man med hjälp av Sparbanksstiftelsen som bidrar med 1,8 miljoner kronor fram till höstterminen 2008. Pengarna ska gå till inköp av böcker och till vikariatimmar så att tid kan frigöras för barnbibliotekariernas aktiviteter i projektet. Bakgrunden till projektet är att svenska barn läser allt mindre och att läsförmågan, enligt flera undersökningar, sjunker. Även barns läsning på fritiden minskar. Projektet LÄS! är Malmö stadsbiblioteks försök att dra sitt strå till stacken och vända trenden.

LÄS! är ett samarbete mellan stadsbiblioteket, stadsdelsbiblioteken och Pedagogiska centralen och vill väcka läslust och stärka samarbetet mellan alla som sysslar med barn och läsning. Man vill aktivt verka för att ge barns läsning större utrymme, såväl i skolan som på fritiden. Vidare vill man skapa ett nätverk mellan olika aktörer i Malmö med intresse för läsfrågor. Konkret handlar det om att erbjuda alla Malmöbarn i årskurs 2 och 5 biblioteksbesök och bokprat som väcker läslust, synliggöra och marknadsföra biblioteket som en resurs gentemot skolläringar, pedagoger, elever och föräldrar samt bygga en plattform för det fortsatta samarbetet som ökar tillgängligheten. Vidare planeras aktiviteter som författarbesök och utställningar – allt för att väcka läslust.

Det här låter ju i och för sig som något som flera bibliotek i mer eller mindre utsträckning redan sysslar med men det nya är man konsekvent riktar insatserna till årskurs 2 och 5 och då till alla barn i tvåan och femman. I projektbeskrivningen motiverar man varför man vänder sig just till barn i årskurs 2 och 5: "Tvåorna bjuds in på vårterminen, då de flesta knäckt läskoden och upptäckt spänningen i att läsa på egen hand. Många i årskurs fem är bokslukare och uppskattar att få tips om bra böcker".

Förhoppningen är att man i framtiden även ska kunna erbjuda högstadiet ett liknande projekt. Idag är det av ekonomiska skäl inte möjligt.

HZ

Sen kommer den ödesdigra frågan ifall det ska vara barnens kanon eller vuxnas kanon för barn. Ska vi låta barn bestämma vad som ska ingå i kanon, se över utlåningssiffror på bibliotek, lita på läsundersökningar? Barnens preferenser är dock flyktiga. På 1980-talet toppade "Gummi-Tarzan" alla popularitetslistor. I dag är det Harry Potter som gäller. Ska vi förresten ta med Harry Potter-böckerna i vår kanon eller är det för dålig smak, precis som Roald Dahl var en gång?

Maria Nikolajeva, DN 21.8.2006

Biblioteken är en bra värdemätare på äldre skönlitterära författares "cred". De flesta står inte längre kvar på hyllorna. Efter några år som hyllvärmare åker de ner i magasinet utan att någonsin få återvända till ljust och nya, nyfikna ögon. De flesta författarnamn i den kanon som Svenska Akademien (nästan i hemlighet) regelbundet uppdaterar tvingas man bokstavera i biblioteksinformation.

Magnus Sjöholm, Kristianstadsbladet, 21.8.2006

Vet dagens barn hur läsandet luktar? Hur luktar läsandets lycka? Jag vet. Det luktar bibliotek.

Ulla Lundqvist, DN 28.8.2006

Jag tror man måste börja betrakta bibliotekarierna på samma sätt som man betraktar fotbollstränarna.

Cecilia Önfelt, stadshuskandidat för c i Stockholm, i Svensk Biblioteksförnings valdebatt 29.8. 2008

Det första jag gör när jag ska lära mig något är att gå till biblioteket. Det är underskattat att sitta där och läsa. Om man ska måla så måste man veta att den torra färgen ska utgöra understa lagret, annars faller allt av. Sedan är det dags att prova kunskapen."

Skådespelerskan Amanda Ooms, som ska starta en egen skola, utan att ha någon formell akademisk examen i Högskoleverkets broschyr "Det handlar om bildning".

De (18–24 åringarna) är drygt 630 000, statistiskt sett alltså bara tredjedelen så många som de som inte har dator... Och även om ingen i mediebranschen tror det så finns det, faktiskt, unga som inte har råd med egen dator. Den som tror att köpsvagheter kan kompenseras med bibliotekens datorer har knappast någon realistisk bild av (tillgången till) bibliotek. Heller.

Marie-Louise Samuelsson, DN 19.8.2006.

Efter många år som kommunanställd bibliotekarie vid olika folkbibliotek vet jag att det inte går att ha en övertro på kommunalt självstyre och på att varje kommunal förtroendevald ska känna ett ansvar och engagemang för böcker, bildning och bibliotek. Icke lagstadgade verksamheter är de första som får stryka på foten när penningkistan är tom. Därför bör bibliotekslagen skärpas och det rejält och centraliserad politisk detaljstyrning tillämpas vad gäller landets bibliotek.

Christina Johansson, bibliotekarie i Malung, Dala-Demokraten, 2.9.2006

Det skärpta kopieringsskyddet innebär inte bara att äldre film och musik är otillgängligt på nätet. Det gör också det traditionella kulturarv vi har på museer, bibliotek och arkiv svårare att använda.

Henrik Berggren DN 13.9.2006

Allt fler beviljas talbokstillstånd

FRAM TILL MITTEN av april i år hade regeringen med stöd av § 17 upphovsrättslagen (URL) beviljat talbokstillstånd till drygt 110 folk-, läns-, högskole- och universitetsbibliotek. 30 bibliotek hade sedan tidigare tillstånd enligt den gamla URL. I somras hyfsades siffrorna ytterligare. Knappt 230 bibliotek (varav nu hälften har tillstånd enligt gamla URL) har nu regeringens tillstånd att göra talböcker och ladda ned från TPB:s digitala bibliotek som rymmer över 30 000 böcker (antal nedladdningsbara titlar i slutet av maj var 33 307).

Det digitala biblioteket är öppet för bibliotek med talbokstillstånd. Paragraf 17 i upphovsrättslagen styr hur talböcker får produceras och distribueras. Nedladdning av talböcker kräver talbokstillstånd. Folkbiblioteken bör söka talbokstillstånd för att få tillgång till det digitala biblioteket.

I sitt nyhetsbrev i augusti skriver TPB att nedladdningen från det digitala biblioteket visserligen har kommit igång men "den stora rushen" räknar man med kommer till hösten. Under perioden januari till juni rapporteras 6889 nedladdningar, flest från högskolebibliotek. I maj 2006 hade 72 högskolebibliotek laddat ned och 75 läns- och folkbibliotek.

Alla som fått tillstånd måste ha inloggningsuppgifter från TPB för att kunna ladda ned.

HZ

QUALITY
FUNCTION
ERGONOMICS
DESIGN

**WE CREATE
THE LIVING
LIBRARY**

BIKETJANST
LIBRARY INTERIORS

Krokodil barnpall
Psst, fler nyheter för barn på
Biketjänsts nya hemsida...

WWW.BIKETJANST.SE

Det finns de bibliotekschefer som tycker att det är en självklarhet att alla medarbetare på biblioteket ska ha ett eget exemplar av BBL. Vad tycker du?

För prenumeration ring 08-545 132 38 eller skicka e-post info@biblioteksforeningen.org

Ny bok av BBL-kronikör

CHRISTER HERMANSSON, biblioteks- och museichef i Strängnäs, tillika författare och sist men inte minst regelbunden kronikör i BBL har utkommit med en ny roman. Den har den originella titeln *Pappa Luigi betraktade mina smala handleder* (Brutus Östlings förlag Symposion) och den recenserar på sid 37 i detta nummer av Örjan Abrahamsson som charmats av Hermanssons stil och huvudperson: "Corelli Lövhagen är påfrestande lillgammal, gräsligt förnumstig, odrägligt självgod. Och alldeles underbar", skriver han.

Även Expressens Nils Schwartz tillstår efter visst initialt motstånd att Hermansson hör till "de beroendeframkallande rösterna i den svenska samtidsprosan" och att han, Schwartz, numera blivit en "hermanssonoman" (12.9.2006).

I Svenska Dagbladet recenserades boken över nästan en helsida (12.9.2006) av Eva Johansson som bl a skriver: "Att vistas i Christer Hermanssons värld är alltid lika uppfriskande. Gränsposteringen mellan humor och allvar är obemannad, och man kan aldrig vara säker på vilken sida man råkat förirra sig in på. Allt är igenkännbart, allt är underligt. Och mycket mycket trivsamt."

Vi på BBL tycker att det är mycket trivsamt att ha Christer som kronikör. Vi tycker också att det är mycket trivsamt att tidningen här och var omnämns i romanen. Vi niger, gratulerar och håller tummarna för att denna roman blir en lika stor framgång som huvudpersonen Corelli Lövhagen hystat in på sitt författarskap. Det är bara en sak vi inte förstår: Varför heter folk så konstiga saker i Christer Hermanssons böcker?

RED

Mot Alzheimers
sjukdom finns bara
ett botemedel:
Forskning.

Stöd hjärnforskningen!
Hjärnfondens Postgiro 90 1125-5.
Bankgiro 901-1255.

HJÄRNFONDEN

Inblick Kerstin Berg Varför ska det finnas lagstadgade folkbibliotek?

I VALDEBATTEN VÄCKTE den borgliga alliansen frågan om bibliotekslagens berättigande och visst kan man väl undra det. Man kan också passa på att undra varför det ska finnas lagstadgad kommunal grundskoleplikt? Jag menar, gud vad dyrt det är!! Om man privatiserar skolor och bibliotek slipper ju kommunerna en avsevärd kostnad för folks utbildning och utveckling. De som har råd och viljan att studera och förkovra sig kan ju faktiskt bekosta det själva. Det gäller bara att välja sina föräldrar och sin boendekommun med omsorg så att det finns bra alternativ. Framtiden skulle då, kan man tro, innebära att fattiga kommuner ändå skulle satsa mer på just bibliotek och bra skolor åt alla och att rika kommuner skulle strunta helt i bibliotek eftersom folk där faktiskt har råd att köpa litteratur och utbildning själva. De skulle då helt slippa ifrån den offentliga mötesplats som ett folkbibliotek representerar med allt vad kulturutbyte och mångfald innebär. Skulle samhället bli mer segregerat tro? Skulle man kunna tala om en hållbar utveckling i Sverige?

Mörkret liksom sänker sig över ens näthinna när sådana tankar och eventuella beslut om lagändringar hotar. Ena dagen kunskapslyft och livslångt lärande – andra dagen mörker och medeltid.

Demokrati är inte en självklarhet i ett demokratiskt samhälle, något som existerar bara för att det finns inskrivet i en politisk grundförordning. Demokrati är något som ständigt måste erövrars, varje dag i utvecklande möten och i långsiktig planering mellan människor. Att erbjuda demokratisk tillgång till information och litteratur t ex, vilket ju är vad folkbiblioteken sysslar med i samverkan med användarna. Om den möjligheten inte längre blir likvärdig för samhällsmedborgaren känns formuleringen "åt den som har skall vara givet och åt den som inte har skall även detta tagas ifrån dem" farligt sann. Även "de som har" kommer att förlora eftersom de konsumtionsstyrda marknadskrafterna får ännu större utrymme att agera bland t ex barn och

ungdomar om biblioteken förlorar mark. Nu har de flesta partier visserligen dragit upp kroken ur avgrundsvattnen (allt för röstfisket), men jag tycker alla borde kika mer på vårt kloka grannland i öst. Finlands bibliotekslag av idag vittnar om insikt om de allmänna bibliotekens viktiga roll så som främjare av bildning, litterära och konstnärliga intressen, fortlöpande utveckling av kunskaper och färdigheter samt medborgerliga färdigheter, internationalisering och livslångt lärande med betoning på befolkningens lika möjligheter därtill. Detta befästs redan i bibliotekslagens första paragraf, <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980904>. Vidare är det ju så att finska kommuner får statsbidrag för bibliotekens driftskostnader enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, vilket står att läsa i §9. I stället för att backa från vår nuvarande svenska bibliotekslag borde vi skärpa den och imponeras av den goda finska läs- och skrivkunnigheten och de fina studieresultatet som finska ungdomar visar upp i europeisk jämförelse. Det räcker inte att vinna halva Finnkampen i friidrott.

KERSTIN BERG

Lärare, skribent och bibliotekarie

Glada bibliotek!

eurobib
www.eurobib.com direct

På tal om böcker: om bokprat och boksamtal i skola och bibliotek

Btj, 2005

Att hitta ingångar till litteraturen är en av de viktigaste arbetsuppgifterna för bibliotekarier och att bokprata är ett utmärkt sätt att förmedla en läs-upplevelse. Det finns lika många sätt att bokprata på som det finns bokpratere. I den här boken betonas sär-

skilt vikten av att bjuda på sig själv och att vara personlig i sin kommunikation med målgruppen.

I *På tal om böcker* skriver femton mycket kunniga bokpratere om sina egna erfarenheter och personliga upplevelser. De delar generöst med sig av praktiska råd och tips.

Kan alla bokprata? På den frågan blir svaret: "Ja, nästan". Men det är nödvändigt med tid för inläsning och annan förberedelse i kombination med ett engagemang för uppgiften. Det är också viktigt att ha en strategi eller en plan för bokpratet, och att man är medveten om varför man bokpratar.

Kan man bokprata för alla? Ja, naturligtvis. I boken beskrivs olika typer av bokprat, för barn, unga och vuxna. Vi får exempel på hur man arbetar olika beroende på vad man presenterar, för vilken målgrupp och i vilket sammanhang.

Ett sätt att utveckla bokpratet är att koppla det till en annan form av uttryck. I ett avsnitt i boken berättas om hur man kan kombinera bokprat med drama.

Ett annat sätt att vidareutveckla bokpratet är att boksamtala. Förutsättningen för boksamtalen är att alla deltagare har läst samma bok eftersom det ger en helt annan möjlighet att fördjupa sig i texten och dela läs-upplevelsen tillsammans med andra.

Hur blir man en bra bokpratere? Genom

att börja bokprata och fortsätta bokprata. Övning ger färdighet och man utvecklas hela tiden som bokpratere!

Alla som någon gång har bokpratrat kan lätt känna igen sig vid genomläsningen av den här boken. Alla blivande bokpratere får många goda förebilder att låta sig inspireras av! Och alla som arbetar med litteraturförmedling kan ha glädje av *På tal om böcker*. Man får idéer till sitt första bokprat blandat med tips på hur man kan variera sig och gå vidare. Erfarna bokpratere inspireras till ny-tänkande och får gamla metoder bekräftade vid sidan av tips på hur dessa kan dammas av och fräschas upp.

Bokens budskap går inte att missa: Det är roligt och viktigt att bokprata!

INGRID KÄLLSTRÖM NILSSON
Rum för Barn, Kulturhuset, Stockholm

Gudrún Thórsteinsdóttir

Information-Seeking Behaviour of Distance Learning Students: A Study of Twenty Swedish Library and Information Science Students

Valfrid, 2005 (Akad. avh., Göteborgs universitet)

Enligt SCB (2006) läser var femte student i Sverige på distans. Mot den bakgrunden är det naturligtvis intressant att veta mer om hur distansstudenters informationssökningsbeteende ser ut.

I Gudrún Thórsteinsdóttirs doktorsavhandling får läsaren ta del av resultaten från en kvalitativt inriktad intervjustudie. Thórsteinsdóttir har vid ett par tillfällen intervjuat tjugo distansstuderande kvinnliga biblioteks- och informationsvetenskapsstudenter. Syftet med studien, så som det presenteras av författaren, är att bidra till förståelsen av hur distansstudenter söker och använder information.

Avhandlingens teoretiska ram består till största delen av inslag hämtade från det biblioteks- och informationsvetenskapliga fäl-

tet. Framförallt tar Thórsteinsdóttir studier om informationssökning och -användning till sin hjälp, men även bidrag från det mindre utforskade området om informationssökning och lärande och informationskompetens är betydelsefulla i sammanhanget. Läsaren förses med en uppsättning teorier och modeller med vilkas hjälp det empiriska materialet benas upp och görs begripligt.

Det faktum att studenterna i studien är blivande bibliotekarier innebär inte att de inte har problem i sitt informationssökande. Till skillnad från vad man kanske skulle tro visar informanterna tecken på att dra sig för att utnyttja fjärrlåneservice och att använda databaser på distans. De föredrar istället att söka litteratur på hemmaplan, i sina "egna", lokala bibliotek. Inspirerad av Carol Collier Kuhlthaus forskning kring informationssökningsprocessen, och i synnerhet av det som rör den så kallade osäkerhetsprincipen, konstaterar Thórsteinsdóttir att nästan alla deltagare i studien i någon mån ger uttryck för osäkerhet i sitt sökande, vilket förklaras av den omfattande mängd information de har att söka i. Majoriteten av studenterna uttrycker önskemål om mer detaljerad undervisning i informationssökning i anslutning till sin utbildning. Med hänvisning till Louise Limbergs forskning om sambandet mellan informationssökning och lärande konstaterar författaren att det varierar bland informanterna huruvida de fokuserar på att klara av en studieuppgift eller på att faktiskt förstå kunskapsinnehållet i uppgiften. Det har tidigare konstaterats att informationssökare ofta följer minsta möjliga motståndets lag. Detta bekräftas även av Thórsteinsdóttir som konstaterar att studenterna tenderar att välja den information som är tillgänglig på ett bekvämt sätt även om det möjligen kan finnas mer användbar eller eftertraktad information att hämta genom exempelvis fjärrlån. Listan över intressanta rön som presenteras skulle kunna göras lång men låt mig istället i all korthet konstatera att den som önskar lära sig mer om hur distansstudenter söker och använder information har en hel del att hämta i Thórsteinsdóttirs avhandling.

OLA PILEROT
Högskolebiblioteket i Skövde

Margareta Björkman

Catharina Ahlgren: ett skrivande fruntimmer i 1700-talets Sverige

Atlantis, 2006

Catharina Ahlgren växte upp med utsikt över den öppna östgötsläätten. Bakom henne fanns de tunga skogarna mot Bergslagen. Läget får onekligen en symbolisk innebörd när hennes leverne förmedlat av docenten i litteraturvetenskap

Margareta Björkman ska sammanfattas.

Catharina Ahlgren var exceptionell men inte unik, konstaterar Björkman. Hon bröt mot de flesta av tidens konventioner och rörde sig i skiktade sociala och intellektuella miljöer: en tid vid hovet till en annan snar tid i Stockholms proletära kvarter – inte av trots utan därtill nödd som resultat av egna medvetna val.

Hon skilde sig, gifte om sig och övergav igen, en individualist och sträng moralist. Hon var yrkesverksam som litteratör och journalist på männens marknad. Som skribent, översättare och utgivare var hon medelmåttig. Komplexiteten i Ahlgrens personlighet och levnadsöde är det som gör Björkmans studie intressant.

Med utgångspunkt i Catharina Ahlgrens liv skriver Björkman om det sena 1700-talets litterära varv och värv. Hon följer det bristfälliga källmaterialet så långt det är möjligt och vidgar diskussionen till litteratursociologiska betraktelser över till exempel bokmarknaden, utgivningen och läsvanorna – här finns en del bibliotekariska aha-upplevelser att hämta.

Genom närläsningen av Ahlgrens tidskrift Brefväxling emellan twänne fruntimmer, dess teman, diskussion, stil etc, tillsammans med genomgången av Ahlgrens översättningar av populärromaner bildar denna vitt- ra gärning med sina utblickar på tidens för-

hållanden omsider en omfattande mentalitetsstudie över tillståndet i nationen för drygt 200 år sedan. Det är lärorikt och roande och skänker perspektiv.

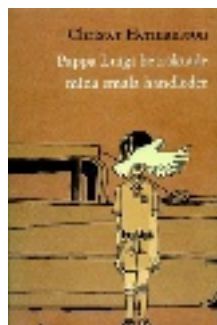
OLA GUSTAFSSON

Norrköpings stadsbibliotek

Christer Hermansson:

Pappa Luigi betraktade mina smala handleder

Brutus Östlings Bokförlag

Livet är faktiskt ingen dans på rosor även om man råkar vara hyperintelligent och vacker som Adonis själv. Som exempelvis Corelli Lövhagen, berättarjaget i Christer Hermanssons nya, gåckande roman *Pappa Luigi betraktade mina smala handleder*.

Hans sjunde sedan debuten 1990.

Corelli har minsann fått lida just på grund av sin magnifika begåvning och ojämförliga skönhet! Under en stipendieresa i Italien berättar den tjänstledige bibliotekarien om sin plågsamma barndom och sina genomvidriga bröder. Corelli är i Rom för att skriva. En kärleksroman. Så han finner en italienska att älska. Mariangela.

Italofilin rymmer en hel familjetragedi. Den despotiske fadern – med det osannolika namnet Luigi Lennart Lövhagen – gav sönerna italienska namn för att styra deras framtid. (Modern Bellona, född i Falun, var mest upptagen med att sprida sin ömma kärlek till män utanför familjen). Bellini Junior skulle bli konstnär, helst skulptör. Milan skulle bli fotbollsspelare. Corelli själv, döpt efter Verdi-tenoren Franco Corelli, skulle sjunga!

Inget blev som fadern bestämt. Inte på grund av fadersuppror utan för att bröderna var obegåvade (dessutom grymma och elaka), hävdar Corelli. Endast han själv lyck-

ades! Inte som sångare, men väl som en outhärlig förste bibliotekarie vars blotta – läs underskönt vackra – uppenbarelse förgyller andra människors grämelerade tillvaro. Eller som Corelli själv uttrycker det, "Du skymmer solen", när han schasar iväg en viss Liza Marklund.

Eller hette författaren Lena Marklund? Det är inte lätt att veta vem eller vad man ska tro på. Corellis trovärdighet är mildt sagt svajig. Han framstår närmast som lätt autistisk när han tecknar sin dysfunktionella familjehistoria. Han tycks misstolka det mesta.

Därtill kryddas fiktionen gradvis med förment verkliga inslag. Förutom Liza Marklund dyker det flera gånger upp publicerade dikter av den "intetsägande pseudonymen Christer Hermansson".

Således en postmodern kurragömmalek? Både Corelli och bokens författare är dessutom bibliotekarier. Nja. Möjligen, en smula. Men Christer Hermansson är lite för säregen för att skriva in sig i en genre. Han gör sin egen resa. Vad romanen egentligen är, vill eller handlar om funderar jag fortfarande över.

Två saker är dock glasklara. Solen heter Corelli. Och *Pappa Luigi betraktade mina smala handleder* är en väldigt skojig, charmig och egensinnig berättelse, skriven liksom snett från sidan och full av underfundigt komiska, gärna lakoniska dialoger och formuleringar.

Redan boktiteln är lysande, liksom författarens tidigare titlar *Världen är bara prat* (1999) och *Jag önskar att jag vore lika vacker som Sebastian tror att han är* (2003). Hermansson gör också kapitelrubrikerna till en konst. Min favorit är "Det sista året på mellanstadiet kunde jag inte längre leva på mitt bedårande yttre".

Corelli Lövhagen är påfrestande lillgammal, gräsligt förnumstig, odrägligt självgod. Och alldeles underbar.

ÖRJAN ABRAHAMSSON

Litteraturkritiker/journalist

Avslag för överklagan i Högsby

NI MINNS VÄL förra sommarens rysare med bibliotekslokalerna i Högsby? Migrationsverket ville in i bibliotekets lokaler, den ekonomiskt blödande kommunen såg sin chans att få fler arbetstillfällen. Biblioteket fick alltså ta och göra på sig. Problemet var bara att man inte riktigt löst vart det skulle ta vägen. Och detta samtidigt som kraven på biblioteksverksamheten i kommunen har ökat eftersom man i Högsby tidigare samma år lagt ned samtliga sina tre biblioteksfilialer.

Efter att helt enkelt varit stängt under några veckor inhystes biblioteket i tillfälliga lokaler. Barnavdelningen fick hålla till i turistbyrån som ligger i en annan byggnad, medan vuxenavdelningen packade in sig i en hörsal. 2600 personer skrev på en protestlista, och en grupp engagerade personer överklagade i såväl kammarrätt som länsrätt. Det blev avslag i båda instanserna, och nu har den slutliga domen fallit. Länsrätten anser inte som aktionsgruppen att bibliotekshanteringen i Högsby strider mot bibliotekslagen eller att kommunstyrelsen har brustit i sitt ansvar för biblioteksverksamheten i kommunen.

Länsrätten gör i stället följande bedömning: "Det överklagade beslutet har medfört vissa inskränkningar i kommunens biblioteksverksamhet. Dessa synes dock vara av övergående karaktär och kan därmed inte anses utgöra ett brott mot bibliotekslagen". En ny bibliotekslokal beräknas inte stå klar för rän tidigast våren 2007. Aktionsgruppen tänker inte överklaga mer, enligt Brigitte Kühne som varit en av de drivande.

– Avslaget var väntat av mig. De bryr sig helt enkelt inte om bibliotekslagens "anda", säger Brigitte Kühne i en kommentar.

Högsby är sannolikt det första exemplet där bibliotekslagen testats – och den har inte befunnits vara stark nog. Nu har den sent omsider blivit något av en valfråga; men frågan om den verkligen är tillfredsställande utformad har inte tagits upp. I ett inlägg angående lagen på BIBLIST kommenterar Brigitte Kühne: "Jag anser trots dessa bakslag och motgångar – eller kanske just därför – att bibliotekslagen är ett måste och kommer att kämpa hårt för att den skall vara kvar och helst skärpas till".

– Nu kämpar jag för att en biblioteksplan ska utarbetas, och självklart kommer jag att jobba stenhårt för att där ska skrivas in en biblioteksverksamhet värd namnet!, säger Brigitte Kühne till BBL.

AR

Ring biblioteket!

I ARVIKA ÄR biblioteket populärt. I alla fall är det Eniros mest efterfrågade telefonnummer i 0570-området, enligt en statistik som företaget sammanställde i maj. I topp på efterfrågade nummer i kommunerna ligger annars sjukhus och kommunal information. Trä- och byggvaruhus ligger också högt på listorna. I Karlstad frågar man ofta efter numret till polisen, medan det i Filipstad är numret till Hennickehammars herrgård som ligger i topp.

AR

Bibliotek 2007 nominerat till Baltic Challenge Award

NU HAR DUKTIGA Umeå utmärkt sig igen. Det är det EU-finansierade projektet Bibliotek 2007 som lyckats så bra med att öka tillgängligheten till bibliotekstjänster inom Umeåregionen att man blivit nominerad till det prestigefyllda priset Baltic Challenge Award 2007.

I ett pressmeddelande från Umeå kommun berättas att bibliotekssamarbetet är unikt, "inte någon annanstans har kommunbibliotek samordnat sig i ett så väl förankrat och stabilt nätverk."

Baltic Challenge Award är en tävling som instiftats för att främja utveckling och samarbete i Östersjöregionen. Tolv länder är inbjudna att delta i tävlingen, som stimulerar projekt som använder IT för att underlätta det dagliga livet för medborgare och medarbetare. Bibliotek 2007 har nominerats till utnämningen i konkurrens med ett 50-tal andra bibliotek.

Bland det mest anmärkningsvärda i samarbetet är att biblioteken lyckats samarbeta så väl trots olika förutsättningar i kommunstorlek. Ett exempel är att biblioteken lyckats skapa rutiner som innebär att alla medborgare nu har tillgång till hela det samlade bokbeståndet.

– Vi är övertygade om att många kommuner, inte bara i Sverige utan även i hela Europa, skulle kunna inspireras av vårt arbete och pröva liknande samarbetsformer, säger Inger Edebro Sikström, bibliotekschef i Umeå.

AR

Bibliotekens egen litteraturkanon

I VÄNTAN PÅ att kultur- och politikereliten ska tjafsas färdigt om det ska bli en officiell litteraturkanon eller inte, har Strängnäs bibliotek som första bibliotek i landet skapat en egen kanon. Det är bibliotekspersonalen som rekommenderar följande kvalitetsböcker på hemsidan:

Albert Camus "Främlingen", Karin Boyes "Dikter", Pär Lagerkvists "Dvärgen", Hjalmar Söderbergs "Doktor Glas", Bengt Ohlssons "Gregorius", Stig Dagermans "Ormen", Fjodor Dostojevskijs "Brott och straff", Fernando Pessoa's "Orons bok", Michel de Montaignes "Essayer", August Strindbergs "Ett drömspel" och "Hemsöborna", Clarice Lispectors "Stjärnans ögonblick", Sara Lidman "Din tjänare hör", Paul Austers "Stad av glas", Carlos Ruiz Zafóns "Vindens skugga", Salman Rushdies "Midnattsbarnen", Harry Martinsons "Vägen ut", Mario Vargas Llosas "Kriget vid världens ände", Jan Wolkers "Tillbaka till Oestgeest" samt Samuel Becketts "I väntan på Godot".

Kritik mot denna kanon kom ganska bums (på Biblist) eftersom endast tre kvinnliga författare är representerade, barn och ungdomslitteraturen är bortglömd och ingen utomeuropeisk författare förekommer etc.

Debatten lär väl fortsätta. Fast det kanske är det som är meningen?

ÅE

<http://www.strangnas.se/biblioteket>

Rättelse

ETT BEKLAGLIGT MISSTAG gjorde att fel bild publicerades i förra numret av BBL.

På sidan 28 avbildas inte som var tänkt en av BBL:s första redaktörer Fredrik Hjelmqvist utan istället överbibliotekarie Anders Grape som var SAB:s ordförande 1919–33. Fel begås ibland men särskilt irriterande är förstås dem som görs i samband med historieskrivning.

Här intill visas den rätta bilden på Fredrik Hjelmqvist (1876–1960).

HZ

Bokfestivalen LitteraLund – ett led i kulturhuvud- stadskandidatur

FÖR ANDRA ÅRET i rad hölls i början av september LitteraLund – en hel veckas bokfestival för barn och unga som ska vara ett återkommande evenemang varje år i september. Festivalen är ett initiativ från Lunds kommun och ett led i satsningen för att göra Lund till Europas kulturhuvudstad 2014. Kandidaturen ingår i en handlingsplan med syfte att utveckla Lund till en betydande kultur- och vetenskapsstad i Europa. Boken står i fokus under festivalen men i programmet får även teater, film, musik och berättandet en stor plats.

Årets upplaga av LitteraLund bestod av tre delar: en seminariedel som vände sig till lärare, bibliotekarier, pedagoger och branschfolk som på olika sätt har ingångar till barn- och ungdomslitteraturen; en del som koncentrerades till författarbesök och workshops för skolbarn och skolor ungdom samt slutligen en finaldel förlagd till festivalens sista dag med ett offentligt program. Det offentliga programmet rymde bland annat högläsningssmaraton, skrifvarverkstad, möjlighet att besöka Lunds flashiga biblioteks-buss, bokloppis, sagovandring m fl aktiviteter, alltihopa gratis.

HZ

Urhunden till Mats Jonsson

I ÅR ÄR DET tjugonde gången som Seriefrämjandet delar ut sina Urhunden-plaketter till olika personer som utmärkt sig i serievärlden. Årets pris för föregående års bästa originalsvenska seriealbum gick till "Pojken i skogen" av Mats Jonsson, som ges ut på Ordfront Galago. Mats Jonsson, som är född 1973 och även verksam som chefredaktör på serietidningen Galago, får priset för att han skapat en "osminkad och självvrannsakande barndomsskildring i form av anekdoter och minnesbilder, där omsorgsfullhet i bildernas gestaltning, parat med ett subtielt minne för detaljer gör att de personliga minnena av uppväxt, mobbning och skolgång i ett litet norrländskt samhälle blir allmängiltiga".

Mats Jonsson började sin bana med fanzinet "Puerila serier" hemma i Bollstabruk när han var i 13-årsåldern. Han debuterade med albumet "Unga norrlänningar" 1998, och fick sitt genombrott med "Hey Princess" 2002.

Bland de övriga nominerade svenska originalserierna fanns t ex Åsa Grenvall med "Ett familjealbum", Liv Strömquist med "100 procent fett" och pseudonymen Gunnar Blå med "Fettet och andra serier".

I kategorin bästa svenska översatta seriealbum går priset till "V för Vendetta" av Alan Moore (manus) och David Lloyd (bild), som ges ut på Egmont/Kärnan förlag i Sverige. Enligt motiveringen en "klassisk serieroman som väcker många dagsaktuella frågor och tankar. Den välkomponerade och mångbottnade berättelsen kompletteras av teckningarna som med sin svarta effektivt förmedlar en dystert, totalitär stämning."

Litteraturvetaren Helena Magnusson får

Mats Jonsson.

specialpriset Unghunden för främjande av barn- och ungdomsserier i Sverige. Hon har skrivit den första svenska avhandlingen om tecknade serier och enligt juryn "höjt statusen för barnserierna i Sverige. Genom sin kartläggning och analys av de svenska barnseriernas historia har hon därtill genomfört ett pionjärarbete som kommande serieforskare kommer att återkomma till många gånger, och som sätter dagens situation i ett historiskt perspektiv".

Priserna delades ut i Stockholm den 18 augusti.

AR

Spännande framtid på KB

SÅ BETITLAS PLATSANNONSEN där inte mindre än sex chefstjänster på Kungliga biblioteket utlyses. Pensionsavgångar och en pågående omorganisation har gjort att man nu tillsätter nya chefer för nationell samordning, Libris, samlingar, Digitala biblioteket, publik verksamhet samt teknik och utveckling. Sammanlagt tar denna arbetsmarknadsmässiga dyrgrip upp lite mindre än en halv sida i DIK-forum. När man vänder på sidan ser man dock en betydligt mer spatiöst tilltagen annons där samma bibliotek söker en handläggare för biblioteksstödet till Centralamerika. Inget ont om denna viktiga tjänst, men som det nu ser ut kan man tro att den är mer betydelsefull än alla de sex chefstjänsterna tillsammans.

AR

Ny ordförande i Författarförbundets biblioteksråd

Du har haft ett rikt biblioteksliv. Berätta lite om vad du har gjort fram till nu.

–Ja, jag har vistats större delen av mitt yrkesliv i biblioteksvärlden. Men jag har också bl a varit förlagsredaktör, frilansskribent och chef för den lilla myndigheten Handelsflottans kultur- och fritidsråd. Inom biblioteksfären har jag efter att ha startat min yrkesbana på Malmö stadsbibliotek varit med om att omdana den (ur-)gamla statliga instansen för folkbiblioteken, Skolöverstyrelsens bibliotekssektion, till Kulturrådet. Efter en mellanperiod som bibliotekspolitiker i Stockholm har jag arbetat som planeringschef på Stockholms stadsbibliotek och därefter som chef för Asplundsbiblioteket. Mina sista år inom yrket tillbringade jag som ansvarig för upprättandet av en ny avdelning inom IFLA: FAIFE (Free Access to Information and Freedom of Expression).

–FAIFE:s uppgift var att bevaka, kartlägga och hjälpa till att förbättra tillståndet för den fria tillgången till information och yttrandefriheten på världens bibliotek. Det visade sig bli ett par oerhört givande och inspirerande år som gav ett brett och tungt vägande perspektiv på yrket, ett perspektiv som vi här i det välmående Norden ofta förbiser. FAIFE är nu en betydelsefull del av IFLA:s program.

Varför tog du uppdraget som ordförande i Författarförbundets biblioteksråd?

–Jag tyckte helt enkelt det var lockande att kunna förena mina båda yrkesverksamheter, bibliotekariens och den skönlitterära översättarens, i en funktion som jag upplevde kunde vara till lite gagn för biblioteken.

Vad innebär ordförandeskapet?

–Att leda Biblioteksrådet i olika slags aktiviteter och insatser som kan stärka biblioteken, lokalt och nationellt och att bidra till att inom rådet hålla kunskapen levande om vad ett modernt folkbibliotek har för uppgifter, roller och problem; att se till att de sk regionombud som är knutna till rådet känner att deras uppgift är inspirerande och att de kan upprätta ett fruktbart samarbete med "sina" bibliotek.

Berätta lite om vad Biblioteksrådet sysslar med just nu!

–Vi har skrivit ihop en policy för folk- och skolbibliotek (som presenterades på bokmässan och som distribuerats till alla landets biblioteksansvariga politiker). Inför valet bedrev vi på olika sätt en lobbyverksamhet om biblioteken och ställde bl a ett antal frågor om bibliotek till riksdagspartierna (se författarförbundet.se). Vi deltar tillsammans med Nobelbiblioteket och Svensk Biblioteksförbund i ett projekt för att stärka skönlitteraturens ställning på biblioteken, och vi planerar att tillsammans med Biblioteksförbundet och någon av utbildningsinstitutionerna driva en djupundersökning av skolbibliotekens situation.

Vilka är de viktigaste frågorna som Biblioteksrådet står inför tycker du?

–Att hålla kunskapen levande om bibliotekens utveckling; att – gärna i samarbete med Svensk Biblioteksförbund – bedriva en kontinuerlig lobby- och påtryckningsverksamhet mot de politiskt ansvariga; att få alla verksamma inom biblioteks- och författarskråna att inse att vi har ett gemensamt intresse i att verka för att biblioteken stärks och att lässtimulerande insatser på nytt får en framträdande plats på bibliotekens dagordning.

Du är ju pensionär sedan en tid tillbaka – saknar du att jobba aktivt på bibliotek?

Både ja och nej. Ja, därför att det att jobba tillsammans med andra med en så stor sak som allmänna bibliotek är något enastående. Nej, därför att jag tycker att jag har det privilegierat rent yrkesmässigt nu som kan kombinera skrivande med en ny sorts insats inom biblioteksvärlden.

Vilka biblioteksfrågor engagerar dig mest?

–Ja, förutom vikten av att ett samhälle ser till att skaffa sig rik tillgång på goda bibliotek och därmed ge barn och unga tidigt en upplevelse av att vara en del av allt det som skrivits och skrivs, av allt det som tänkts och tänks – förutom det så är det bibliotekens roll som värnare av yttrandefriheten som jag tycker är viktigast.

FOTO: ANNINA RABE

Du har ju också ägnat dig åt mycket annat i litteraturens tjänst: t ex översättning och eget skrivande. Berätta lite om den verksamheten.

–Jag har översatt skönlitteratur till och från under hela mitt yrkesliv. Jag började med dramatik på Teater23 i Malmö, som jag var med och grundade. Under senare år har jag via litteraturen kommit att fångas in av Afrika och Afrikas utveckling och översatt ett antal av de många spännande afrikanska författare som kommit fram i det spänningsfält mellan gammalt och nytt som uppstått i de flesta afrikanska länder efter det att självständigheten uppnåtts.

Vad läser du själv helst?

–Förutom ny afrikansk skönlitteratur – det finns så mycket spännande där; sydafrikanen Ivan Vladislavic t ex, som jag översatt en roman av som kommer i höst, är ett av de intressantaste namnen alla kategorier på dagens litteraturscen – de portugisiska giganterna Saramago och Lobo Antunes och liknande ordkonstnärer; men också en del ny facklitteratur, politik, naturvetenskap (på amatörnivå alltså) och annat, inte minst sådant som jag läser om i mitt husorgan i New York Review of Books (finns naturligtvis på alla bibliotek, eller hur?).

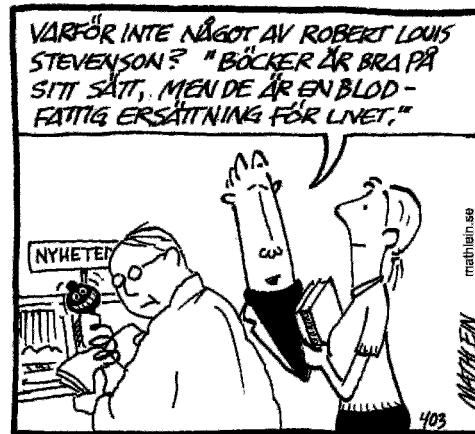
Andra intressen utöver böcker och bibliotek?

Utrikespolitik, Afrikas utveckling, jazz, bildkonst, fotboll (Malmö FF!).

Beskriv dig själv med tre ord.

–Utvecklingsoptimist; "bright" (= "en person som har en naturalistisk världsåskådning", se <<http://www.the-brights.net>>); vetgirig.

ANNINA RABE

Bibliotekarieloken under EM!

NOG VERKAR DET vara så att höjdhoppare och bibliotek är en kombination som fungerar bra och som kan ta en till oanade höjder. Men i höjdhopparen och guldmedaljören Stefan Holms fall har det väl aldrig fällts kommentarer om hur bibliotekarielik han är...

Både under och efter EM i Göteborg trillade det en del floskler ur de (oftast) manliga sportreportrarnas munnar – bland annat fördomar om bibliotekariers utseende i samband med att höjdhopparen Kajsa Bergqvist blev snuvad på guld:

"Och Kajsas duell med den bibliotekarielika Tia Hellebaut och bulgariska Venelina Veneva."

Sportreporter Fredrik S Johansson, Stockholm City 14.8.2006

"Den trådsmla 29-åringen fick finna sig i att acceptera en biroll när den belgiska "bibliotekarien" Tia Hellebaut och den bulgariska bergsklätterskan Venelina Veneva ställde alla tips på skam."

Jan Majlard, sportkrönikör SvD 12.8.2006.

För den som inte vet kan det avslöjas att Tia Hellebaut bär glasögon.

Æ

Populära klippdockor

KLIPPDOCKOR PÅ NÄTET är det senaste som lockar unga tjejer till datorerna. Målgruppen är stor och riskkapitalister satsar miljoner på satsningen. Virtuellt valuta är det som lockar...

– Det här är en populär sajt. Ofta är de flera som går in tillsammans och hjälps åt med att klä och sminka klippdockorna. Det här är väl ett lite roligare alternativ till snyggast.se där man skoningslöst betygsätter varandras utseenden, säger Cecilia von Strokirch, programansvarig på biblioteket Punkt Medis i Stockholm som vänder sig till unga mellan 13–19 år.

De som hittar till leksajten stardoll.com kan välja bland 350 kändisdockor eller skapa en docka som är lik en själv. Därefter lockas de till att köpa leksakspengar, s k stardollars, för att klä eller sminka kronprinsessan Victoria, Paris Hilton eller Madonna som man vill. Dockorna sparas sedan i speciella album. Företaget som tidigare hette Your Paperdoll Heaven lanserades redan 2004 av finska Liisa men har nu tagits över av stockholmaren och vd:n Mattias Miksche som bland annat varit vd för Boxman. Nylanseringen av stardoll.com har lockat riskkapitalbolag att satsa miljontals dollar på projektet. Sajten som

lanserades i april har redan dagligen 1,4 miljoner besökare som klär och sminkar virtuella klippdockor. Målgruppen är unga tjejer mellan 10–17 år och de är många.

– Vi har räknat ut att det finns 250 miljoner tjejer mellan 10–17 år som inte har någonstans att gå. De är en bortglömd målgrupp, säger vd:n Mattias Miksche till SvD Näringsliv (8.8.2006).

Enligt honom är annonserna inkomstbringande men även försäljningen av kläder och accessoarer till själva klippdockorna. Personligen tror jag att sajten lockar både ung som gammal oavsett kön. Det är mer en fråga om tycke och smak.

Æ

www.stardoll.com

"Det kan vara så enkelt som att ... jag vet inte om det finns något bibliotek i Ljungbyhed ... att man flyttar ut bibliotek i alla kommunalar."

JENS LEANDERSSON (sd) toppade valsedeln i Klippan. Han känner inte till att Ljungbyhed redan har ett bibliotek.

Föreningsnytt

MATERIAL TILL FÖRENINGSNYTT MAILAS TILL:
pax@biblioteksforeningen.org

Julgåvan 2005 resulterade i nya böcker till barnens bibliotek i Nsuta

Julgåvan framme i Ghana

I stället för julkort skänker Svensk Biblioteksforening varje år pengar till internationellt arbete med biblioteksanknytning. I fjol gick julgåvan till Ghana och Christina Kristiansson i Göteborg berättar här om resultatet.

MED VARMA HÄLSNINGAR från barnen i den lilla gruvbyn Nsuta i Ghana vill jag tala om att 2005 års julgåva har anlänt, invigts och att böckerna uppskattas storligen.

Nsuta är en liten gruvby i västra Ghana med en befolkning om cirka 8000 personer varav drygt hälften är barn. En förutsättning för att få bo i samhället är att ha någon anknytning till byns gruva där man brutit mangan sedan 1920-talet.

Alla byns barn går i byskolan och är läskunniga. Inom byn finns en boksamling som samlades ihop 2004 av utländska experter som arbetar vid gruvan. Den består huvudsakligen av böcker som de utländska experterna lämnat kvar när de lämnat byn och till väldigt liten del av böcker för barn. Boksamlingen sköttes av frivilliga och "biblioteket" hade öppet en kväll i veckan. Alla de barn som köade för att få låna gjorde stort intryck på mig när jag var på besök i Nsuta. Barnböckerna var så få och i mycket dåligt skick. Barnen fick låna en bok i taget, men p g a det ringa antalet barnböcker blev de flesta utan.

När man i Nsuta fick veta att nya fräscha barnböcker skulle inköpas beslöt man att flytta boksamlingen för barnen till skolans lokaler. Skolans lärare har nu övertagit utlåningen av barnböckerna. Biblioteket i skolan har öppet tre gånger i veckan och lärare och elever är enligt den beskrivning jag fått mycket glada och stolta över att ha fått nya, rena, färgglada böcker. Även lärarna använder böckerna i undervisningen – man hade särskilt bett att även få faktaböcker.

Christina Kristiansson

Höstens konferenser

12–13 oktober, Tidaholm

Fängelsebibliotek i fokus

Arr: Svensk Biblioteksforenings specialgrupp för uppsökande social biblioteksverksamhet, Tidaholms stadsbibliotek och Regionbibliotek Västra Götaland

27 oktober, Stockholm

Mr Dewey och fru SAB - en konferens om klassifikation

Arr: Svensk Biblioteksforenings specialgrupp för katalogfrågor i samarbete med Svensk Biblioteksforenings kommitté för klassifikationssystem för svenska bibliotek (SAB-systemet)

17 november

Katalogposter extra allt – Supersize your catalogue!

Huvudtalare: Patrick LeBoeuf från Frankrike

Arr: Svensk Biblioteksforenings specialgrupp för katalogfrågor och Svensk Biblioteksforenings kommitté för katalogisering

Mera information på vår hemsida, www.biblioteksforeningen.org

Välkomna!

Välkomna på Öppet hus!

I höst arrangerar Svensk Biblioteksforening Öppet hus på foreningens kansli, Saltmätargatan 3A i Stockholm. Det är torsdagen den 16 november. Mingel och mat utlovas från kl 18.00.

50 personer är välkomna varje gång och du anmäler dig genom att antingen skicka ett mail till info@biblioteksforeningen.org eller faxa till 08-545 132 31. Först till kvarn gäller. *Glöm inte att ange vilken av kvällarna du önskar komma.*

Då antalet platser av brandskyddsskäl numera är begränsat kommer vi att bekräfta din anmälan alt informera om att det blivit fulltecknat. Vi kommer även att informera på vår hemsida om och när det blir fulltecknat. (Det kan innebära att båda arrangemangen redan är fulltecknade eftersom BBL har en viss pressläggningstid.)

Välkomna!

Folkpartiet vill ha bibliotekslagen kvar!

Bibliotekslagen och de fria boklånen blev en av de mest diskuterade kulturpolitiska frågorna i årets valrörelse. I slutet av augusti arrangerade Svensk Biblioteksförning och DIK Bibliotekarieförbundet en valdebatt med representanter från riksdagspartierna. Den debatten innehöll flera klargöranden från de medverkande politikerna. Största nyheten var naturligtvis när riksdagsledamot Cecilia Wikström (fp) kunde ge ett klart besked om att hon hade mandat att säga att folkpartiet inte längre driver frågan om att avskaffa bibliotekslagen!

BIBLIOTEKSLAGEN, nationell samordning, skolbiblioteken och kulturens roll i vården var några av de frågor som diskuterades vid den bibliotekspolitiska debatten. Debattledare var Barbro Thomas, biblioteksråd på KB, och ett femtiotal åhörare hade samlats för att lyssna till de olika inläggen.

Kristdemokraternas Inger Davidson var även hon mycket tydlig när det gäller bibliotekslagen. De vill behålla och utveckla lagen.

– Om den borgerliga alliansen kommer till makten kan jag garantera att vi inte kommer att ta bort bibliotekslagen, sa Inger Davidson.

Bibliotekslagen

När det gäller frågan om Bibliotekslagen så stod det efter föreningens valdebatt klart att moderaterna och centerpartiet står kvar vid sina tidigare uppfattningar att lagen bör tas bort, men att de inte kommer att driva det kravet vid en borgerlig valseger. Kristdemokraterna är fortfarande lika tydliga i sitt försvar för lagen och en vilja till utvärdering. Folkpartiet har den senaste tiden ändrat uppfattning och vill alltså ha lagen kvar för att på så sätt garantera de fria boklånen.

Miljöpartiet, vänsterpartiet och socialdemokraterna står fast vid tidigare stöd för lagen.

Ett annat resultat av debatten var att det allt mer finns en vilja att utvärdera bibliotekslagen och arbeta fram en nationell strategi. Där fanns flera debattdeltagare som stämde in i de kraven.

Medverkade gjorde Lena Adelsohn Liljeroth (m), Inger Davidson (kd), Mikael Johansson (mp), Nikos Papadopoulos (s), Peter Pedersen (v), Cecilia Wikström (fp) samt Cecilia Önfelt (c).

Avgifter för boklån?

Efter SVTs utfrågning av Fredrik Reinfeldt den 3 september fortsatte biblioteksdiskussionen men då om avgifter för boklån. Vid utfrågningen öppnade Reinfeldt för mindre avgifter för att få låna böcker. Två dagar senare sa riksdagsledamot Lena Adelsohn Liljeroth (m) i en radiointervju att moderaterna inte har några förslag om att införa avgifter på boklån och att några sådana förslag inte heller kommer att läggas fram.

Förvirringen fick Svensk Biblioteksförnings generalsekreterare Niclas Lindberg att i ett brev till Reinfeldt efterlysa ett tydligt besked om var moderaterna står i frågan om avgifter på boklån vid biblioteken. Några dagar senare kom ett personligt undertecknat brev där Fredrik Reinfeldt skrev att "Moderaterna har inget förslag om att införa avgifter för boklån på biblioteken."

Under hösten kommer Svensk Biblioteksförning att arbeta vidare med frågan om en utvärdering av bibliotekslagen och behovet av en nationell bibliotekspolitik.

Pax

Lena Adelsohn Liljeroth (m) och Inger Davidson (kd) vid föreningens valdebatt i augusti.

Inger Davidson (kd) eller Cecilia Wikström (fp) bra biblioteksministrar!

– Det ska bli intressant att följa hur alliansen i regeringsställning följer upp sitt värn av bibliotekslagen och de fria boklånen samtidigt som de realiserar sina besked om en nationell handlingsplan för biblioteksutvecklingen. Det sa Svensk Biblioteksförnings generalsekreterare Niclas Lindberg i en kommentar dagen efter valet.

– Den nya regeringen har möjligheter att göra skillnad och vända den negativa utvecklingen för biblioteken. Det är viktigt vem som blir ny minister med ansvar för biblioteksfrågorna. Jag skulle gärna se t ex Inger Davidson (kd) eller Cecilia Wikström (fp) i den rollen med tanke på deras engagemang för biblioteken inom alliansen, sa Niclas Lindberg.

– Det är glädjande att valdeltagandet har ökat vid årets val. Det har också märkts på alla de bibliotek där förtidsröstning arrangerats. Biblioteken är viktiga delar i demokratin, avslutade Niclas Lindberg.

Access to Learning Award

BIBLIOTEK SOM ÄR bra på att ge användare gratis tillgång till information och kunskap via ny teknologi kan söka Access to Learning Award 2007 som delas ut av Bill & Melinda Gates Foundation. Mottagare av denna utmärkelse får upp till 1 miljon US-dollar. Ansökan ska vara insänd senast 31 december 2006. Helsingfors stadsbibliotek och Aarhus Bibliotek finns bland tidigare pristagare. Information om utmärkelsen och ansökningsformulär finns på www.inasp.info/ldp/awards. På kansliet finns en broschyr om Access to Learning Award som vi gärna skickar till de bibliotek som så önskar.

WW

Magnus Florin årets Aniara-pristagare

FÖRFATTAREN Magnus Florin, Stockholm, tilldelas Aniarapriset för år 2006. I motiveringen skriver juryn att han får priset "för hans samlade skönlitterära produktion, där varken vanvett eller skoningslös samhällskritik saknas. Med sparsmakad humoristisk finess och en fingertoppskänsla för mänskliga relationer och mekanismer driver han läsaren att med skräckblandad förtjusning följa berättelsens gång från början till slut. Det är sorgligt, det är fasansfullt, det är - roligt."

Magnus Florin, född 1955, debuterade som skönlitterär författare med *Berättelsens gång* (1989). Många av hans romaner har hyllats av både kritiker och läsare. Den Augustprisnominerade *Trädgården* (1995), iscensattes även som opera på Drottningholmsteatern och *Syskonen* (1998), också Augustprisnominerad, utsågs till årets bästa roman av Sveriges Radios P1:s lyssnarjury. Senast utkom romanen *Leendet* (2005). Magnus Florin var under 80- och 90-talen dramaturg vid Dramaten och från 2000 till sommaren 2006 chef för SR Radioteatern.

Aniara-priset utdelas årligen till en svenskspråkig författare av skönlitteratur för vuxna. Prissumman är på 10 000 kronor. Årets prisutdelning kommer att ske den 16 november i samband med Öppet hus på föreningens kansli.

Juryn har bestått av Helena Eriksson, författare, Göteborg, Christina Stenberg, bibliotekarie, Skinnskatteberg och Gunnel Arvidson Nilsson, bibliotekarie, Danderyd, ordförande i Svensk Biblioteksförerings specialgrupp för skönlitteratur.

På sid 30 i detta nummer av BBL skriver Magnus Florin en personlig text under rubriken "Mina bibliotek".

PAX

Nynet – forum för nyutbildade

INOM SVENSK Biblioteks- förenings regionförening i Skåne har man tagit initiativ till Nynet, ett forum på nätet för nyutbildade eller blivande biblioteks- och informationsvetare.

Genom Nynet ska diskussionen kring biblioteks- & informationsrelaterade frågor uppmuntras. I programförklaringen säger man att det inte gör något om frågan debatterats redan på 70-talet innan man ens var född. Alla frågor är välkomna att diskuteras med andra på nynet. Alla som vill kan komma åt att läsa det som publicerats, men endast medlemmar kan göra inlägg. Nynets forum lanserades på årets Biblioteks dagar. Fram till den 17 september har sidan fått 172 registrerade medlemmar.

På sidan ställer de även frågan "Vem är nyutbildad?" Men de menar att frågan är upp till var och en att ta ställning till. Svaret är antagligen avhängigt var man hamnar efter utbildningen. Får man ett fast jobb, kommer in i arbetet fort och rotar sig snabbt kanske man känner sig varm i kläderna ganska snart. Men som de skriver "Det är upp till var och en att bestämma och även om du inte direkt identifierar dig med blåbären längre kan du ha nytta av Nynet och tillföra intressanta åsikter och erfarenheter."

Diskussionen finns på www.nynet.se

Ny organisation

I MITTEN AV september träffades ordföranden för Svensk Biblioteksförerings specialgrupper för att diskutera det förslag till ny organisation som blev klart i början av sommaren. I förslaget presenteras olika former av grupper; utvecklingsråd, verksamhetsgrupper, arbetsgrupper och nätverk.

Föreningens styrelse kommer att diskutera omorganisationen vid sitt möte 16–17 oktober. Har du synpunkter, ta kontakt med generalsekreterare Niclas Lindberg eller någon av styrelseledamöterna. Om du vill ha förslaget till ny organisation, ta kontakt med Wiviann Wilhelmsson, tel: 08 – 545 132 32, ww@biblioteksforeningen.org.

WW

Saknad kan inte beskrivas i ord.
Postgiro: 90 20 90-0

Stöd diabetesforskningen

Hedra den avlidnes minne genom en gåva till
Stiftelsen Svenska Diabetesförbundets Forskningsfond.
Ange namnet på den avlidne och adressen till närmast anhörig.

Pg 90 09 01-0

Svenska
Diabetesförbundet

Stiftelsen Svenska Diabetesförbundets Forskningsfond

Box 1107, 172 22 Sundbyberg, Tel 08-564 821 00

Pg 90 09 01-0, bg 5478-4202, www.diabetes.se, info@diabetes.se

Bok & Biblioteksmässan 2006

BOOK & BIBLIOTEKSMÄSSAN i Göteborg var som vanligt en stor mötesplats för medlemmar i Svensk Biblioteksförning. Dagarna innehöll seminarium med Marian Koren från Nederländernas biblioteksförning om hur myndigheternas jakt på terrorister hotar låntagarnas privatliv, prisutdelningar, småseminarier på föreningens scen under torsdagen, medlemsmingel samt en speciell barnfamiljeinriktning i montern under lördagen och söndagen. Den satsningen visade sig bli en succé. Bland alla barn och ungdomar som ville bli ansiktsmålade eller få en ballong fanns många föräldrar och andra vuxna som blev nyfikna på föreningens arbete för en förbättrad bibliotekspolitik.

FOTON: TORKEL EDENBORG

Ansiktsmålarna Elin Norlander och Marcus Mellqvist lockade många barn.

Nöjd? frågade föreningen i montern, och många kom fram för att diskutera bibliotekspolitik med bl a föreningens generalsekreterare Niclas Lindberg.

Anette Eliasson och Wiviann Wilhelmsson delade ut ballonger.

På torsdagskvällen var det traditionsenligt medlemsmingel i montern. Här ses Anette Johansson och Eva Enarsson.

Jonathan Lindström, Gunilla Ingves och Kajsa Isakson tog emot föreningens barnboksplaketter

Föreningens ordförande Britta Lejon och Henrik Åslund, tidigare vice ordförande.

På Internationella torget fanns föreningen med i nätverket Den hemliga trädgården.

Kalendarium

MAILA INFO TILL KALENDARIET: pax@biblioteksforeningen.org
FÖR VIDARE INFO SE <http://www.biblioteksforeningen.org>

12–13 oktober, Tidaholm Fängelsebibliotek i fokus Fängelsbibliotek i fokus – nationell konferens kring arbetsformer och utveckling. Hur kan fängelsebiblioteken spela en roll i det livslånga lärandet och hur ska vi på bästa sätt möta våra användare? Dessa och andra frågor kommer att diskuteras på konferensen i Tidaholm i oktober. ARR: Svensk Biblioteksförnings specialgrupp för uppsökande social biblioteksverksamhet, Tidaholms stadsbibliotek och Regionbibliotek Västra Götaland MER INFO: www.biblioteksforeningen.org	13–19 november, Över hela Norden Nordisk biblioteksvecka med Kura skymning Årets tema: M:ordet i Norden. Författartexter, årets affisch samt anmälan till Kura skymning hittar du på www.bibliotek.org ARR: Nordiska PR-föreningen för bibliotek MER INFO: www.bibliotek.org	17 november, Stockholm Katalogposter extra allt – Supersize your catalogue! Endagskonferensen ”Katalogposter extra allt” behandlar följande frågor: Var befinner sig FRBR-arbetet idag? Hur passar konceptuella modeller in i våra bibliotekskataloger och vad kan de rent praktiskt användas till? Hur har FRBR tillämpats och hur kan modellen bäst utnyttjas? Hur kan våra kataloger förändras för att möta kraven från våra användare och konkurrensen från kommersiella kataloger? Kan mervärden kombineras med bibehållen hög bibliografisk kvalitet? Hur ser våra kataloger ut i framtiden? Vi anlägger ett praktiskt perspektiv och visar exempel från svenska och internationella tjänster. Huvudtalare är Patrick le Boeuf, Bibliothèque nationale de France. Moderator: Gunilla Jonsson, biblioteksråd, Kungl. biblioteket ARR: Svensk Biblioteksförnings specialgrupp för katalogfrågor och Svensk Biblioteksförnings kommitté för katalogisering MER INFO: www.biblioteksforeningen.org	Dalarnas, Stockholms, Sörmlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län. 1 december, Stockholm Konferens om läroplaner och skolböcker Stockholms universitetsbibliotek tycker det är viktigt att kännedomen om läroplaner och skolböcker förs vidare på våra bibliotek. Därför planerar vi ett heldagsseminarium fredagen den 1 december 2006 med följande preliminära program: Eva Lindmark, kontaktbibliotekarie i pedagogik på Stockholms universitetsbibliotek och med en lång bakgrund på Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, berättar om läroplaner och läroplansbibliografier under förmiddagen. Efter lunch blir temat läromedel och läromedelssamlingar. ARR: Stockholms universitetsbibliotek
13 oktober, Göteborg Från streckkod till chips – om RFID ARR: NABIS arbetsgrupp för RFID	13–19 november, Över hela landet Nationell barnboksvecka Under den nationella barnboksveckan arrangeras en rad aktiviteter runt om i landet. Torsdagen den veckan har sedan 1999 även proklamerats av Svenska Barn som nationell läsdag för skolan. ARR: Svenska Barnboksinstitutet m fl MER INFO: www.sbi.kb.se	28–30 november, London Online-konferensen Preparing for Information 2.0 – the new information age has a comprehensive and expanded programme with Preparing for Information 2.0 as the main theme. Information 2.0 is a concept for the new information age where one way communication has been replaced by Social Computing, user participation and interactivity through blogs, wikis, RSS and communities. The conference will focus both on the tools and the technology as well as on applications and possibilities within the area of Information 2.0. Other important themes for this year's conference are Open Access publishing, the latest developments in Web-searching, information supply for corporate organizations and professional strategies for the 21st century information professional. ARR: VNU Exhibitions Europe MER INFO: www.online-information.co.uk/olo6/conference.html	11–13 mars, Roskilde, Danmark EUSIDIC Conference 2007 Theme: What will be the impact of Web2.0 and Library2.0 applications on user services in library and information services management. ARR: EUSIDIC MER INFO: www.eusidic.net
20 oktober, Göteborg Vad är genusvetenskap? Ämneskonferens för bibliotekarier, medverkande bl.a. Ebba Witt-Brattström och Ulrika Knutson. ARR: Göteborgs universitetsbibliotek, ansvarsbibliotek för kvinno-, mans- och genusforskning. MER INFO: http://www.ub.gu.se/konferenser/2006/genusforskning/	16 november, Stockholm Öppet hus Svensk Biblioteksförning bjuder in medlemmar och vänner till Öppet hus på kansliet, Saltmätargatan 3A. Välkomna! ARR: Svensk Biblioteksförning MER INFO: www.biblioteksforeningen.org	27 november, Stockholm Biblioteket som öppet rum och offentlig mötesplats Vilken innebörd och konkretion ger vi denna nutida truism? Om kravet på tydlighet och behovet av definiering, preciserings och artikulering. Vad vill man och menar man, hur ska det gå till, genomföras och tillämpas i en tid med ständigt ändrade förutsättningar? Med Hilde Ljödahl, Thorkild Holm Pedersen, Inger Eide-Jensen, Gunnar Sahlin, Nick Jones, Åsa Wirén Jonsson, Conny Persson och Rasmus Waern ARR: Ikoner-Akademien MER INFO: www.btj.se/ikoner	23 april, Över hela landet Världsbokdagen MER INFO: www.varldsbokdagen.nu
27 oktober, Stockholm Mr Dewey och fru SAB – en konferens om klassifikation Ordning och reda på biblioteket vill vi alla ha – men på vilket sätt? Är det inte dags att tala klartext eller har de svårbegripliga klassifikationskoderna fortfarande någon relevans i 2000-talets informationsarkitektur? ARR: Svensk Biblioteksförnings specialgrupp för katalogfrågor i samarbete med Svensk Biblioteksförnings kommitté för klassifikationssystem för svenska bibliotek (SAB-systemet) MER INFO: www.biblioteksforeningen.org	17 november, Stockholm Biblioteket som öppet rum och offentlig mötesplats Vilken innebörd och konkretion ger vi denna nutida truism? Om kravet på tydlighet och behovet av definiering, preciserings och artikulering. Vad vill man och menar man, hur ska det gå till, genomföras och tillämpas i en tid med ständigt ändrade förutsättningar? Med Hilde Ljödahl, Thorkild Holm Pedersen, Inger Eide-Jensen, Gunnar Sahlin, Nick Jones, Åsa Wirén Jonsson, Conny Persson och Rasmus Waern ARR: Ikoner-Akademien MER INFO: www.btj.se/ikoner	30 november, Kulturhuset, Stockholm Att lyfta blicken och bryta mönster Att lyfta blicken och bryta mönster – Metoder för biblioteksutveckling. Våga och vilja förändring! Hur kan man genomföra nya idéer för att utveckla biblioteksverksamhet? Medverkande: Peter Alsbjör, länsbibliotekarie i Örebro län, Doris Dahlin, organisationskonsult, Stockholm, Christina Persson, bibliotekschef vid Göteborgs stadsbibliotek, Lisa de Souza, länsbibliotekarie i Dalarnas län. Konferensen riktar sig till all bibliotekspersonal som vill utveckla sina arbetsmetoder. ARR: Läns- och regionbiblioteken i	23–25 maj, Stockholm Biblioteksdagarna 2007 ARR: Svensk Biblioteksförning
8–9 november, Göteborg Nationella studiedagar i samhällsvetenskap/ekonomi Mer information och anmälan: Kommer i augusti på www.ub.gu.se ARR: Göteborgs universitetsbibliotek som ansvarsbibliotek MER INFO: www.ub.gu.se	17–19 november, Örebro Bokmässan på Örebro slott Årets tema är ”mångfald”. De författare som i dagsläget är klara för medverkan är Herman Lindqvist, Mikael Niemi, Mustafa Can, Lars Borgnäs, Jonas Hassan Khemiri, Emma Igelström, Maja Hagerman, Anna Jansson, Viveca Lärn, Xiao Rundcrantz, Kjell Johansson, Inger Alfvén, Carin Wirsén och Sandra Dahlén. ARR: Bokmässan Örebro Slott		11–14 juni, Stockholm 28th IATUL Conference ”Global Access to Science 28th IATUL Conference ”Global Access to Science – Scientific Publishing for the Future” Scholarly Communication, Science Publishing, E-science är några av de utvecklingsområden som ingår i konferensprogrammet. Plats är Kungliga Tekniska Högskolans Bibliotek (KTHB). ARR: TeknologiBiblioteken i samarbete med International Association of Technological University Libraries (IATUL) MER INFO: www.lib.kth.se/iatul2007/

www.bibliotekscentrum.se

Höstens Nyheter

Mikromarc 2.6

Nytt meddelandecenter
med SMS-funktion m.m.

Mikromarc Optima

Verksamhetsstöd på dina villkor

Percico 2006

Tilläggsinformation på poster

Ny hemsida

Bibliotekscentrum

Bibliotekscentrum Sverige AB
0470-532 530 eller
info@bibliotekscentrum.se

Effektivt och enkelt för alla skolor

FreeLib är Axiells webbaserade och kompletta skolmodul, som drar nytta av kommunbibliotekets kraftfulla system: BOOK-IT eller LIBRA.SE. Det gör det enkelt att komma igång med FreeLib i skolorna.

FreeLib utvecklas hela tiden efter kundernas behov och har precis kommit i en ny version.

Karin Sjöberg, på Skolbibliotekscentralen i Hässleholm:

”Vi ville ha samma system i hela kommunen och använda resurserna effektivt – och då blev FreeLib det självklara valet. Eleverna får tillgång till kommunens medier och vi får tid över att vägleda eleverna i informationsutbudet.”

Fler kommuner som redan satsat på FreeLib:

Avesta, Botkyrka, Burlöv, Falkenberg, Falun, Haninge, Helsingborg, Hässleholm, Järfälla, Kungsbacka, Lindesberg, Lund, Mjölby, Munkedal, Mölndal, Mörbylånga, Nynäshamn, Skurup, Smedjebacken, Sollentuna, Staffanstorps, Vilhelmina, Vänersborg och Älvkarleby.

Hässleholm
väljer
FreeLib

Lund:
Tel: 046 - 270 04 00

Göteborg:
Tel: 031 - 710 29 50

Stockholm:
Tel: 08 - 705 80 17

www.axiell.se

AXIELL bibliotek